

**L'ENSENYAMENT DE LES CIÈNCIES SOCIALS EN
LLENGUA ANGLESA: ESTAT DE LA QÜESTIÓ**

Autora: Pilar Alonso Murga

**Supervisora: Carmen Pérez Vidal (Universitat Pompeu Fabra de
Barcelona)**

Curs: 2008-2009

AGRAÏMENTS

Vull agrair la col·laboració de tot el professorat entrevistat ja que amb les seves aportacions han contribuït al desenvolupament d'aquest treball

També agraeixo els suggeriments de la meva supervisora, Carmen Pérez Vidal

ÍNDEX

ÍNDEX.....	1
1. INTRODUCCIÓ.....	4
2. OBJECTIUS I PREGUNTES DE LA RECERCA.....	11
3. METODOLOGIA.....	12
4. LA LLENGUA ANGLESA A TRAVÉS DE CONTINGUTS A LA UNIÓ EUROPEA.....	16
5. AICLE A LES DIFERENTS COMUNITATS AUTÒNOMES.....	22
5.1. PROJECTE MEC/BRITISH COUNCIL.....	23
5.2. CARACTERÍSTIQUES I NORMATIVA AICLE A LES CCAA.....	25
5.2.1. ELS CENTRES.....	25
5.2.2. L'ALUMNAT.....	26
5.2.3. EL PROFESSORAT.....	27
5.2.4. RESUM I ANÀLISI DE LA NORMATIVA DE LES CCAA.....	28
5.3. CARACTERÍSTIQUES ESPECÍFIQUES DE LES CCAA.....	30
5.3.1. ANDALUSIA.....	30
5.3.2. ARAGÓ.....	31
5.3.3. CANTÀBRIA.....	33
5.3.4. CASTELLA-LA MANXA.....	33
5.3.5. CASTELLA I LLEÓ.....	35
5.3.6. CATALUNYA.....	36
5.3.7. CEUTA I MELILLA.....	38
5.3.8. COMUNITAT DE MADRID.....	38

5.3.9. COMUNITAT FORAL DE NAVARRA.....	40
5.3.10. COMUNITAT VALENCIANA	41
5.3.11. EXTREMADURA.....	42
5.3.12. GALÍCIA.....	44
5.3.13. ILLES BALEARS.....	46
5.3.14. ILLES CANÀRIES.....	47
5.3.15. LA RIOJA.....	48
5.3.16. PAÍS BASC.....	49
5.3.17. PRINCIPAT D'ASTÚRIES.....	51
5.3.18. REGIÓ DE MÚRCIA.....	53
6. LES CIÈNCIES SOCIALS EN LLENGUA ANGLESA.....	55
6.1. EXPERIÈNCIES DIDÀCTIQUES INNOVADORES.....	57
6.2. EXPERIÈNCIES DOCENTS A LES COMUNITATS AUTÒNOMES.....	63
6.2.1. ELS CENTRES.....	64
6.2.2. L'ALUMNAT.....	66
6.2.3. EL PROFESSORAT.....	67
6.2.4. RESUM I ANÀLISI DE LES ENTREVISTES.....	68
7. LES CIÈNCIES SOCIALS EN LLENGUA ANGLESA A CATALUNYA.....	71
7.1. LLICÈNCIES D'ESTUDI I ESTADES AL REGNE UNIT.....	71
7.2. PLA D'IMPULS DE L'ANGLÈS.....	76
7.3. PROJECTES D'INNOVACIÓ CLIL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA.....	78
7.4 . EXPERIÈNCIES DOCENTS ALS CENTRES EDUCATIUS.....	80
7.4.1. ELS CENTRES.....	82

7.4.2. L'ALUMNAT.....	84
7.4.3. EL PROFESSORAT.....	85
7.4. 4. RESUM I ANÀLISI DE LES ENTREVISTES.....	86
7.4. 5.VISITES ALS CENTRES/OBSERVACIÓ DE CLASSES CLIL.....	87
8. CONCLUSIONS.....	89
9. GLOSSARI DELS TERMES UTILITZATS.....	91
10. BIBLIOGRAFIA.....	93
11. ANNEXOS.....	103
ANNEX 1: TRANSCRIPCIÓ/RESUM ENTREVISTES DE LES CCAA.....	104
ANNEX 2: TRANSCRIPCIÓ/RESUM ENTREVISTES DE CATALUNYA.....	122
ANNEX 3: VISITES A CENTRES I OBSERVACIÓ CLASSES CLIL.....	131
ANNEX 4: RECURSOS CLIL.....	134

1. INTRODUCCIÓ

El propòsit del treball és conèixer i analitzar experiències significatives de centres de secundària públics de Catalunya i d'altres Comunitats Autònomes de l'Estat (CCAA) que fan el currículum de Ciències Socials en llengua anglesa.

Es tractaria d'estudiar l'aplicació de l'Aprenentatge Integrat de Contingut Curricular i Llengua Estrangera (AICLE) a diversos centres educatius intentant treure les diferents vessants, tant els aspectes més positius com els inconvenients, per tal de contribuir a la implementació del multilingüisme als centres d'ensenyament públics de Catalunya.

A partir dels darrers estudis sobre el tema, de les opinions de les autoritats educatives, de la normativa de les diferents CCAA i de la pròpia experiència del professorat implicat, s'intentarà mostrar l'estat actual d'AICLE a Ciències Socials.

També es mostren algunes experiències didàctiques específiques de Ciències Socials, així com un recull de recursos de Socials en llengua anglesa, tant de Primària¹ com de Secundària.

El terme **AICLE** va ser encunyat en anglès amb l'acrònim **CLIL** (Content and Language Integrated Learning) l'any 1995 per la Xarxa Europea d'Administradors, Investigadors i Professors².

Es tracta, en definitiva, de l'aprenentatge d'àrees no lingüístiques (ANL) o de matèries no lingüístiques (MNL) en llengua estrangera (LLE).

L'enfocament AICLE té un doble objectiu: aprendre la matèria curricular i la llengua estrangera al mateix temps. Les aules AICLE són aules on la llengua, en aquest cas l'anglès, és el mitjà d'instrucció, no l'objectiu de l'aprenentatge. Suposen un enfocament renovador i motivador amb característiques holístiques. L'AICLE, genera situacions significatives d'ús de la llengua meta entre l'alumnat i el professorat i entre els mateixos alumnes i potencia la interacció oral.

La metodologia AICLE requereix mètodes actius i treball en equip. L'ensenyament i aprenentatge de continguts de Ciències Socials, i més concretament, d'Història de l'Art o de Geografia, pot ser un mitjà molt útil per a l'aplicació AICLE, perquè ofereix la possibilitat d'ús de les TIC i la participació activa de l'alumnat.

---

¹ En aquest cas també s'han afegit materials de Plàstica pensats per a l'alumnat de Primària però que poden ser útils per a Història de l'Art

² S'utilitzarà indistintament el terme AICLE o CLIL per fer referència a classes de matèries no lingüístiques en llengua estrangera

Dins de l'àmbit de la Unió Europea (UE) existeix el dret a viure i treballar en qualsevol estat membre, però és evident que això és difícil sense un cert domini de llengües estrangeres. Un estudi de la Comissió Europea (2007) revela la relació directa entre coneixement de llengües i bons resultats de les exportacions, i indica que la manca de competències en llengües estrangeres fa perdre mercats a moltes empreses europees en el mercat intern de la UE, el mercat més gran del món.

L'aprenentatge de llengües estrangeres és fonamental en el segle XXI. Vivim en un món globalitzat on les comunicacions faciliten cada vegada més els intercanvis no només econòmics o culturals, sinó també en el món de les noves tecnologies.

L'especialista en lingüística aplicada, David Graddol (2006), ens recorda que la postmodernitat és l'era del parlant multilingüe i que el creixement del multilingüisme a Europa és un component de la seva identitat. La llengua anglesa, gràcies a la informàtica, s'ha convertit en important en l'economia global.

El coneixement de llengües també és important per tal de fer possible tant el desenvolupament de competències lingüístiques individuals com el manteniment de la cohesió social en una societat multicultural i plurilingüe. En aquest sentit, l'escola té una gran responsabilitat. L'aprenentatge de llengües estrangeres ha de ser garantit per l'Estat, perquè un objectiu prioritari de l'ensenyament és promoure la igualtat entre els ciutadans.

El coneixement de llengües s'ha de generalitzar i ha d'incloure grups socials fins ara exclosos. Així doncs, **els centres educatius han de jugar un paper compensador de les desigualtats** que trobem a la nostra societat. Des de l'escola primària fins a la universitat hem d'aconseguir que l'ús de llengües estrangeres sigui una realitat per a tothom.

Estem molt d'acord amb l'argument del professorat del CEIP Vila Olímpica de Barcelona, que quan expliquen la importància del seu projecte integrat de llengües, diuen: *l'anglès no és una llengua ambiental i, per tant, només l'aprenen mentre la parlen a l'escola.*

També compartim la idea que **les persones som plurilingües**, som capaces de parlar i d'entendre moltes llengües sempre que estem en medis on aquestes llengües es parlen de forma útil i natural, en contextos emocionalment positius.

El resultat de les enquestes de l'Eurobaròmetre (2006) ens indica que al nostre país hi ha un gran desconeixement d'idiomes. Més de la meitat dels enquestats (56%) admet no conèixer cap altra llengua llevat de la materna.

D'altra banda, un estudi realitzat pel Consell d'Avaluació, encapçalat pel Dr. Joaquim Prats (2005), a l'alumnat d'anglès de Batxillerat, recomana adoptar mesures per augmentar el nivell d'anglès, clarament deficitari en comparació amb altres països europeus. S'insisteix en què l'aprenentatge de matèries no lingüístiques en llengua anglesa millora l'idioma.

Un altre estudi elaborat també pel Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya, *La llengua anglesa a l'avaluació* (2006), realitzat a l'alumnat de 4t d'ESO, constata que el nivell d'anglès no és el desitjable. S'avaluava la seva comprensió oral, lectora i l'expressió oral. El resultat, la mitjana de les tres proves, indica que el 48,99 de l'alumnat no gaudeix d'un nivell d'anglès homologable al 2n curs de l'Escola Oficial d'Idiomes (EOI), i equivalent al B1 del Marc Europeu Comú de Referència per a les llengües (MECR). La prova oral només va ser superada pel 41% de l'alumnat. La titularitat de l'escola influeix molt poc en els resultats i, en canvi, les variables que incideixen més són: el funcionament del centre educatiu i, sobretot, el nivell educatiu familiar i les expectatives acadèmiques de l'alumnat.

En aquest sentit, el diari La Vanguardia (Editorial del 26 de juliol de 2006) insisteix en què ja que els experts coincideixen en la influència de l'ús social en l'aprenentatge d'una llengua, és aconsellable la impartició d'altres matèries en anglès.

Estic convençuda de la necessitat de millorar les competències lingüístiques en LLE de l'alumnat d'ESO a Catalunya. Tot reflexionant sobre aquesta qüestió veig clar que per aconseguir aquest objectiu cal la implicació i el **treball transversal entre les distintes matèries** i àrees curriculars que interaccionen en la planificació educativa actual.

Podem afirmar que l'AICLE afavoreix la **comunicació intercultural** ja que aprendre una llengua implica conèixer la cultura del país o països on aquesta llengua es parla i desenvolupar actituds positives cap a aquesta cultura, tal i com s'especifica en el Marc Europeu Comú de Referència per a les llengües (MERC).

La Dra. Carme Pérez Vidal (2008) assenyala, entre altres **beneficis** del CLIL, el seu enfocament dinàmic, motivador i integrador, una aproximació més reflexiva a l'aprenentatge, la millora de les estratègies d'aprenentatge i promoure la ciutadania europea. En definitiva, millora la LLE, els continguts, la pedagogia i una visió del món.

D'altra banda, aquesta investigadora argumenta que les condicions reals del nostre sistema escolar fan que sigui molt difícil aplicar polítiques a curt i mitjà termini ja que es requereix professorat format des de la universitat, amb programes que incorporen estades als països de la llengua meta d'un mínim de sis mesos i metodologies didàctiques.

En aquest sentit, la Dra. Milagros Pérez (2007), professora del departament de Didàctica de Llengües, CH i Socials de la Universitat de Saragossa, assenyala com a principals dificultats del començament de la Secció a Aragó, la formació del professorat i l'elaboració de materials.

Per a autors com Hellkjaer (2001), l'extensió del CLIL depèn de la voluntat del professorat de Primària i de Secundària. Per tant, si volem que aquesta metodologia s'estengui, hem de proporcionar als futurs docents una formació sòlida, ben estructurada i que englobi les dues parts necessàries: la llengua i la metodologia.

Les investigadores (García Mayo i García Lecumberri, 2003; Muñoz, 2006) demostren que la introducció primerenca d'una LLE en el context escolar resulta insuficient si no va acompanyada d'un augment substancial del contacte significatiu amb l'idioma.

Els experts (Grenfell 2002; Marsh, Maljers & Hartiala 2001; Pérez –Vidal 2006) assenyalen que l'ensenyament AICLE millora les competències en llengües estrangeres de l'alumnat. Diversos estudis indiquen que l'exposició de l'alumnat a la LLE en classes de MNL (encara que tan sols sigui un 25% del temps de classe) **afavoreix l'aprenentatge de la LLE**, com demostra l'estudi de Heini-Marja Järvinen (1999) a Finlàndia.

No totes les recerques realitzades en el context de la llengua anglesa han pogut demostrar els beneficis de CLIL, com la de les professores de la Universitat del País Basc, Pilar García Mayo & Izaskun Villarreal (2008), i creuen que és necessari realitzar més estudis.

En aquest aspecte, hi ha experts que demanen **objectius lingüístics** a les classes CLIL. És el cas de la Dra. Christina Dalton- Puffer (2007) que al seu estudi sobre AICLE a Àustria afirma que l'explicitació d'objectius lingüístics no trenca amb l'esperit AICLE, que és l'ús de la llengua per a la comunicació i una pràctica de la classe basada en el significat.

També l'autor britànic John Clegg (2007) destaca la importància de la càrrega lingüística i explica les dificultats d'aprendre contingut curricular quan la competència lingüística dels alumnes és reduïda. En aquest cas, la solució per a Clegg passa per oferir recolzament lingüístic o *language support* a l'alumnat.

Un altre estudi, que conclourà el 2009 coordinat per la Dra Ana Llinares³, analitza la producció oral i escrita dels alumnes de 1r a 4t d'ESO de dos instituts que cursen Geografia i Història en llengua anglesa dins del marc d'ensenyament integrat de contingut i llengües estrangeres de la Comunitat de Madrid. De moment (2008), observen que no hi ha diferències (o molt poques) entre el registre oral i l'escrit de l'alumnat.

Respecte als **continguts no lingüístics**, encara que manquen estudis més complerts, l'experiència demostra que el CLIL també afavoreix el seu aprenentatge.

Els resultats d'un estudi a escoles de Primària de Brussel·les⁴ demostren que l'efecte CLIL sobre la matèria és molt positiu. També es constata aquest mateix efecte sobre

---

³ Recerca realitzada amb la també professora de filologia anglesa de la Universitat Autònoma de Madrid, Rachel Whittaker

⁴ Piet Van de Craen (2009), Universitat de Brusselles: I Taula Rodona Internacional sobre Programes AICLE, Barcelona

la motivació i les actituds de l'alumnat, així com una gran influència sobre la mateixa escola ja que CLIL sembla estimular tant l'alumnat com el professorat.

Un altre cas pot ser el de les **ikastoles**. A aquestes escoles privades basques (alumnat de 4 a 16 anys) porten anys d'experimentació, entre d'altres àrees, de Ciències Socials en anglès⁵.

Un estudi realitzat a diferents ikastoles sobre Història en llengua anglesa indica que els resultats en llengua anglesa són millors que els que fan aquesta matèria en euskera (Harri Beobide & Philip Ball, 2008). Per aquests professors, el CLIL és una bona pràctica ja que:

- anima l'alumnat a entendre el contingut
- redueix el model del professor que parla
- l'enfocament es basa en procediments
- es contextualitza la llengua

Una recerca elaborada per un equip de la Universitat de les Illes Balears (2008)⁶ entre el professorat de llengua anglesa de centres públics de Secundària que han posat en marxa projectes de Llengua Estrangera (LLE) basats en continguts, reflecteix que hi ha avantatges però també inconvenients.

Avantatges:

- Afavoreix el treball en grup, el desenvolupament autònom de l'alumnat, l'obtenció de bons resultats i l'increment de motivació mitjançant un aprenentatge més actiu i més proper a contextos reals i coneguts.

Inconvenients:

- Suposa massa temps de preparació, escassetat de recursos tècnics als centres, dificultats d'avaluació, la necessitat que l'alumnat tingui un nivell mig de LLE i ganes d'aprendre.

Els professors de l'*IES Terra de Turonio* de Gondomar (Pontevedra), Juan Guinarte i Cándido Carrera (2008), veuen com a avantatges per a l'alumnat la resposta al seu desig de superació i l'oferta de recursos que el centre ofereix per a aquest alumnat. Un dels problemes podria ser la creació de grups homogenis/un grup elitista. Això es podria solucionar, diuen, amb explicació a les famílies i a la resta del professorat, així com repartint l'alumnat de la secció en més d'un grup ordinari.

El professor de **Filosofia** de l'*IES Porto de Son* (La Corunya), Manuel Torres (2008), explica la seva experiència de tres anys impartint Ètica a 4t d'ESO i Filosofia a 1r i 2n de Batxillerat.

---

⁵ El projecte plurilingüe *Eleanitz* d'ikastoles comença al 1991 i està en funcionament a 41 escoles. Fa nou anys que van crear materials de Socials en llengua anglesa.

⁶ M. Borrull, N. Catrain, M. Juan, J. Salazar, R. Sánchez. "La enseñanza del inglés como lengua extranjera basada en contenidos. Percepciones del profesorado de educación secundaria en las Islas Baleares"

L'organització del centre és factible ja que hi ha un altre professor impartint Filosofia a la mateixa hora al mateix grup en gallec. Així, l'alumnat, entre 8 i 14 alumnes, que voluntàriament (més interès que excel·lència) ha decidit fer Filosofia en anglès pot fer-ho.

Els alumnes llegeixen Filosofia en anglès d'una selecció de llibres i textos; escolten en anglès a l'aula virtual i al lector britànic; parlen en anglès en grups i escriuen en anglès comentaris de textos.

Hi ha un recurs motivador per a l'alumnat AICLE de tots els nivells: una sortida anual.

El principal problema, per a aquest professor, són els materials, sobretot decidir què és el que es necessita.

La preocupació, perquè la incorporació d'una tercera llengua, a les Comunitats Autònomes (CCAA) que tenen dues llengües oficials, suposi un menor **coneixement de les llengües autòctones** es veu contrareestada per les autoritats educatives. Així, en la presentació del *Pla de la Tercera Llengua a les Illes Balears* (21/11/ 2008), la portaveu del Govern, Margarida Nájera, sosté que la posada en marxa d'aquest pla "no té, perquè incidir en un pitjor coneixement del castellà o el català".

Diversos estudis acadèmics avalen precisament tot el contrari. Un d'aquests, realitzat entre 287 alumnes de Secundària de quatre instituts del País Basc pel professor de la Universitat del País Basc, David Lasagabaster (2008), demostra que CLIL no només serveix per augmentar el nivell de la llengua estrangera sinó que també millora l'actitud envers les llengües en general, i més concretament les dues llengües oficials (eusquera i espanyol).

La també professora de la Universitat del País Basc, Yolanda Ruiz de Zarobe (2008), argumenta que el CLIL és més efectiu que l'ensenyament tradicional en general i en àrees específiques de la competència lingüística. També indica que és especialment interessant en comunitats amb dues llengües.

Aquests aspectes els podem constatar a un estudi realitzat a Bèlgica⁷, concretament a Valònia i Brussel·les (2008), on les iniciatives CLIL a Primària es van iniciar el 1998. Els investigadors belgues Allain, L., Van Craen, P. i Ceuleers, E. (2008), analitzen l'actitud reticent de les autoritats de la part flamenca de Bèlgica a la introducció de CLIL. Ells apunten com una pràctica política, que és contrastada per la realitat actual d'ensenyament multilingüe, pot influir en una bona pràctica educativa.

Aquests investigadors veuen, entre altres, diversos avantatges per a l'alumnat: més nivell en la llengua meta, en la llengua materna, en la matèria impartida i una millor actitud envers la LLE.

---

⁷ Bèlgica és un país oficialment trilingüe (holandès, francès i alemany)

La professora britànica Evelyn Sweerts (2007) explica el que significa ensenyar Història en anglès a un alumnat francòfon:

- recolzar i donar una explicació diferent o examinar un nou aspecte del mateix tema (“visió britànica”)
- donar dues hores extres de LLE a la setmana utilitzant la llengua de manera autèntica
- exposar l’alumnat a una altra cultura a més de la francesa

Segons Anne Maljiers, Directora del Departament de Serveis Educatius dels Països Baixos, (Congrés CLIL Tallin, 2008) un **bon professor/a CLIL** seria:

- el/la que parla la llengua meta tan bé com la materna, almenys amb nivell B2 del Marc Europeu de Referència
- té un ampli ventall de recursos didàctics
- coopera amb els seus col·legues de diferents matèries

Respecte a la metodologia:

- es focalitza en la interacció en anglès
- variació de tipus d’activitats
- varietat de tipus de llenguatge
- activitats en grups petits
- l’alumnat té l’oportunitat de comunicar en un context d’ús de la llengua d’una manera natural

2. OBJECTIUS I PREGUNTES DE LA RECERCA

La idea d'impartir àrees no lingüístiques en LLE no és nova a l'ensenyament, però la seva aplicació és molt diversa segons els països, i a vegades, dins del mateix país. Ja que el funcionament és tan divers, es tractaria d'*analitzar els diferents models*. Per tant, es descriuria: el funcionament i l'**organització del centre**; els recursos humans: el **professorat** responsable, la relació amb el departament de llengües estrangeres; els materials utilitzats; la metodologia emprada; les matèries impartides: crèdits comuns, optatives, matèries de Batxillerat; i la tipologia de l'**alumnat**. Finalment, s'assenyalarien els principals avantatges i les limitacions.

Les aules AICLE no han aconseguit generalitzar-se en el nostre sistema educatiu. S'han d'estudiar els obstacles per a la seva implementació. Els principals podrien ser: la manca de materials, la formació del professorat (competència curricular i lingüística) i la necessitat de crear un perfil de professorat AICLE.

En primer lloc, ens hem de preguntar si les aules AICLE milloren l'aprenentatge de l'alumnat, tant dels continguts de la matèria com de la LLE.

D'altra banda, el professorat de Ciències Socials implicat en AICLE està motivat? Preparat en llengües? En treball en equip? En utilització de les TIC? Hi ha prou materials?

Els centres educatius amb projectes AICLE, amb quines dificultats es troben? Avantatges?

Objectius concrets:

- Conèixer la normativa i la realitat educativa AICLE a les diferents CCAA
- Exemplificar la realitat CLIL a Europa
- Descriure les competències lingüístiques i les habilitats específiques que caracteritzen el professorat CLIL de Socials
- Recollir informació i materials de Ciències Socials en llengua anglesa
- Indagar sobre les bones pràctiques docents
- Escoltar els implicats: professorat, equip directiu sobre els avantatges i inconvenients de l'AICLE
- Caracteritzar les experiències educatives AICLE a les diferents CCAA i a Catalunya

3. METODOLOGIA

En primer lloc, marc teòric: revisió bibliogràfica tant des de fonts documentals com recursos en diferents webs.

Per a la part més normativa he procurat utilitzar sempre els documents oficials, d'àmbit autonòmic, estatal i europeu, com poden ser les diferents ordres i resolucions (convocatòries de projectes AICLE, de trasllats, etc.). També he intentat que aquests documents fossin els més actualitzats possibles.

En segon lloc, part pràctica: a partir de les **entrevistes** al professorat de Socials AICLE, a les persones responsables dels programes (coordinador/a de LLE i de la Junta Directiva) i d'algunes visites a centres docents es podrà conèixer més de prop la realitat des del punt de vista dels encarregats de posar en marxa aquests projectes.

Per tant:

- entrevistes al professorat implicat: qüestionari amb preguntes obertes i tancades
- visita als centres i observació d'algunes classes

La metodologia emprada per portar a terme la recerca és **qualitativa**. El fonament és comprendre i interpretar la realitat educativa. En aquest cas, a través de l'estudi d'un professor/a i la seva experiència: mètode biogràfic, segon J.W. Creswell (1998), citat pel Dr. Antonio Latorre (2008).

Es parteix del context on es desenvolupen el programes AICLE, es recullen dades dels fets observats i s'analitzen de manera inductiva.

Seguint a Brunet (2002), les entrevistes són procediments de recollida d'informació. Gràcies a l'entrevista es poden descriure i interpretar aspectes de la realitat que no són directament observables (sentiments, impressions), així com esdeveniments que van passar amb anterioritat.

Proporcionen una perspectiva subjectiva de la realitat, però que pot complementar la informació obtinguda a través dels documents oficials molt més objectius.

El model d'entrevista que he utilitzat és l'entrevista estructurada oberta o **semiestructurada**. Es feien unes preguntes-guia que es repetien a les persones entrevistades, però se'n podien afegir d'altres, segons les circumstàncies.

Els tipus de preguntes eren tant tancades com obertes i, segons l'experiència o la voluntat dels entrevistats, s'aprofitava per sortir del "guió" i explicar altres coses interessants i valuoses. En altres casos, si el/la professora portava poc temps a l'institut o a la secció AICLE, la informació rebuda és menor.

He seleccionat un centre públic de Secundària de cadascuna de les **Comunitats Autònomes** per a la realització d'una entrevista amb un professor/a de Socials per tenir informació de primera mà sobre el funcionament de les seccions bilingües. És a dir, **quinze entrevistes** a professorat de Socials: set homes i vuit dones.

He pogut parlar amb el professor/a de Ciències Socials i en algunes ocasions també ho he fet amb persones de l'equip directiu i amb el coordinador/a de LLE. Per exemple, de la Regió de Múrcia, de la Comunitat de Madrid o de Castella i Lleó.

A vegades també s'ha pogut copsar l'opinió d'altres docents de centres amb secció bilingüe com va ser el cas de Galícia o de Catalunya.

Les entrevistes s'han realitzat telefònicament i/o personalment. En algun cas, s'ha mantingut el contacte via correu electrònic.

La selecció dels centres de les diferents **CCAA** i, per tant, del professorat entrevistat, es va realitzar de manera aleatòria després d'obtenir la informació dels instituts amb seccions bilingües o europees en els quals s'imparteixi Ciències Socials en llengua anglesa.

La tipologia dels instituts és diversa: centres grans, petits; centres de Secundària, BAT i Cicles Formatius (encara que la majoria imparteixen ANL a ESO).

La ubicació també és variada encara que dominen els centres a grans ciutats.

De vegades a un centre (Aragó) les respostes van ser consensuades per les tres professores del departament de Socials que impartien Socials en anglès.

A d'altres, he afegit la informació del coordinador/a de LLE (Andalusia, Castella i Lleó, Comunitat de Madrid) o de professorat del mateix institut, però que feia altres àrees/matèries en llengua anglesa (Galícia).

Per tot això, he optat per fer un resum de les categories de la informació rebuda a través de les entrevistes i del contingut de les entrevistes, i no tant una transcripció literal de les mateixes entrevistes⁸.

A **Catalunya** vaig realitzar **set** entrevistes amb qüestionari previ a professorat de Socials: tres professores i quatre professors.

La selecció del professorat entrevistat també va ser aleatòria. En cap cas hi havia un coneixement previ d'aquests docents de Socials.

---

⁸ Això es refereix a totes les entrevistes, tant a les realitzades a les CCAA com les de Catalunya

Ja que a Catalunya l'aplicació del CLIL és diferent a la resta de CCAA i s'implementa fonamentalment a matèries optatives, es va optar per entrevistar el professorat que estigués impartint diversos tipus de matèries: optatives i comunes, així com diferents nivells educatius: ESO, Cicles Formatius⁹ i BAT.

El professorat és el principal impulsor d'aquest programa d'innovació en LLE. Per tant, la situació geogràfica del centre no és l'element a destacar. De tota manera, s'ha entrevistat a professors que exercissin la docència a centres ubicats a diferents comarques de Catalunya i molt diversos pel nombre d'habitants: grans ciutats, mitjanes, petites i pobles.

El professorat entrevistat treballa tant a centres amb Pla Experimental de Socials en anglès (5 centres) com també sense PELE (2 centres).

També he afegit la informació proporcionada pel coordinador/a de LLE o pel professorat del mateix institut, però que feia altres àrees/matèries en llengua anglesa.

A més de les entrevistes realitzades també he parlat amb alguns professors d'altres centres, concretament deu, que havien tingut Pla Experimental de Llengües Estrangeres abans del 2008 o durant el curs 2008/09 (de Socials en llengua anglesa) per saber si continuaven amb el projecte o les raons per les quals s'havia deixat.

Totes aquestes opinions també han servit per veure l'estat de la qüestió de les Socials en llengua anglesa a Catalunya.

En total, s'han fet **vint-i-dos** entrevistes: quinze a docents de diferents Comunitats Autònomes i set de Catalunya.

També s'han realitzat diverses **visites a dos centres** catalans amb PELE i he pogut parlar, a més de la persona que impartia la matèria en LLE, amb diferents professors/es del centre, veure l'ambient de l'institut i de la classe CLIL (materials, metodologia, participació de l'alumnat, etc.)

Així mateix, durant el curs he pogut assistir a diverses trobades relacionades amb l'AICLE que han estat molt profitoses:

- Congrés Internacional "CLIL Fussion" (Tallin, octubre 2008) organitzat per la Xarxa CLIL Cascade del programa *Life Long Learning* de la Comissió Europea.
- III Trobada sobre Semi-Immersion a Catalunya - Taula Rodona Internacional sobre Programes AICLE a Barcelona (ICE-UAB, dies 28 i 29 d'abril de 2009)

---

⁹ La professora que imparteix Cicles en llengua anglesa no és pròpiament de Ciències Socials però he cregut oportú incloure-la per la seva experiència en CLIL i per verificar que es pot impartir classes en LLE a qualsevol nivell

Altres activitats realitzades van ser:

- Xerrada a l'alumnat de 2n de Magisteri (d'anglès) sobre recursos AICLE de Socials de Primària (dies 4 i 6 de març de 2009)
- Participació a les Jornades sobre Plurilingüisme a València (26 i 27 de maig de 2009): *Els models AICLE a les diferents Comunitats Autònomes*

4. LA LENGUA ANGLESA A TRAVÉS DE CONTINGUTS A LA UNIÓ EUROPEA

CLIL is a European solution to a European need David Marsh, 2002

El 1995 la Comissió Europea va elaborar el document *Teaching and learning. Towards the learning society*. Un dels seus objectius era el desenvolupament de la competència lingüística en tres llengües comunitàries i el CLIL era un dels mètodes per aconseguir-ho.

El Consell d'Europa de 1995 advocava pel foment de mètodes innovadors, concretament l'ensenyament amb una LLE de matèries diferents a les lingüístiques. També va declarar l'any 2001 com l'Any Europeu de les llengües amb la intenció de promoure l'aprenentatge de llengües estrangeres. El Consell d'Europa (Barcelona 2002) marca com a objectiu que els ciutadans europeus pugin comunicar-se en dues llengües a més de la/les pròpies.

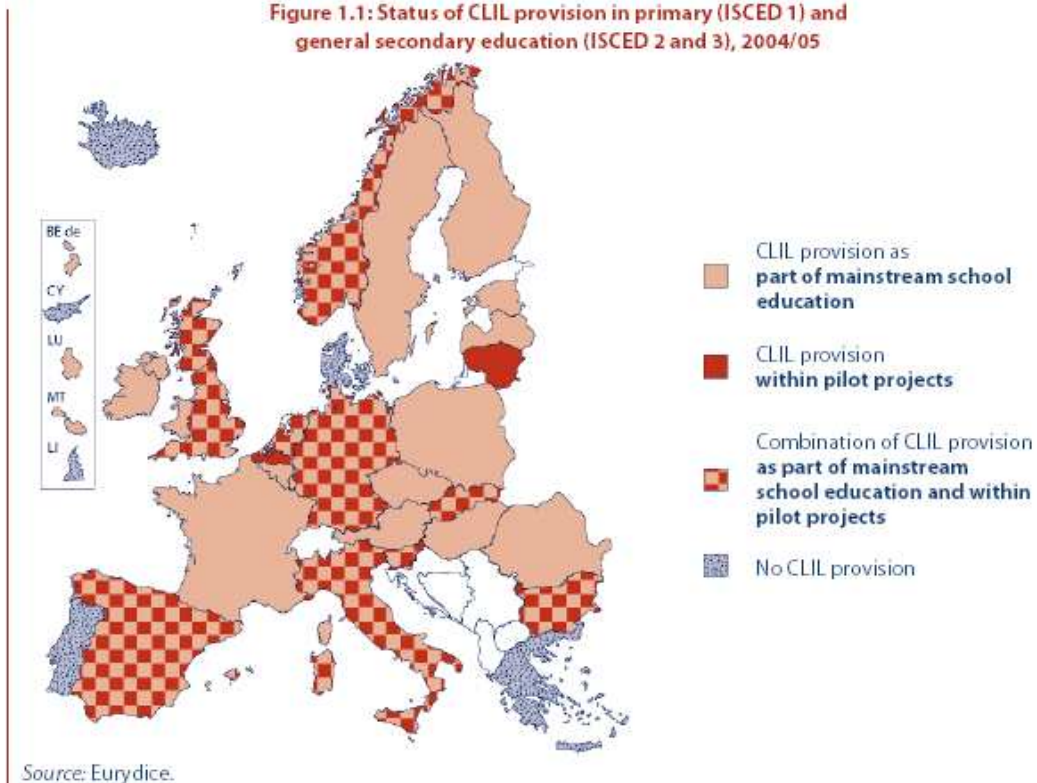
La Comissió, en una comunicació (2003), assenyalava el CLIL com a una àrea prioritària i en destacava els beneficis.

També la xarxa europea d'informació sobre educació, **Eurydice**, recomana l'ús de la metodologia AICLE com a mètode d'innovació educativa.

Potenciar el plurilingüisme a Europa no era una idea nova però la diferència és que ara pràcticament tots els països europeus estan implementant projectes CLIL.

A la Unió Europea el CLIL va començar a països amb més d'una llengua oficial com Bèlgica, Luxemburg o Malta, i ara és una pràctica generalitzada. A altres països com Alemanya, Països Baixos, Hongria o Polònia es va introduir a finals dels anys 40 o dels 50 però la majoria dels països va adoptar aquest programa des de 1980 i 1990.

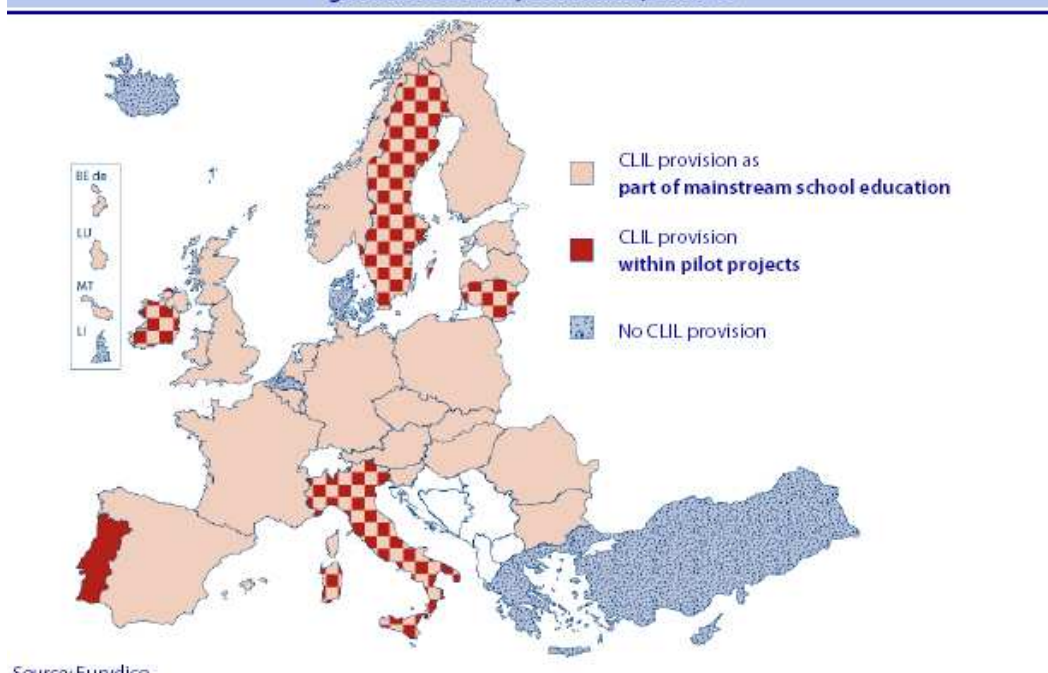
Figure 1.1: Status of CLIL provision in primary (ISCED 1) and general secondary education (ISCED 2 and 3), 2004/05

<http://eacea.europa.eu/ressources/eurydice/pdf .Eurydice 2006>

Segons dades del **2004/05** de l'informe Eurydice 2006, *Content and Language Integrated Learning at School in Europe*, només **sis països** de la UE **no tenien CLIL** el 2004/05: Islàndia, Grècia, Dinamarca, Xipre, Portugal, Lituània i la comunitat flamenca de Bèlgica.

Figure B6: Status of CLIL provision in primary and general secondary education, 2006/07

http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/0_integral/095EN.pdf

La realitat al següent estudi Eurydice analitzant la situació amb dades de **2006/07**, *Key Data on Teaching Languages at School in Europe* (2008), revela que el CLIL existeix a la majoria de països però només per a una minoria d'alumnes.

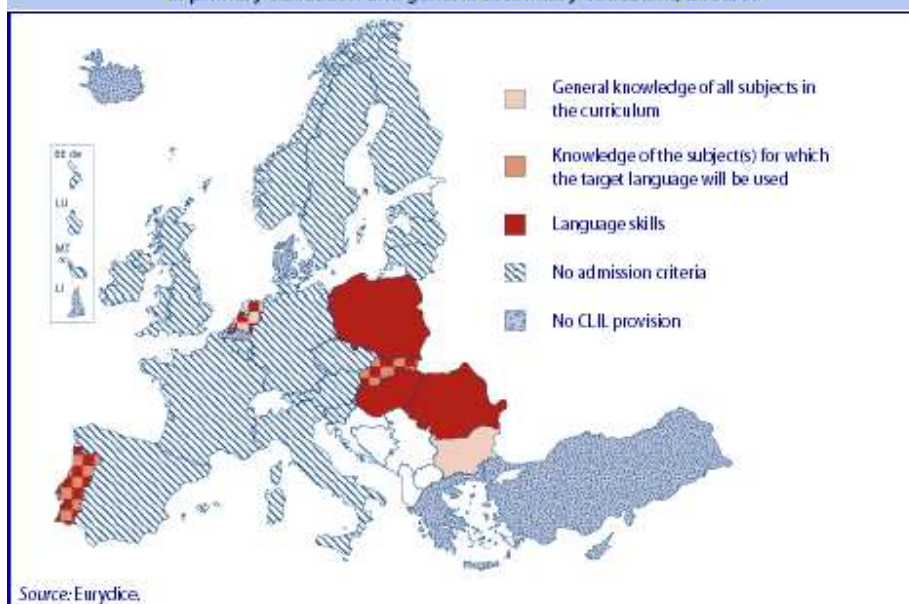
Els països on no hi ha CLIL són: **Turquia, Islàndia i Grècia** dels 31 països analitzats (Àrea Econòmica Europea més Turquia).

Però la situació des de 2006 ha anat canviant. Per exemple, **Xipre**, que era un dels països sense CLIL, ja ha començat un programa pilot per a Infantil i Primària en anglès, PROCLIL, creat per la UE. També **Portugal** ha començat programes pilot des de 2007/08, així com a la comunitat flamenca de **Bèlgica**.

A **Dinamarca** l'aprenentatge de la LLE comença als 10 anys. Des dels 10 als 14 la classe d'anglès està orientada sobretot a què els alumnes adquireixin una bona base gramatical, lèxica i funcional. Dels 14 al 18 anys es pretén que l'alumnat faci presentacions orals, discuteixi temes en grups i presenti un treball escrit.

Segons l'opinió de la professora de llengua anglesa Mercè Vilarrubias (2008), en aquest enfocament per tasques dins dels programes de llengua estrangera pròpiament dits hi ha un aprenentatge efectiu de la LLE a més de les altres matèries. Aquest enfocament no és considerat AICLE ja que no és un programa integrat de llengua i contingut. De totes maneres, a Dinamarca hi ha mesures per incrementar la competència lingüística i algunes matèries s'ensenyen en anglès.

Figure B8: Knowledge assessment criteria governing admission to CLIL in primary education and general secondary education, 2006/07

http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/0_integral/095EN.pdf

En general, a la majoria de països, el CLIL està obert a tot l'alumnat però hi ha criteris d'admissió per a la **selecció d'alumnes** a set països. Normalment els criteris estan relacionats amb el bon nivell de LLE i, si hi ha molta demanda, n'hi ha d'altres, com és el cas d'Hongria on hi ha un examen de Matemàtiques.

Al **professorat CLIL** no li demanen qualificacions específiques llevat de sis països (generalment de LLE). Des de 2005 a França hi ha un certificat suplementari que acredita l'ensenyament de MNL en LLE però no era obligatori per a seccions europees CLIL. A Polònia des de 2004 tots els llicenciats han de tenir LLE amb nivell B2 (MECR) i el professorat de MNL en LLE ha de tenir el C2 (MECR).

L'**anglès** és la **LLE majoritària** (85'7%) dels 27 països de la UE seguida de l'alemany.

Als països de l'Europa de l'Est hi ha més diversitat de les llengües que als de l'Europa Occidental ja que, a més de l'anglès o l'alemany, també són importants l'italià o l'espanyol.

A **Alemanya** les escoles bilingües es caracteritzen per impartir la Geografia i la Història en llengua no materna¹⁰. També a Finlàndia, Holanda o Suècia les Ciències Socials són objecte de CLIL.

¹⁰ Per veure 4 casos concrets de centres educatius alemanys es poden trobar a la web: www.unavarra.es/tel2/es/MBEGermany

A **Finlàndia**, cas estudiat per la professora Núria Plana (2008)¹¹, els programes AICLE es van iniciar a Secundària (del 7 als 16 anys) a principis dels anys 90. La tipologia CLIL és molt variada. Alguns centres han implementat aquesta metodologia impartint totes les matèries d'una setmana en LLE, altres centres ofereixen aquests programes durant un trimestre o tot un curs acadèmic.

Els objectius, definits en un estudi (1996) fet per Nikula & Marsh i en un altre (Hartiala, Maljers, Marsh, 2001) eren:

- incrementar l'interès en l'aprenentatge de les LLE
- desenvolupar un bon nivell de la llengua treballada
- promoure l'internacionalisme
- millorar la imatge del centre (aquest segueix com a objectiu actual)
- construir la capacitat per a ser internacionals
- desenvolupar habilitats comunicatives interculturals
- preparar els alumnes pels estudis a fer en el futur i per la seva vida laboral

Les matèries més emprades a Secundària són: l'Economia Domèstica, la Biologia i la Geografia.

Un estudi (Marsh & Nikula, 2005) indicava que el CLIL estava més implantat a Secundària que a Primària, a les grans ciutats i a centres educatius de grans dimensions. Destaquen la necessitat de poder tenir més professorat format per dur a terme els programes i s'han potenciat els cursos a l'estranger per millorar la competència lingüística i en programes d'intercanvi d'experiències com els Comenius.

L'any 2005 es va crear una associació d'escoles bilingües per ajudar a desenvolupar aquest tipus d'ensenyament i el 2006 es constitueixen xarxes i bancs de recursos materials. El professorat dels centres CLIL està coordinat amb altres de la seva ciutat. Per exemple, a Turku on han creat una web (recursos, treballs realitzats, etc.). També existeixen xarxes de treball i cooperació amb altres països.

Un dels elements claus de l'èxit del sistema educatiu finlandès és, segons Núria Plana, la selecció i formació que s'ofereix al professorat. Els **programes de formació del professorat CLIL** en actiu (nivell curricular i metodològic) van començar a la Universitat de Jyväskylä al 1989 amb gran nivell d'acceptació ja que és oberta a tot el país i està en col·laboració amb experts d'altres països europeus. D'aquesta universitat depèn el *Centre for Applied Language Studies (CALs)*, un dels punts de recerca més importants del país i que dirigeix l'especialista en CLIL, Tarja Nikula.

El professorat de cada centre educatiu és escollit pels directors dels centres. La selecció es fa abans que els aspirants a mestres iniciïn els seus estudis a les facultats.

---

¹¹ Al país hi ha dues llengües oficials, el Finès (93% de la població) i el Suec (6%) a més de la llengua Sami al territori de Lapònia (0,03%). Hi ha municipis monolingües (finès i suec) i d'altres bilingües.

Finlàndia és el país que requereix una formació del professorat més exigent de la OCDE. El professorat CLIL normalment és el d'especialitat amb bon nivell de LLE (Advanced Level) i que imparteix la seva matèria en LLE.

A molts països, sobretot del **Nord d'Europa** (Suècia i altres), el coneixement de la llengua anglesa és molt estès entre la població i és molt present en el lleure, en els llocs de treball i en els **mitjans de comunicació**. Aquests tenen molt a veure ja que la televisió, per exemple, emet pel·lícules i documentals en versió original subtítulada.

Si parlem de la llengua utilitzada a **internet**¹², observem que la proporció de llengua anglesa és més alta quan la llengua local té un nombre petit de parlants i quan la competència de l'anglès és alta. A Holanda i Escandinàvia, les pàgines d'internet en anglès són un 30% del total. A Alemanya i França entre un 15% i un 20%.

A **França** les Seccions Europees van començar l'any 1992. La Història i l'Art són les dues matèries més impartides en LLE. Les dificultats principals són: els materials i la formació del professorat.

A la **Vall d'Aosta**, regió autònoma italiana, es dona un curiós cas de CLIL ja que des de 1985 a tots els centres educatius és obligatori l'ensenyament de les matèries en francès i en italià al 50%. El professorat ha vist que l'alternança de les dues llengües en una mateixa hora lectiva era una eina útil per a l'adquisició de continguts.

Als **Països Baixos** el CLIL va començar l'any 1989 impartint-se matèries com la Història o la Biologia en una llengua diferent de l'holandès. El curs 2008/09 hi havia 101 escoles bilingües, és a dir, amb el 35% o el 50% de les classes en llengua estrangera. El professorat CLIL té un any de formació o un màster de dos anys.

---

¹² David Graddol (2006) cita a G. Nunberg (2000): *Will the Internet Always Speak English?*

5. AICLE A LES DIFERENTS COMUNITATS AUTÒNOMES (CCAA)

A l'actualitat totes les CCAA tenen programes d'àrees no lingüístiques en llengua anglesa tant a Primària com a Secundària, encara que l'**organització de les seccions bilingües i la nomenclatura** és diferent. Per exemple, a moltes CCAA que tenen programes AICLE això es coneix amb el nom *Seccions Bilingües* però a Castella-la Manxa o a les Illes Balears el mateix s'anomena *Seccions Europees* i al País Basc *Experiència plurilingüe*.

Una secció bilingüe o europea és la línia/s bilingüe/s que en el mateix centre coexisteix amb altres que no ho són.

A Catalunya no hi ha seccions AICLE específiques sinó centres amb *Pla Experimental de Llengües Estrangeres* (PELE) dins del qual trobem les MNL impartides en LLE.

La implantació de models d'ensenyament bilingüe en LLE neix l'any 1987 a través d'un programa de cooperació entre Espanya i Portugal (atenció fills treballadors immigrants).

L'any **1999 les competències educatives són transferides** a la majoria de les Comunitats Autònomes. Així, les diferents CCAA amb competències educatives van implantar el sistema d'ensenyament bilingüe des dels anys 90 i les Comunitats que es regien pel Conveni MEC/BC van adaptar-lo a una normativa pròpia.

Tant a Primària com a Secundària el professorat prepara **la programació i els materials** ja que, de moment, hi ha molts pocs llibres de text en llengua anglesa adaptats a la LOE.

5.1. PROJECTE MEC/BRITISH COUNCIL

Un dels primers programes AICLE comença l'any 1996 quan (Reglamento Orgánico de 1996) s'estableix que, als centres que es determini, *podran existir seccions lingüístiques, previ conveni amb les institucions internacionals corresponents.*

En aquest context, l'1 de febrer de **1996** se signa **el conveni entre el Ministerio de Educación (MEC) i el British Council (BC)** per establir un marc de cooperació per al desenvolupament de projectes curriculars integrats i en finalitzar l'ESO puguin obtenir la titulació dels dos països (espanyola i britànica)¹³.

Els programes de currículum integrat espanyol/anglès comencen en centres d'educació Infantil i Primària públics del territori de gestió directa del MEC gràcies a aquest acord entre el Regne Unit i l'Estat espanyol.

La idea era implementar aquests projectes a àrees desfavorides econòmicament per tal de beneficiar a un alumnat que difícilment podria accedir a aquest tipus d'ensenyament.

En general, aquests alumnes, una vegada han acabat l'ensenyament a Primària, continuen els seus estudis bilingües a centres de Secundària adscrits.

Els centres amb Conveni MEC-British Council pertanyen a **nou CCAA** que, a més de Ceuta i Melilla, són: Aragó, Astúries, Illes Balears, Castella i Lleó, Castella-la Manxa, Cantàbria, Extremadura, Comunitat de Madrid i Regió de Múrcia.

En total són **72** les escoles públiques (alumnes de 3 a 12 anys) en llengua anglesa adscrites a aquest conveni a tot l'Estat.

Els instituts que van iniciar el **2004/05** la impartició de MNL en llengua anglesa a Secundària són **42**. El juny de 2008 va concloure la primera promoció d'aquest projecte.

Algunes **característiques generals** d'aquest programa a Secundària són¹⁴:

- El professorat pot ser britànic o nord-americà amb titulació per impartir les matèries concretes i espanyol amb nivell B2 (o més) de LLE
- Les matèries impartides obligatòriament en llengua anglesa són les Ciències Naturals i les Ciències Socials (a excepció de les Illes Balears)
- Hi ha una borsa de professorat interí per fer substitucions de professorat bilingüe
- Hi ha auxiliars lingüístics

¹³ www.mec-bc-bilingualproject.com
www.mepsyd.es/educa/jsp/convenios

¹⁴ BOE núm. 160; 06/07/2005

- El currículum és integrat: britànic/espanyol
- L'alumnat es pot presentar a un examen de Secundària britànic (Cambridge) per tenir el doble títol, espanyol i britànic (*International General Certificate of Secondary Education*). En qualsevol cas, el fet d'haver cursat estudis a una secció bilingüe consta en el llibre d'escolaritat de l'alumne/a

Pel professorat implicat en l'experiència s'organitzen diversos cursos de **formació**:

- perfeccionament de la llengua anglesa (juliol)
- metodologia (març-abril)
- visita d'estudi al Regne Unit i curs d'introducció (setembre)

La valoració del projecte MEC/BC per part dels implicats és molt positiva.

Una d'aquestes opinions és la del catedràtic d'Història i Director d'un dels instituts participants, l'*IES Llorenç Garcies i Font* d'Artà (Mallorca), Jaume Alzina (2007). Explica que el grau de satisfacció del professorat, de les famílies i de l'alumnat del projecte en LLE és elevat i que els resultats acadèmics disponibles així ho demostren. Consta que tampoc s'observen diferències en el domini de la llengua catalana ni castellana respecte a l'alumnat que no cursa la secció. Al contrari, creu que l'alumnat que participa en projectes que potencien les habilitats lingüístiques tenen més recursos per aconseguir capacitats per al conjunt d'altres aprenentatges.

Actualment hi ha en marxa una avaluació general del projecte MEC/BC a Primària, centrada en LLE, Ciències i Geografia. El projecte d'avaluació és coordinat pel professor Richard Johnstone de la Universitat de Stirling (avalat pel *Centre of Investigation for Language Teaching*) i acabarà a finals de 2009.

5.2. CARACTERÍSTIQUES I NORMATIVA AICLE A LES CCAA

En primer lloc veurem el resum dels aspectes més destacats de la normativa sobre les seccions bilingües/europees/AICLE de les diferents CCAA en tres apartats: centres, alumnat i professorat.

5.2.1. ELS CENTRES

Tipus de centre:

- Centres públics i privats concertats: Astúries, Illes Balears, Cantàbria, Castella i Lleó, Catalunya, Comunitat de Madrid, Galícia
- Només centres públics: País Basc, Andalusia, Aragó, Castella-la Manxa

Nombre de centres públics de Secundària AICLE en llengua anglesa:

- Més de 100: Andalusia, Catalunya, Galícia
- Més de 50: Aragó, Castella-la Manxa
- Més de 10: Astúries, Balears, Cantàbria, Castella i Lleó, Madrid, Extremadura, La Rioja, País Basc, Regió de Múrcia
- Més de 5: Canàries, Ceuta i Melilla, País Valencià, Navarra

Anys de començament a Secundària/Batxillerat:

- Curs 2004/05 (o abans): Aragó, Astúries, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Catalunya, País Basc, Regió de Múrcia
- Curs 2005/06: Andalusia, Cantàbria, Comunitat de Madrid
- Curs 2006/07: Comunitat Valenciana

Començament i aplicació dels programes en LLE de MNL:

- Primer Curs de l'etapa (progressivament): Andalusia, Aragó, Astúries, Cantàbria, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Ceuta i Melilla, Comunitat de Madrid, Extremadura, Galícia, Illes Balears, Illes Canàries, La Rioja, Navarra, País Basc, Regió de Múrcia
- Es pot començar a qualsevol curs: Catalunya
- També es pot aplicar a Batxillerat: Andalusia, Aragó, Astúries, Balears, Cantàbria, País Basc, Catalunya, La Rioja, Navarra, Múrcia
- No es pot aplicar al Batxillerat: Comunitat de Madrid
- Augment de l'horari de llengua anglesa (una hora): Andalusia, Aragó, Astúries, Ceuta-Melilla, Extremadura, Galícia (poden ser dues hores), La Rioja

- Augment de l'horari de llengua anglesa dues hores: Cantàbria, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Comunitat de Madrid, Múrcia
- Obligatorietat d'una segona Llengua Estrangera a la Secció: Andalusia (quatre hores), Aragó, Cantàbria, Castella-la Manxa, Galícia, Illes Balears (des de tercer d'ESO), Múrcia
- No hi ha augment de l'horari de llengua anglesa ni obligatorietat de segona LLE: Catalunya, Illes Canàries, Navarra, País Basc

Auxiliar lingüístic:

- Hi ha auxiliar lingüístic sempre que hi hagi CLIL: Andalusia, Aragó, Astúries, Cantàbria, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Comunitat de Madrid, Catalunya, Balears, La Rioja, Navarra, Múrcia
- Auxiliar de conversa el segon curs d'aplicació del programa: Catalunya
- No consta que n'hi hagi tots els anys: Galícia, País Basc

5.2.2. L'ALUMNAT

Nombre d'alumnes a una Secció (no sempre s'especifica):

- Entre 25-15: Astúries
- Entre 20-15: Aragó, Cantàbria, Balears, Castella- la Manxa, Navarra, País Basc
- Mínim 12: Galícia

Selecció alumnat (no consta a la majoria de CCAA):

- Sorteig: Aragó, Astúries, Comunitat de Madrid, Regió de Múrcia

5.2.3. EL PROFESSORAT

Una diferència entre CCAA és el **sistema d'accés del professorat** a les places AICLE:

- A la convocatòria del **concurs de trasllats** de Secundària de desembre de 2008, algunes CCAA, com **Galícia** (per primera vegada), en l'aplicació de la convocatòria estatal de trasllats del cos de catedràtics i professors de secundària del curs 2008/09 hi ha un apartat de places de seccions bilingües¹⁵. El nivell que s'ha d'acreditar per a optar a aquestes places és el B1. A l'annex amb les vacants provisionals d'ensenyament secundari hi consta "places bilingües" o "places no bilingües/ anglès".

---

¹⁵ DOG de 05/12/2008

- També es fa esment als “*postos bilingües*” al concurs de trasllats a la **Regió de Múrcia**¹⁶. A aquesta Comunitat ja hi ha hagut trasllats bilingües a la convocatòria de 2007/08 igual que a la **Comunitat de Madrid**.
- A la majoria de CCAA es convoquen places per a docents **habilitats** per donar classes a les seccions bilingües. A moltes també hi ha convocatòria de **Comissió de Serveis** per a places bilingües. Així mateix, hi ha **l·listes d'interinatge** de professorat amb perfil bilingüe (Andalusia, Astúries o País Basc).
- A Catalunya, hi ha una convocatòria de **llocs de treball docent de caràcter singular** per demanda de professorat específic als centres on hi ha un pla estratègic¹⁷. En aquest sentit, els centres docents amb PELE i que disposin d'un pla estratègic, poden sol·licitar professorat per fer classes de MNL en LLE. Aquests docents han de passar una avaluació, un seguiment i una valoració al final del segon curs per consolidar aquesta plaça.
- Des de la Junta d'Andalusia es destaca la manca de flexibilitat del concurs de trasllats (la regulació és a nivell nacional) i es diu que s'hauran de trobar fórmules per convocar places de llocs específics per professorat AICLE. També, fórmules, perquè el professorat amb doble titulació, però que hagi optat per una d'elles, pugi ocupar els llocs que es requereixen al seu centre bilingüe. També es proposa la reforma de l'accés a la funció pública docent amb la incorporació del coneixement de llengües estrangeres.

Hores de reducció/ Complement econòmic per al professorat:

- **Una hora:** Catalunya, País Basc
- **Dues hores:** Extremadura
- **Tres hores o més:** Aragó, Astúries, Cantàbria, Castella- la Manxa, Extremadura, Galícia, Balears, Canàries, La Rioja, Navarra, Regió de Múrcia
- **Complement econòmic** (aprox. 170 euros): Castella- la Manxa i Comunitat de Madrid

Titulació requerida al professorat de ANL en LLE:

- B1: Andalusia (compromís arribar al B2), Galícia, Comunitat Valenciana, La Rioja
- B2: Aragó, Astúries, Castella i Lleó, Catalunya, Comunitat de Madrid, Balears, Navarra (compromís arribar a C1), Múrcia, País Basc (o C1)

Programes de formació del professorat (PALE):

Totes les CCAA tenen programes de formació per al professorat que ja està impartint AICLE però a algunes CCAA aquest programa està molt especificat i es detallen el nombre d'hores d'aquests programes que inclouen estades a l'estranger.

---

¹⁶ BORM núm. 286 de 11/12/08. A l'annex Vb de la convocatòria hi ha la relació de MNL i la llengua estrangera

¹⁷ Decret 132/2001

Un dels programes més concrets és el de La Rioja que temporalitza en 4 fases la formació durant un any.

- Cursos de més de 200 hores (incloent estades a l'estranger): Aragó, Castella-la Manxa, Galícia, País Valencià, Illes Canàries, La Rioja
- Cursos de 150 hores: Ceuta i Melilla
- No consta el nombre d'hores (seminaris i beques a cursos a l'estranger): País Basc
- Cursos de metodologia de 30 hores i en alguns casos, llicències D (tres setmanes al Regne Unit) i també la possibilitat d'obtenció beques d'un mes a l'estranger al juliol: Catalunya

5.2.4. RESUM I ANÀLISI DE LA NORMATIVA DE LES CCAA (Secundària)

Resum:

- ❖ A la majoria de CCAA el programa s'aplica a centres públics i concertats a excepció de: Andalusia, Aragó, Castella-la Manxa i el País Basc
- ❖ AICLE s'aplica majoritàriament a Secundària des del curs 2004/05
- ❖ L'aplicació és des del primer curs de l'etapa llevat de Catalunya
- ❖ No es pot aplicar a Batxillerat: Comunitat de Madrid
- ❖ L'alumnat CLIL ha de fer una hora més de LLE i una segona LLE a la majoria de CCAA a excepció de Catalunya, País Basc, Illes Canàries i Navarra
- ❖ Majoritàriament hi ha auxiliar lingüístic tots els cursos a excepció de Catalunya, Galícia i el País Basc
- ❖ El nombre d'alumnes AICLE és d'un màxim de 25 (Astúries) i un mínim de 12 (Galícia)
- ❖ A la majoria de les CCAA no hi ha selecció d'alumnat per accedir a la secció (en molts casos ja han estudiat a Primària) però a algunes es pot realitzar un sorteig quan hi ha més demanda que places
- ❖ Majoritàriament hi ha llistes d'interinatge per accedir a places AICLE i per fer substitucions (no a Catalunya)
- ❖ També han començat ja les places "bilingües" per concurs de trasllats de funcionaris (Regió de Múrcia, Galícia o Comunitat de Madrid)
- ❖ A totes les CCAA hi ha almenys dues hores de reducció per al professorat CLIL a excepció del País Basc i Catalunya on hi ha només una hora
- ❖ A la Comunitat de Madrid i a Castella-la Manxa hi ha un complement econòmic per al professorat CLIL

- ❖ El nivell requerit majoritàriament és el B2 però a la Comunitat Foral de Navarra ja apareix el compromís del professorat d'arribar al C1
- ❖ A algunes CCAA s'especifiquen el programes de formació del professorat (metodologia CLIL i LLE)

Anàlisi:

- La normativa de seccions bilingües/europees/PELE de les CCAA més recent (curs 2008/09) incorpora la seva aplicació a centres municipals i privats concertats¹⁸. Aquest és el cas de la majoria de les CCAA. Algunes Comunitats Autònomes ja havien avançat aquesta inclusió com és el cas de les Illes Balears.
- L'aplicació a Secundària majoritàriament des del curs 2004/05 és degut a què a la majoria de CCAA el projecte va començar a Primària i l'alumnat quan acaba aquesta etapa s'incorpora a Secundària. Una excepció pot ser el País Basc que va crear una xarxa d'ikastoles amb secció en LLE des dels anys 90 i també alguns instituts com l'*IES Botikazar* de Bilbao que van començar AICLE a Batxillerat el curs 2000.
- Catalunya és l'única CCAA on es pot començar AICLE a qualsevol curs d'ESO, de Mòduls o de Batxillerat. Això podríem explicar-ho ja que no hi ha seccions AICLE pròpiament dites sinó que s'aplica a matèries concretes de vegades sense continuïtat.
- L'alumnat ha de tenir més hores de LLE i/o una altra LLE. En aquest sentit AICLE a les CCAA amb dues llengües oficials com el País Basc o Catalunya no tenen aquesta opció. Sorpren el cas de Galícia on des del curs 2008/09 tot l'alumnat ha d'estudiar obligatòriament una segona llengua estrangera (francès).
- Veiem a la normativa de gairebé totes les CCAA la figura de l'auxiliar lingüístic però a tres d'elles no sempre en poden gaudir: Catalunya (només el segon any), País Basc i Galícia. En aquest últim cas, per manca d'auxiliars.
- Les places per a professorat CLIL, que ja existeixen d'una manera o altra a totes les CCAA, és un tema polèmic. Les llistes d'interinatge prioritzant el coneixement de llengües estrangeres podria incentivar el seu estudi. D'altra banda, seria interessant que ja des de les Universitats i des del Màster de Formació del Professorat es preparés també en llengües estrangeres als futurs docents.
- El nivell d'anglès del professorat CLIL no sempre és el desitjat, com a mínim B2, i s'haurien de contemplar des de les autoritats educatives cursos de formació de LLE de nivells avançats (C1)

---

¹⁸ la propera normativa d'Andalusia (estiu de 2009) no incorporarà els centres privats concertats

5.3. CARACTERÍSTIQUES ESPECÍFIQUES DE LES CCAA

Analitzarem les principals característiques de la normativa de les CCAA així com algunes dades rellevants de cadascuna d'elles: any de començament de la modalitat CLIL a Secundària, programes de formació del professorat, exemples de centres, etc.

5.3.1. ANDALUSIA

Andalusia va ser l'any **1998** la primera Comunitat Autònoma en signar un conveni d'aquest tipus amb un altre país (Protocol de col·laboració Junta d'Andalusia amb França). La novetat del programa bilingüe era la impartició, com a mínim, d'una àrea de coneixement en llengua francesa. En educació Secundària les **Ciències Socials** eren l'àrea en la qual va començar aquest programa: primer en francès (1998) i alemany (2000) i posteriorment en **llengua anglesa (2003**, signatura del protocol de col·laboració amb el British Council). En aquest idioma les matèries més impartides són Ciències de la Naturalesa i Ciències Socials.

L'any 2005 es posa en marxa el *Plan de Fomento del Plurilingüismo* pel qual es dona via lliure a la creació de 400 programes bilingües (francès, anglès i alemany) a centres públics fins el 2008 amb un pressupost de 140 milions d'euros (2005/08).

Característiques de les seccions bilingües:

- Paral·lelament a la implantació de les seccions bilingües a Primària, s'inicien a Secundària progressivament des de 1r d'ESO.
- L'optativa de segon idioma és obligatòria en tota l'ESO, així com una hora més de llengua estrangera tant a la primera com a la segona llengua.
- Els programes bilingües no podran superar mai el 50% del currículum de l'alumnat. Poden tenir continuïtat al Batxillerat amb una hora més de llengües estrangeres.
- Hi ha un auxiliar de conversa o lector a cada centre.
- Pla de formació específica per al professorat incloent estades d'immersió lingüística
- El professorat implicat podrà comptar amb dues hores lectives de reducció per a l'elaboració de materials i la coordinació
- Es reconeixen punts per al concurs de trasllats i promoció docent per la participació al projecte
- Es requereix nivell B1 de llengua estrangera amb el compromís d'obtenir el certificat d'aptitud de l'EOI.
- El currículum de l'alumnat de Ciències Socials del programa bilingüe és a tota l'ESO de 3 hores, una de les quals és en llengua estrangera.

L'any 2007 hi havia 250 centres dels quals 117 eren de Secundària i, la majoria, de llengua anglesa (76). Segons dades de l'oficina del portaveu de la Junta d'Andalusia (11/07/2008), el curs **2008/09** hi havia **518** centres públics amb seccions bilingües dels quals 459 eren d'anglès, els **instituts** eren **262** i els centres de nova incorporació 115. El Pla implica a 40.000 alumnes i 4.000 professors. A més compta amb 800 auxiliars de conversa.

L'estiu de 2008 els docents que van marxar a països de la Unió Europea a fer cursos de llengües eren 600: 482 al Regne Unit i 50 a Irlanda.

Durant el curs 2008/09 un total de 560 professors d'ensenyament bilingüe tindran la possibilitat de realitzar cursos d'actualització d'anglès "on Line" per a professors que imparteixen matèries no lingüístiques en anglès. Aquesta modalitat "e-Learning" està tutoritzada des de l'EOI.

Hi ha reunions de seguiment del professorat de tota Andalusia (hi ha un coordinador AICLE a cada província) per compartir material, reflexionar, etc. Així mateix, se celebren cursos d'estiu sobre plurilingüisme a l'aula, Jornades de Plurilingüisme, una Feria de Plurilingüisme i un Premi per a materials curriculars plurilingües.

La primera convocatòria de centres bilingües és el curs **2005/06** i alguns dels centres que van començar secció en llengua anglesa eren: l'*IES Las Salinas* de Fuengirola, l'*IES Torre Almenara* en la Cala de Mijas o l'*IES Llanes* de Sevilla

5.3.2. ARAGÓ

Les competències en educació no universitària són traspassades a la Comunitat d'Aragó el 1998. L'any **1999** comencen les seccions bilingües en llengua francesa en aquesta Comunitat fruit d'un conveni entre el Govern d'Aragó i l'Ambaixada de França. El programa bilingüe en llengua anglesa en aquesta Comunitat comença el curs **2004/05**.

Hi ha convocatòria pública (2008/09) de Comissió de Serveis per a programes bilingües i acollits al conveni MEC/BC amb els requisits següents: ser funcionari/a, tenir el títol superior de LLE o acreditar el coneixement mitjançant una prova.

L'exconsellera d'Educació, Cultura i Esport d'Aragó (de 2001/2008), Eva Almunia, ara Secretària d'Estat d'Educació (2008), ha fet una gran aposta per aquest tipus d'ensenyament en tots els àmbits. En una entrevista (2007) parlava de potenciar el bilingüisme a les escoles rurals: *Els nous centres que es creen en el medi rural han de ser bilingües.*

El curs 2008/09 hi havia **62** centres amb secció bilingüe (9 de nova creació). Els auxiliars de conversa eren 87 dels quals 62 de llengua anglesa.

Característiques (Resolució de 25/05/06 i de 25/05/08):

- Impartició progressiva des de 1r d'ESO
- La LLE del programa bilingüe serà la segona LLE

- Possibilitat d'augment d'una hora de llengua estrangera (en funció de les matèries en LLE)
- S'organitzarà en àrees, matèries o mòduls a excepció de les de contingut lingüístic
- Si hi ha excés d'alumnat sol·licitant (voluntari) es farà un sorteig
- Almenys una àrea o matèria que no podrà ser la mateixa al llarg dels quatre anys ESO
- Nombre d'alumnes: 15
- Continuïtat al BAT: mínim una àrea o matèria i 4 hores de LLE
- Certificat d'acreditació a l'alumnat que hi hagi participat
- El professorat pot comptar fins a quatre hores de reducció (dues lectives i dues complementàries)
- Es reconeix aquesta activitat amb crèdits (innovació educativa) al professorat participant
- Titulació requerida: Certificat d'Aptitud EOI/Proficiency in English

El Programa de Apoyo a la Enseñanza y el Aprendizaje de Lenguas Extranjeras (PALE), itinerari formatiu per al professorat de i en llengua estrangera, va començar el curs 2006/07.

El nou programa previst per al període 2008/2010 té una durada de 200 hores en tres fases:

- La primera: curs de 100 hores a les EOI el primer any (2008/09).
- La segona: curs de dues setmanes d'immersió lingüística a l'estranger al juliol (2009).
- La tercera: un seminari de 50 hores (2009/2010).

Els destinataris són el professorat de Secundària de centres públics i concertats no especialista en idioma que participa en ensenyament bilingüe. Totes les despeses seran sufragades pels centres de Professorat i de Recursos amb càrrec a l'assignació econòmica derivada del conveni subscrit entre el MEPSYD i la Comunitat Autònoma d'Aragó.

El curs 2007/08 es va graduar la primera promoció d'alumnat bilingüe en tres centres aragonesos: L'*IES Pedro de Luna* i l'*IES Maria Moliner*, tots dos de Saragossa, i l'*IES Sierra de Guara* d'Osca fruit de l'acord MEC/BC. El mateix curs ho va fer la primera promoció d'ensenyament bilingüe en anglès a la Formació Professional als *IES Los Enlaces* de Saragossa i *Bajo Cinca* de Fraga (Osca).

5.3.3. CANTÀBRIA

En aquesta Comunitat hi ha deu centres de Primària, **dotze instituts** i dos centres concertats de Secundària (2008) amb programes bilingües de llengua anglesa.

Totes les noves escoles seran bilingües en anglès segons la consellera d'Educació Rosa Eva Díaz Tezanos (novembre 2008).

Per la resolució del 29/04/2008 es realitza la convocatòria de programes bilingües per a centres públics i concertats.

Característiques de la convocatòria per a centres públics:

- Professorat funcionari amb destinació definitiva en el centre i amb una adequada competència comunicativa de LLE (B2)
- Aprovació del claustre i del Consell Escolar
- S'ha de començar la Secció a 1r ESO/1r BAT
- Màxim 20 alumnes per grup
- L'alumnat tindrà dues hores més (una de LLE i una altra d'una matèria no lingüística) i haurà d'estudiar una segona llengua estrangera durant els 3 primers cursos de l'etapa
- El professorat de matèries no lingüístiques tindrà dues hores lectives per a la coordinació, seguiment i avaluació del programa i dues complementàries per a la preparació de materials, etc.
- El professorat de LLE que participi en el programa tindrà una hora complementària més
- El professorat que participi en un programa d'educació bilingüe rep 3 crèdits de formació
- Els centres disposaran d'un auxiliar de conversa nadiu i s'especifiquen clarament les seves tasques
- Hi ha orientacions didàctiques: es destaca l'enfocament orientat a l'acció de l'alumnat i el desenvolupament d'estratègies comunicatives.

Un dels instituts que va començar el projecte amb secció bilingüe va ser l' *IES Cantàbria* de Santander el curs **2004/05**.

5.3.4. CASTELLA-LA MANXA

Seccions Europees: són aquells centres públics d'Educació Infantil, Primària i Secundària que imparteixen un mínim de dues matèries o àrees no lingüístiques en llengua estrangera.

Aquest programa es va implantar el curs **2004/05** aprofitant les experiències en

centres que estaven desenvolupant el conveni MEC-BC de 1996.

Les transferències d'Educació van ser el 2005 però la Junta de Comunitats de Castella-la Manxa (JCCM) va prolongar fins el 2010 l'acord amb el BC que ja funcionava des de 1996. Durant el període 1996/2005 només set escoles de Primària estaven dins del projecte. Després de la creació de les Seccions Europees i de noves ordres per ampliar el nombre de seccions, va augmentar molt el nombre de centres participants i el curs 2008/09 hi havia un total de **126** centres dels quals **76** eren centres de Secundària (50 eren de seccions d'anglès).

L'Ordre del 13 de mars de 2008 de la Conselleria d' Educació i Ciència de la JCCM regula el desenvolupament de les Seccions Europees als centres **públics** d'Educació Infantil, Primària i Secundària.

Característiques:

- A Secundària les matèries sempre inclouen Anglès, Ciències Naturals i Ciències Socials. A més, alguns centres escullen Música, Plàstica o Tecnologia.
- Les hores de llengua anglesa augmenten una hora a la setmana i és obligatori cursar una altra llengua estrangera
- Les hores de matèries no lingüístiques com les Ciències Socials en anglès van d'una a tres a la setmana.
- No es requereix un certificat oficial de llengua.
- S'ha de començar a 1r d'ESO i anar avançant cada any progressivament
- Es podrà incorporar alumnat d'una altra àrea d'influència d'un centre de Primària amb seccions europees si hi ha places vacants
- No es podrà fer una prova de competència lingüística a l'alumnat per incorporar-se a les seccions europees
- Al professorat participant se li reconeixen crèdits i a partir de 2008/09 un augment de sou de 220 euros que depèn del nombre de grups que s'imparteixen.

Hi ha un ampli programa de **Formació del Professorat** de les Seccions Europees per a realitzar en dos anys (nov. 2006/ Dic. 2008) en tres fases:

- Curs intensiu de 100 hores en horari lectiu per millorar la competència lingüística
- Grup de treball de 40 hores per intercanvi d'experiències

- Estada d'un mes (80 hores) a l'estranger per anar a un centre educatiu de l'estranger i veure en el lloc com són impartides les classes.

La formació es realitza en col·laboració amb el Ministerio de Educación, Política social y Deporte (MEPSYD) i la JCCM i el nom és *Programa de Apoyo al Aprendizaje de Lenguas Extranjeras* (PALE). També hi ha un Programa d'Avaluació del PALE.

L'IES Alfonso X el Sabio de Toledo va ser un dels primers centres públics de Secundària que va començar a tenir secció bilingüe en llengua anglesa el curs 2004/05 dins de l'Acord MEC/BC.

Les matèries que s'imparteixen són la Geografia i Història i les Ciències de la Naturalesa.

5.3.5. CASTELLA I LLEÓ

A més dels centres que continuen amb el projecte MEC/BC hi ha altres de nova incorporació amb nova normativa.

El curs **2004** es creen seccions de llengua anglesa a instituts de Secundària a Castella i Lleó. Els instituts amb seccions bilingües en llengua anglesa eren **deu** al 2006.

El total de centres públics i privats concertats (autoritzats des de 2008) el curs 2008/09 era de **249** augmentant un 84,4% respecte al curs anterior amb 144 auxiliars de conversa. Per al curs 2009/10 s'arribarà als 302 centres (Ordre 221 del 9 de febrer 2009).

La regulació de les seccions bilingües de centres sostinguts amb fons públics és del 16 de juny de 2006.

Característiques:

- S'ha de començar al primer curs del nivell corresponent i anar avançant progressivament.
- Es requereix un mínim de dues disciplines i un màxim de tres. No superar el 50% del currículum.
- Només un idioma per secció.
- Es poden augmentar les hores setmanals de l'alumnat (32 hores a l'ESO).
- El professorat de Secundària ha de tenir el nivell d'anglès B2 (Certificat d'aptitud d'EOI, Advanced).
- El professorat ha de realitzar i facilitar el seguiment i avaluació del projecte així com participar en les propostes de formació.
- Hi ha un model d'acta d'acceptació del claustre i del consell escolar dels centres públics.

Per al curs 2009/10 la Universitat de Salamanca ofereix un curs presencial d'un any de durada: *Especialista universitario en docencia en programas bilingües y/o de inmersión en lengua inglesa en educación infantil, primaria y secundaria*. Aquest curs està inclòs dins del programa de formació docent de la comunitat de Castella i Lleó i

per tant, finançat per la Conselleria d'Educació¹⁹.

Un dels primers instituts en tenir secció bilingüe en llengua anglesa va ser l'IES *Galileo* de Valladolid que va començar el curs 2004/05. El curs 2008/09 s'estaven impartint en aquest centre Ciències de la Naturalesa, Socials i Música.

5.3.6. CATALUNYA

El Departament d'Educació ha vist la necessitat de potenciar l'aprenentatge de les llengües estrangeres (LLE) i, des de l'any 1985, la creació del Centre de Recursos de Llengües Estrangeres (CRLE) va incentivar les situacions d'immersió lingüística en LLE mitjançant beques i afavorint projectes innovadors.

AICLE va ser una d'aquestes propostes per a l'ensenyament Primari i Secundari. A Primària va començar l'any **1988** (quan a 12 centres van impartir Educació Visual i Plàstica en llengua francesa) i a Secundària el **1993**.

La primera convocatòria pública oberta als centres que volguessin portar a terme un programa AICLE va ser l'any **1999**.

El Departament signa un acord el **2003** amb el *English Department for Education and Skills* i el 2005 amb el *Scottish Education Authorities in Glasgow* per promoure l'espanyol i l'anglès amb professorat català.

L'any 2005 hi havia a Catalunya 25 centres de Primària i 33 centres públics de Secundària que posaren en pràctica programes AICLE (dades CRLE). El curs 2008/09 s'ha passat a **108** centres de Secundària.

També s'ofereix formació/assessorament vinculada al *Pla Experimental de Llengües Estrangeres (PELE)* per al professorat implicat en projectes d'innovació.

El Departament d'Educació convoca cada any un concurs públic per a la selecció de projectes de centres d'educació Infantil i Primària i d'educació Secundària, de titularitat del Departament d'Educació, per participar en un pla experimental de llengües estrangeres. L'objectiu és seleccionar centres per donar un nou impuls a l'ensenyament i aprenentatge d'una tercera llengua.

La convocatòria per a la selecció de projectes del Pla Experimental de Llengües Estrangeres de **2009** esmenta les **característiques** d'aquest Pla per a centres de Secundària de titularitat del Departament d'Educació:

- Que el projecte s'emmarqui en el projecte lingüístic del centre
- Que sigui aprovat pel claustre de professors i pel consell escolar del centre
- Que tingui una durada de tres anys

---

¹⁹ <http://www.usal.es/webusal/node/392/presentacion>

- Que la persona responsable del desenvolupament del projecte tingui destinació definitiva en el centre i formi part de l'equip de professorat que apliqui el projecte a l'aula
- Que el centre compti amb suficient professorat preparat i disposat a desenvolupar el projecte.
- El nivell d'idioma (professorat de MNL) que es requereix és el B2 del Marc Comú de Referència per a les llengües
- El professorat implicat en el projecte tindrà una hora de reducció
- Priorització d'un auxiliar de conversa el segon any del pla i durant un any
- L'ensenyament i aprenentatge de tots o alguns dels continguts d'una àrea no lingüística del currículum en llengua estrangera amb un mínim de 35 hores
- El projecte s'haurà de dur a terme en estreta col·laboració entre el departament de LLE i el de les àrees implicades.
- El projecte tindrà consideració d'activitat d'innovació educativa

Els nous centres de Secundària que tenen concedit el PELE (2008/2011) són 58.

El PELE també el poden demanar els centres municipals i els privats concertats amb característiques bastant semblants.

Formació del professorat: El professorat de MNL (que és a un centre amb PELE) pot fer un curs de formació en metodologia CLIL de 30 hores repartides en diferents jornades al llarg del curs.

Una altra possibilitat de formació són les llicències d'estudis modalitat D. Són llicències per realitzar activitats de formació i elaborar materials basats en metodologia AICLE a Gran Bretanya de 10 setmanes de durada. Aquesta modalitat està cofinançada pel Ministeri d'Educació en el marc del conveni de col·laboració pel Pla de suport a la implantació de la LOE. Programa de suport a l'aprenentatge de llengües estrangeres (PALE).

La convocatòria de llicències D per al curs **2009/10** inclou com a requisits:

- estar exercint la docència a un centre amb PELE en metodologia AICLE
- no haver gaudit mai d'una llicència retribuïda d'estudis A, C i D ni d'una estada de 10 setmanes a Anglaterra
- tenir un nivell mínim de coneixements d'anglès equivalent al certificat de nivell avançat de l'EOI

- no tenir nomenament com a professor/a de llengua catalana o castellana i estrangera (en el cas de Secundària)

Alguns dels primers instituts (2004/05) que van començar a impartir matèries no lingüístiques en llengua anglesa i que continuen amb el projecte són: l'*IES Meridiana* (ara *IES Escola d'Hoteleria i Turisme*) de Barcelona o l'*IES Torrevicens* de Lleida.

5.3.7. CEUTA I MELILLA

Aquestes dues ciutats autònomes depenen del MEC i també tenen Programa de Apoyo al Aprendizaje de Lenguas Extranjeras (PALE). Aquest programa es va posar en marxa el curs 2006/07 per al professorat no especialista en idioma que participa en projectes lingüístics innovadors com les seccions bilingües i AICLE.

El programa **PALE** de Ceuta i Melilla (06/11/2006) ens presenta les característiques concretes de la formació del professorat AICLE. Es necessita acreditar, com a mínim, un nivell B2 (Intermedi Alt) i tenen prioritat els que tinguin el nivell C1 (Avançat Baix).

Consta d'una durada mínima de 150 hores i es realitza en 3 fases:

- local, intensiva (60 hores)
- fase de formació en un país estranger (60 hores)
- fase de formació en grup de treball per aplicar continguts i col·laboració amb altres col·legues (30 hores)

Les dues primeres fases es porten a terme amb dedicació horària plena.

El curs 2006/07 es convocaven **cinc** places de Secundària per a llengua anglesa a Ceuta.

5.3.8. COMUNITAT DE MADRID

El programa MEC/BC es va iniciar l'any **1996** a 10 centres de Primària que tindran continuïtat posteriorment a 10 centres de Secundària que segueixen actualment.

El curs 2008/09 a la Comunitat Autònoma de Madrid hi havia **180** col·legis públics bilingües en anglès i 25 centres concertats²⁰. En total, segons dades de la Consellera d' Educació, Lucía Figar, (07/04/2008) estan implicats en aquest projecte 37.000 alumnes, 1.300 professors, 550 auxiliars de llengua i un de cada quatre centres entre públics i concertats.

---

²⁰ El projecte bilingüe de la pròpia Comunitat de Madrid, independent del projecte MEC/BC va començar l'any 2004

La Conselleria d' Educació (2008) autoritza la implantació de l'ensenyament bilingüe (anglès) en centres **concertats** de Primària per al curs 2008/09 (aquest curs per primera vegada).

Característiques:

- Cada 6 unitats en ensenyament bilingüe el centre comptarà amb un auxiliar de conversa ²¹
- Augment de dues hores de LLE
- Les àrees poden ser totes menys matemàtiques i llengua castellana. En total en anglès un 30% del currículum/ 8,5 hores setmanals
- No hi ha continuïtat de les seccions al Batxillerat
- Es regula el complement de productivitat dels funcionaris docents que participen en plans d'ensenyament bilingüe d'anglès ²²
- Cada un dels centres bilingües disposa de dos auxiliars nadius de conversa americans
- Tot el professorat interessat ha de passar un procés d'habilitació lingüística ²³, tant si tenen titulació com si no. Hi ha tribunals per a l'obtenció de l'habilitació lingüística per a llocs bilingües en centres públics i privats concertats (Infantil, Primària i Secundària).
- Una vegada obtinguda l'habilitació el professorat té accés a les places bilingües mitjançant Concurs de Trasllats o al seu lloc, Comissió de Serveis.
- Agents avaluadors externs com el *Trinity College of London* garanteixen la bona marxa de la implantació del programa.

S'ofereixen **cursos** PALE de metodologia i perfeccionament de llengües estrangeres per al professorat de Primària i Secundària de més de 200 hores. Tenen preferència els professors que acreditin un nivell mínim de C1 del MCER.

Hi ha en marxa un altre projecte, el *Proyecto Esperanza Aguirre*, ja funcionant a Primària en llengua anglesa (a cinquè el curs 2008/09), que consisteix en la creació de centres docents públics exclusivament bilingües. Està previst que la normativa surti el 2009 i que comenci a Secundària el curs 2010/11. Es crearà una xarxa de centres a partir dels que ja tenen actualment secció bilingüe.

Alguns dels deu instituts que van començar el curs **2005/06** són l'*IES Parque de Lisboa d'Alcorcón* (Madrid) o l'*IES Ciudad de Jaén* (Madrid).

---

²¹ En aquesta Comunitat hi ha un acord amb els Estats Units per tenir auxiliars estatunidencs, ja que tenen gran implicació als centres docents

²² Aquest complement econòmic depèn de les hores que s'imparteixen al programa bilingüe (BOCM núm. 278; 22/11/2006)

²³ BOCM núm. 129 de 01/06/06

5.3.9. COMUNITAT FORAL DE NAVARRA

En aquesta comunitat es va signar el conveni MEC/BC ja explicat anteriorment. Al BON de 17/11/08 s'ha publicat la convocatòria de les Seccions bilingües en anglès per al curs 2009/10 a Instituts de Secundària. Aquest programa es convoca des de 2007.

Característiques principals:

- Impartir una o dues matèries per nivell de forma total o parcial
- El nivell de LLE de l'alumnat condicionarà la flexibilitat en la implantació de l'experiència
- L'organització i coordinació del programa recaurà en la figura del cap d'estudis que podrà delegar la coordinació a una de les persones que imparteixen el programa i s'aplicarà una reducció de dues hores complementàries
- La continuïtat al BAT estarà condicionada a una valoració positiva del desenvolupament de la secció a l'ESO
- Començarà a 1r d'ESO, els alumnes han d'estudiar anglès i comptar amb una autorització escrita dels pares o tutors legals.
- L'alumnat haurà de cursar el programa al llarg de tota l'etapa
- Els centres podran organitzar una prova inicial a l'alumnat
- La participació en la secció bilingüe constarà en l'expedient i historial acadèmic a l'alumne/a
- Els grups tindran un mínim de 15 alumnes
- S'autoritzaran els centres que comptin amb professorat capacitat i amb destinació definitiva al centre
- Aprovació del claustre i del consell escolar
- La titulació del professorat serà com a mínim de B2 amb el compromís d'arribar al C1
- En cas que no hi hagi document acreditatiu del coneixement de la LLE s'habilitaran altres procediments de valoració de la competència lingüística
- Les àrees no lingüístiques seran impartides pel professorat especialista o amb idoneïtat
- El professorat que imparteix MNL comptarà amb una hora lectiva setmanal de reducció per cada nivell impartit (màxim de tres) destinada a la coordinació i tres hores complementàries per a l'elaboració de material
- Hi haurà un auxiliar de conversa a tots els centres amb programa bilingüe

El curs 2008/09 hi havia quatre centres de Secundària amb classes de Socials en anglès: *l'IES Benjamín de Tudela, l'IES Ega de San Adrián, l'IES Navarro Villoslada*

de Pamplona i l'IES Padre Moret de Pamplona. L'IES Benjamín de Tudela va ser un dels primers centres que va iniciar les seccions en llengua anglesa el curs 2006/07.

5.3.10. COMUNITAT VALENCIANA

El Pla Extensió del Trilingüisme (PEXTRI) s'aplica des del curs **1998/99**. En aquells anys eren 50 centres els que en gaudien. Al 2001/02, la Generalitat va ampliar el programa del trilingüisme de Primària a Infantil amb alumnes de 4 anys. Aquest pla pretén la incorporació de les dues llengües oficials i d'una o dues LLE com a llengües vehiculars de l'ensenyament.

La Conselleria d'Educació Valenciana ²⁴ informa que prop de 60.000 alumnes i 310 centres d'Infantil i Primària han aplicat el PEXTRI. Per províncies, els centres que han disposat d'aquest programa són: 35 a Alacant, 44 a Castelló i 212 a València. El curs 2008/09 s'aplicarà la seva experimentació d'aquest programa a **20** centres de Secundària (ESO, BAT i Cicles Formatius) acompanyat d'un procés de formació metodològica i lingüística per al professorat de totes les àrees implicades.

Sempre segons la Conselleria, es considera aquesta la primera comunitat que aplica una matèria íntegrament en anglès a tots els centres docents. Han editat cartells, "*Els teus fills mereixen estudiar en anglès*", i un vídeo divulgatiu sobre el tema.

Recordem que des de la Conselleria d'Educació es va donar l'ordre d'impartir *Educació per a la ciutadania* (2n ESO) en llengua anglesa a tots els instituts (curs 2008/09) emmarcant-se en el PEXTRI. La proposta va provocar diverses protestes i manifestacions per part dels diferents sectors de la comunitat educativa. Finalment, el 15/12/08, es va decidir una moratòria fins a finals del curs 2008/09 i *Educació per a la ciutadania* podrà no impartir-se en anglès i els centres podran deixar de tenir la presència simultània del professor d'anglès a l'aula a les classes de *Ciutadania*.

El conseller d'Educació, Font de Mora, va anunciar que el curs 2009/10 hi haurà una experiència pilot d'educació en llengua anglesa a tres col·legis públics (Infantil), amb nens/es de quatre anys per anar entenent-se fins a Batxillerat amb professorat de nova contractació.

La Resolució del 30/07/08 esmenta les **característiques** del programa d'educació plurilingüe en llengua anglesa a segon cicle d'educació **Infantil** en centres públics i concertats, però no hi ha cap normativa respecte de l'educació Primària i Secundària, llevat de la de l'any 1984 (DOCV 09/08/84) i de 1998 (DOCV 14/07/98). El 2006 (DOCV 12/05/06) hi ha una convocatòria de projectes però sense cap esment explícit a AICLE.

---

²⁴ Dades de la secretaria autonòmica d'Educació Concha Gómez, Las Provincias, 19/08/08

El programa de **formació del professorat** (PALE 2008/09) suposa un itinerari en 3 fases:

- 100 hores d'EOI
- 50 d'immersió a l'estranger
- 50 hores d'actualització didàctica en la llengua per a fomentar el treball cooperatiu i elaborar materials.

El destinatari és el professorat d'ensenyament no universitari de centres públics i privats concertats. S'haurà d'acreditar un nivell B1. Les activitats seran finançades per la Conselleria d'Educació i pel MEPYD en virtut del conveni de col·laboració per a tal fi (l'article 157 de la Llei Orgànica 2/2006 d'Educació del 3 de maig).

A alguns instituts hi ha projecte PEXTRI com a l'*IES Benicalap* de València (ESO, BAT, Cicles Formatius i un pla de Garantia Social). Des del curs **2006/07** s'imparteixen allí diverses matèries en LLE (Tecnologia, Física i Química, però no Ciències Socials) amb la modalitat de *team teaching*, és a dir, amb la participació conjunta a classe del professor/a de la matèria i el de LLE. També és aquesta la modalitat que es feia servir a la Comunitat Valenciana a la matèria Educació per a la Ciutadania (Socials i Anglès) fins la moratòria (desembre 2008).

L'*IES Chestre Nº 1* de la localitat de Chestre (València) forma part del Pla Experimental Plurilingüe de la Conselleria d'Educació (anglès i francès). Comencen el curs **2008/09** aquest projecte impartint Ciències Socials en francès i Plàstica en anglès però no Ciències Socials en anglès.

Les professores d'aquest institut Soledad Baixauli i Marisol Hoyos (2008) creuen que l'administració, en aquest cas, el govern de la Comunitat Valenciana, no ofereix compensació pel gran esforç extra que suposa CLIL; ni tan sols una reducció d'horari lectiu. En la seva opinió, l'èxit del projecte depèn de l'altruisme del professorat i del centre educatiu que l'organitza.

5.3.11. EXTREMADURA

Des de l'assumpció de competències educatives l'any 2000, la Conselleria d'Educació de la Junta d'Extremadura ha posat en marxa les seccions bilingües. Aquestes es desenvolupen des del curs **2004/05** en centres educatius d'Educació Primària i Secundària sostinguts amb fons públics i en centres privats.

L'ordre del 16 de juny de 2008 (DOE 118 de 19/06/08) amplia el nombre de centres, regula i estableix **els requisits** per a la impartició d'un projecte de secció bilingüe:

- Ha de ser progressiu: començar a primer d'ESO i continuar desenvolupant-se a la resta de nivells educatius.
- Com a mínim una sessió setmanal de cadascuna de les dues matèries

- Implicarà al llarg de l'etapa a un professor d'idioma i a dos professors de MNL seleccionades en els dos primers cursos de l'etapa i, com a màxim, altres dos professors de matèries no lingüístiques per a 3r i 4t d'ESO.
- L'horari de la llengua estrangera de l'alumnat s'incrementarà en una hora a la setmana.
- Per a l'avaluació de l'alumnat es comptarà amb el professorat d'anglès
- A l'alumnat que hagi cursat ensenyament bilingüe li constarà en el seu expedient acadèmic els cursos que hagi fet seguint aquest projecte. La seva incorporació al Pla requerirà l'autorització dels seus pares o tutors legals i haurà de fer-ho a 1r d'ESO amb el compromís de finalitzar l'etapa amb aquest projecte. Pot haver-hi excepcions.
- Per iniciar la secció s'ha de comptar almenys amb un grup d'alumnes i es pot fer amb més grups del mateix nivell.
- El professorat ha de tenir destinació definitiva al centre. Podrà haver-hi comissions de servei. El professorat es compromet a seguir el projecte dos anys i si obté destí al concurs de trasllats podrà sol·licitar comissió per continuar al centre.
- La Conselleria d'Educació es compromet a cobrir les vacants de projectes bilingües amb l'adequada competència lingüística. Es faran criteris de selecció per a substituïts i interins. També es compromet a dur a terme actuacions per al reconeixement a efectes de trasllats, convocatòria d'accés al cos docent i llicències d'estudis. Es proposa l'expedició d'un certificat de participació al professorat implicat en el pla.
- La persona coordinadora del projecte serà de la llengua anglesa del mateix nivell de la secció bilingüe i tindrà 3 períodes lectius a la setmana per: seguiment i preparació de material, coordinar l'equip de professors de la secció, participar en les tasques de formació del professorat, supervisar la tasca de l'auxiliar de formació, difondre i utilitzar els fòrums virtuals, revisar les programacions inicials i les memòries finals, organitzar i gestionar els intercanvis escolars i programes europeus.
- El professorat de matèries no lingüístiques comptarà amb 2 períodes lectius de reducció a la setmana. Si imparteix classe a més de 3 nivells de la secció tindrà una hora més. Les seves funcions són: participar en activitats de formació, elaborar material específic, col·laborar en intercanvis escolars i programes europeus, assistir a reunions de coordinació del projecte, utilitzar i conèixer els fòrums virtuals, elaborar una programació i una memòria final.
- Tant al coordinador com al professorat implicat se'ls reconeixen 4 crèdits de formació permanent com a activitat d'innovació educativa.

La Consellera d'Educació de la Junta (01/11/2008), Eva María Pérez, va presentar el *Plan Lingüaex* 2009/2015 amb una inversió de 28,9 milions d'euros. Es pretén estandarditzar el nivell d'anglès de l'alumnat de Primària nivell de principiant (A1), de 4t de Secundària nivell elemental (A2), i de Batxillerat nivell intermedi (B1).

També es contempla la creació de centres bilingües en els quals el 40% de les matèries sigui en LLE. Es pretén arribar als 77 centres amb seccions bilingües creant 27 noves seccions al curs 2009/10. El curs 2008/09 els centres que disposen de seccions bilingües són 30 dels quals **19** són d'Educació Secundària.

Els primers instituts amb secció en llengua anglesa (2004/05) van ser: l'*IES Al-Qaceres* de Càceres i l'*IES Rodríguez Moñino* de Badajoz.

5.3.12. GALÍCIA

Les seccions bilingües (pla pilot) van començar en aquesta comunitat l'any 1999. El curs 2008/09 hi havia 627 seccions a **200** centres públics i privats incrementant-se un 61% respecte el curs anterior.

A més, des del curs 2008 l'ensenyament d'una segona llengua estrangera (francès) és obligatori a Secundària.

La convocatòria del Pla de seccions bilingües per a centres públics sostinguts amb fons públics esmenta les següents característiques:

- Incorporació de la LLE progressivament
- L'alumnat ha de cursar obligatòriament la LLE de la secció
- Es podrà rebre un màxim de dues hores setmanals més de LLE
- Per a l'avaluació de l'adquisició de competències lingüístiques de l'alumnat el professorat de MNL rebrà el recolzament del professorat de LLE
- L'experiència constarà al llibre d'escolaritat de l'alumne/a mitjançant una diligència que està inclosa a l'annex
- Els pares/mares o tutors legals han de signar una autorització per a la incorporació de l'alumne/a a la secció, prèvia informació sobre la secció
- El nombre mínim per a desenvolupar una secció és de 12 alumnes, però a BAT podrà ser de 10 i a l'ensenyament d'Adults de 8
- El centre ha de garantir a l'alumnat la continuïtat de la secció al llarg de l'etapa
- El professorat haurà de tenir destinació definitiva al centre i acreditar nivell B1/Advanced English
- La Conselleria d'Educació haurà de garantir que les vacants es cobreixen amb professorat amb competència lingüística
- Hi haurà un/una coordinador de LLE amb una reunió setmanal amb el professorat de MNL
- El professorat participant en les seccions tindrà una reducció d'una hora lectiva per cada secció amb un màxim de tres hores setmanals

- El professorat haurà de participar en les activitats de formació per ensenyament CLIL
- La docència i la coordinació de seccions bilingües tindrà caràcter d'innovació educativa i el professorat rebrà una certificació de 50 hores el professorat i de 20 hores el coordinador
- Els centres tindran una assignació anual
- Acord del claustre i aprovació del Consell Escolar

La resolució del 10/09/2008 fa pública la relació de centres autoritzats (curs 2008/09) per a participar en el Pla de Seccions Bilingües en centres sostinguts amb fons públics d'ensenyament no universitari. En aquesta relació de centres es menciona a més del nom del centre, la llengua estrangera, la matèria i el curs.

El Programa de cursos per a la Formació Complementària en llengües estrangeres, *Cuale*, és convocat per l'Ordre de 01/06/2007 en instituts i centres de FP de Galícia²⁵. S'autoritza la participació en aquest programa a **nou** centres de Secundària per al curs 2008/09 (09/09/2008).

El programa de formació del professorat en llengües estrangeres (**PALE**) va començar el 2006/07 (acord MEC) i consistia en:

- un mes lectiu pagat a l'EOI
- un mes lectiu a l'estranger²⁶
- dues setmanes de formació

La valoració de resultats d'aquestes seccions per part de la Xunta de Galícia és positiva i sobretot destaquen la motivació del professorat. El principal problema és trobar auxiliars de conversa estrangers ja que el curs 2008/09 n'hi havia 200 i aquesta xifra es considera insuficient.

L'avaluació externa (competència en Anglès) s'està realitzant a 10 centres a l'alumnat de 4t d'ESO (CLIL i no CLIL) que porta dos anys a seccions bilingües

Un dels primers centres públics en tenir seccions bilingües (2005/06) va ser l'*IES Rafael Dieste* de La Corunya on actualment (2008/09) s'imparteixen Matemàtiques, Música, Tecnologia i Educació Física en llengua anglesa.

---

²⁵ Aquest programa consisteix en la possibilitat d'oferir classes de LLE (donades pel professorat de LLE del centre i dins del seu horari lectiu) a la resta del professorat i de l'alumnat interessat en horari no lectiu

²⁶ El curs 2008/09 van marxar 15 professors/es durant el mes d'abril a Canadà amb, entre d'altres objectius, elaborar material

5.3.13. ILLES BALEARS

Els primers centres que van començar programes bilingües en virtut de l'**acord MEC/BC** són: el col·legi públic *Na Caragol* d'Artà (Mallorca) l'any 1996 i el *Sa Graduada* de Maó (Menorca) al **1997**. A l'incorporar-se l'alumnat de les seccions bilingües a Secundària es creen seccions de llengua anglesa a l'*IES Llorenç Garcies i Font* d'Artà (2004/05) i l'*IES Cap de Llevant* de Maó (**2005/06**).

El programa de Seccions Europees (MEC/BC) es va implantar de manera experimental el curs **2004/05** tant a centres de Primària com de Secundària. Aquest programa consisteix a reforçar l'horari de LLE i impartir totalment o parcialment una àrea o matèria no lingüística en LLE.

Com que a les Illes Balears les Ciències Socials i les Naturals és obligatori que s'imparteixin en català, no es poden fer matèries d'aquestes àrees en LLE però els centres que continuen amb el programa MEC/BC poden seguir la impartició de les matèries incorporant-ne paulatinament de noves.

El curs 2008/09 entra en funcionament el *Pla de la Tercera Llengua* amb l'objectiu de millorar el domini de l'anglès entre l'alumnat. La primera fase del pla implicarà a 287 docents i a 9.000 alumnes. El pla preveu activitats com colònies d'estiu i un pla de formació del professorat.

La consellera d'Educació, Cultura i Esports, Bàrbara Galmés, assenyala (21/11/08) que l'actual sistema pedagògic permet incorporar una tercera llengua, preferentment l'anglès, amb una inversió de dos milions d'euros al llarg dels pròxims dos anys.

El curs (2008/09) en total hi havia a les Illes Balears **104** centres educatius (públics i concertats) dins del Pla de la Tercera Llengua programa "Seccions Europees". Els centres que han escollit l'anglès són 95, tres han optat pel francès i sis per les dues llengües. Els centres de **Secundària són 37**, dos de Batxillerat i dos de Cicles Formatius.

Característiques de les Seccions Europees de Secundària (Pla Tercera Llengua) en centres sostinguts amb fons públics:

- Una matèria en anglès de manera progressiva des de 1r d'ESO
- La incorporació de la segona LLE a 3r d'ESO
- Es pot impartir qualsevol matèria, excepte aquelles de les àrees de Ciències Socials i Ciències Naturals que s'han de fer en llengua catalana
- Un nombre mínim d'alumnes per grup secció en anglès: 15
- Es pot tenir més d'una secció europea en una altra LLE amb un mínim de 10 alumnes
- L'administració vetllarà, perquè tots els centres amb Seccions Europees pugin gaudir del suport d'un auxiliar de conversa nadiu d'un país on la llengua meta de la secció sigui llengua oficial

- Professorat qualificat mínim amb el nivell B2 (certificat aptitud de l'EOI) o el compromís d'adquirir la titulació requerida
- Aprovació del Consell Escolar i acord del claustre
- Presentar una sol·licitud dins la convocatòria anual de la Conselleria

S'ha posat en marxa un pla de formació del professorat dels centres amb seccions europees que inclou formació en metodologia AICLE i cursos d'actualització lingüística.

Un dels primers instituts de Balears que va començar el projecte de currículum integrat (espanyol/anglès) va ser l'*IES Llorenç Garcies i Font* d'Artà (Mallorca) el curs 2004/05.

Els instituts que feien matèries de Socials en llengua anglesa eren quatre (curs 2007/08): l'*IES Bendinat* de Calvià, l'*IES Alcudia*, d'Alcudia, l'*IES Isidor Macabiach* d'Eivissa i l'*IES Damià Huguet* de Campos.

5.3.14. ILLES CANÀRIES

De la convocatòria de Projectes de Seccions Bilingües per a l'ensenyament d'àrees o matèries lingüístiques en anglès en centres públics de Secundària (BOC 2007/081 de 24/04/07) destaquem les següents **característiques**:

- Tenir tres o més grups en cada nivell d'aquesta etapa
- Iniciar la Secció a Primer d'ESO de manera progressiva
- Proposar com a mínim dues MNL de dues hores o més de les quals es destinarà almenys una hora setmanal al projecte.
- Compromís del claustre i aprovació del consell escolar
- Seleccionar almenys 20 alumnes de Primària adscrits al centre de Secundària que cursaran 1r ESO (2007/08) amb nivell de competència comunicativa d'anglès que permeti l'adequat seguiment de les matèries.
- Es garantirà la continuïtat del projecte al llarg de l'etapa
- Informar a les famílies
- Compromís del professorat d'assistència a la formació inicial i contínua al llarg del projecte
- El professorat comptarà amb dues hores lectives i una complementària pel desenvolupament i la coordinació del projecte.

El 15/12/06 (BOE de 14/02/07) se signa un acord de col·laboració entre el MEC i el govern canari per al desenvolupament del *Programa de apoyo a la enseñanza y el aprendizaje de lenguas extranjeras* (PALE) que permet la cofinanciació de la

formació del professorat dels Projectes Bilingües.

El conseller d'Educació, Cultura i Esports de la Comunitat Canària, Isaac Cristóbal Godoy, signa la convocatòria de projectes i activitats de formació del professorat (02/04/07 publicada al BOC 2007/081).

La formació del professorat consisteix en:

- un curs de formació inicial: competència lingüística i metodologia CLIL
- formació contínua: estades formatives a l'estranger durant el curs escolar, cursos de competència comunicativa, estades en un centre educatiu del Regne Unit i Irlanda com a professor/a acompanyant (*job shadow*)
- estades a l'estranger durant l'estiu.

El curs 2008/09 hi havia **nou** instituts amb secció bilingüe dels quals tres imparteixen Ciències Socials en llengua anglesa: *l'IES Pérez Galdós, l'IES Vega de San Mateo i l'IES José Arencibia Gil*, tots de l'illa de Gran Canària (Resolució del 18/06/07).

5.3.15. LA RIOJA

El curs 2005/06 eren quatre els instituts amb programes bilingües d'anglès a Secundària; el 2006/07 havien passat a 10 i el curs 2008/09 ja eren **13 els instituts amb secció d'anglès**. Aquest curs (2008/09) hi havia concedits 27 auxiliars de conversa de llengua anglesa que es reparteixen als instituts tenint en compte el nombre d'alumnes de la secció bilingüe.

Les **característiques** de les Seccions Bilingües (BOR del 22/04/2008) són:

- Inici al primer curs (ESO, BAT o Cicles)
- L'alumnat ha de cursar obligatòriament l'idioma de la secció (ja sigui com a matèria obligatòria o optativa)
- Les hores AICLE no poden superar el 50%
- Mínim dues disciplines no lingüístiques (poden ser totes menys llengua i literatura espanyola, Llengües Clàssiques i Idiomes Moderns)
- Una hora més de LLE
- Tenir dos o més grups en cada curs de l'etapa
- Aprovació del claustre i consell escolar
- Compromís de col·laboració del professorat
- Nombre suficient de docents amb destinació definitiva i nivell B1 de LLE
- Els coordinadors de grup tindran una hora lectiva i dues complementàries de reducció

- Els coordinadors de la Secció Bilingüe tindran 2 hores lectives i dues complementàries
- El professorat AICLE tindrà una hora lectiva i dues complementàries de reducció
- Els alumnes seran seleccionats per nivell de LLE i les famílies informades

A més de les Seccions Bilingües en aquesta comunitat hi ha un altre tipus de programes, anomenats *Proyectos de Innovación Lingüística en Centros* (PILC). L'objectiu del Projecte PILC és la utilització de LLE en MNL. Les seves característiques són:

- Consten de dues modalitats: A: instruccions, rutines, enunciats, vocabulari habitual; Modalitat B: A més parts del currículum.
- Un o més docents amb nivell B1 de LLE
- Aprovació del claustre i el consell escolar i recolzament del departament de LLE

Aquest projecte PILC es va posar en marxa el curs 2004/05 a 10 centres de Primària i Secundària (40 professors). El curs 2008/09 participen 40 centres i 234 professors.

*El Plan de **Formación** Específico para el Profesorado de La Rioja que utilice metodología AICLE de 2008/09 es realitza en 4 fases (oferint també la possibilitat d'assistència a altres cursos):*

- estada d'immersió lingüística en LLE a Beire (Navarra) del 5 al 11 d'octubre 2008
- tallers de conversa en anglès "*Just in English*" (durant el curs)
- curs de metodologia CLIL: 60 hores (17 hores presencials i 43 *on-line* al febrer i març 2009)
- curs d'un mes (juliol de 2009) a l'estranger

Alguns instituts que tenen seccions bilingües són: l'*IES La Laboral de Lardero* (Matemàtiques, Tecnologia i Ciències Naturals), l'*IES Inventor Cosme García de Logronyo* (Matemàtiques i Dibuix a primer BAT) que comença el curs 2008/09 o l'*IES Marco Fabio Quintiliano* de Calahorra va començar a 1r d'ESO amb Ciències Socials i Plàstica.

5.3.16. PAÍS BASC

El curs **1996/97** el Departament d'Educació Basc va posar en marxa una experiència plurilingüe durant quatre cursos escolars a 20 centres públics. Una part d'aquests treballaven el contingut d'àrees no lingüístiques en llengua anglesa. Concretament, quatre centres eren de Secundària. Un equip d'assessors elabora el material que és discutit en seminaris, analitzat i posat en pràctica per un grup de professors.

Al País Basc (dades del Govern Basc, 2005) hi ha tres tipus de programes:

- *Inebi, anglès a través de continguts, a Primària (211 centres i 28.000 alumnes)*
- *Bhinebi, anglès a través de continguts a ESO i BAT (32 centres 1.600 alumnes)*
- *Experiències multilingües: ESO i BAT (18 centres i 600 alumnes). La diferència entre Inebi/Bhinebi i l'experiència multilingüe és que els continguts curriculars d'altres àrees (socials, etc.) en les dues primeres es fa dins de llengua anglesa (professorat d'anglès) mentre que l'experiència multilingüe es fa des de les matèries (Història, Biologia, etc.). Aquesta experiència va començar, mitjançant una convocatòria als centres de Secundària, el curs **2003/04**.*

Hi ha materials (*Bhinebi*) dissenyats per a ser utilitzats pel professorat de LLE i no el de continguts. El seu seguiment (2008) correspon a un 30% dels centres (Aranda Bastida i Itziar Hormaza). Aquests materials són elaborats per un equip d'assessors i abans de presentar-los han estat implementats per professors alliberats a temps parcial per utilitzar-los i oferir un *feed-back* sobre la seva experiència i modificar-los si cal.

La metodologia *Bhinebi* segueix un enfocament comunicatiu i centrada en l'alumnat que gradualment va guanyant autonomia i es fa responsable del seu aprenentatge. El professor es converteix n'ajuda i recolzament, però no és el tradicional transmissor de coneixements.

La Resolució del Departament d'Educació, Universitats i Investigació del Govern Basc de 21/06/2007 (convocatòria fins al curs 2008/09) autoritza els centres que participen en experimentació d'ensenyament multilingüe d'Educació Secundària en centres públics. Aquests centres autoritzats per ESO i BAT en llengua anglesa eren **24**.

Característiques:

- L'experiència haurà d'incloure preferentment tota l'etapa ESO i/o BAT i la implantació serà progressiva
- Mínim de 15 alumnes
- L'alumnat és voluntari però ha de superar dues proves: llengua anglesa i euskera
- A l'ESO almenys 7 hores a la setmana en llengua estrangera i 10 hores setmanals en euskera, i al BAT al menys el 25% de les matèries en LLE i 25% en euskera
- La titulació requerida és el certificat d'Aptitud (EOI) o nivell C1 (Marc Comú Europeu de Referència) o tenir un informe d'idoneïtat lingüística
- Prioritat: Ciències Socials, Geografia i Història, Ciències de la Naturalesa, Tecnologia, Visual i Plàstica

- Preferència de centres amb professorat definitiu
- El professor té una hora de reducció setmanal per cada matèria en llengua estrangera el primer any i mitja hora el segon
- La participació del professorat constarà com a activitat d'innovació educativa (valor 35 hores)
- Compromís del professorat de participar en l'experiència dos cursos seguits com a mínim
- Els centres participaran en activitats que promouen la comunicació i els intercanvis de professorat i alumnat en la LLE
- Constarà a l'expedient de l'alumnat les particularitats
- Els materials produïts es posaran a disposició d'altres centres

Formació del professorat:

- Formació metodològica a través de seminaris quinzenals dins de l'horari lectiu
- Formació lingüística en llengua anglesa a través de convocatòries del programa GARATU, beques a cursos a l'estranger o ajudes individuals per assistir a cursos

S'han realitzat avaluacions internes dels programes de formació del professorat i, segons dades de Rosa Aliaga, responsable del Programa de Multilingüisme, el grau de satisfacció del professorat és molt alt ja que el 86% ha vist complertes les seves expectatives. Referent a la part metodològica és el 90,66% del professorat i pel que fa a la informació i materials rebuts el 90,66%.

L'*IES Botikazar* de Bilbao el curs **2000/01** va ser el primer centre públic de Secundària que va començar l'ensenyament en llengua anglesa al País Basc. L'experiència va ser a Batxillerat igual que altres instituts com l'*IES Antigua Luberrri* de Sant Sebastià (2002/03).

5.3.17. PRINCIPAT D'ASTÚRIES

Aquesta Comunitat va posar en marxa el Projecte de Currículum Integrat espanyol-anglès des de **1996** i va iniciar un Programa Bilingüe, amb caràcter experimental **2004/08**, en centres de Secundària, anticipant aquests ensenyaments, posteriorment a l'últim cicle de Primària.

La resolució del 08/05/2008 pretén fomentar el desenvolupament de Programes Bilingües en centres d'ensenyament no universitaris públics i concertats (màxim 10 centres) per al curs 2008/09 amb una despesa global de 206.500 euros.

La convocatòria és per 55 nous centres bilingües, **deu** dels quals són de Secundària i Cicles Formatius, que se sumaran als 80 centres que ja el tenen implantat.

Característiques:

- Augment del període lectiu de la LLE d'una hora a 1r, 2n, i 3r i de dues hores a 4t de manera que tenen classe de LLE tots els dies de la setmana.
- Inici al primer curs d'ESO i continuació de manera progressiva
- Es pot continuar al BAT i a Cicles Formatius (almenys una matèria comuna o mòdul per curs)
- Només un programa bilingüe en un idioma estranger per centre
- S'organitzarà en àrees, matèries o mòduls a excepció de les de contingut lingüístic
- El nombre d'alumnes serà entre 15 i 25 per grup
- L'alumnat és voluntari però es podrà fer un sorteig per a l'adscripció al programa
- Constarà a l'expedient acadèmic de l'alumne i tindrà una acreditació finalitzada l'etapa
- Les matèries no lingüístiques seran impartides pel professorat especialista amb competència lingüística en l'idioma: Certificat d'Aptitud (EOI) / Cambridge Certificate of Proficiency
- El professorat de MNL disposarà de dues hores lectives i una complementària i el de LLE d'una hora lectiva i una complementària
- Tot el professorat participant en el programa tindrà una hora comuna més per a tasques de coordinació
- La participació al programa està acreditada com a activitat d'innovació amb crèdits de formació
- Disposar de professorat amb destinació definitiva i competència lingüística
- Comptar amb l'aprovació del Consell Escolar i l'Equip Directiu

Segons el Conseller d'Educació i Ciència d'Astúries, José Luís Iglesias Riopedre, el curs 2007/08 hi havia 78 centres amb seccions bilingües i el 2008/09 n'hi haurà **137**. Argumenta (2007) que *aquestes seccions milloren les competències lingüístiques de l'alumnat, propicien una major motivació general a l'estudi i són d'especial interès per a les famílies*. També anunciava la implantació de seccions bilingües en centres concertats per al curs 2008/09.

Una característica del Servei d'Innovació Educativa és la **llista d'interins** bilingües. Han de tenir el certificat d'Aptitud EOI o passar una entrevista per poder incorporar-se a una plaça bilingüe.

Un dels primers instituts que va iniciar les seccions bilingües va ser l'*IES Pérez de Ayala* d'Oviedo l'any **2000/01**. En aquest institut les Ciències Socials es fan en anglès però amb professorat britànic (Acord MEC/BC de 1996). També és fruit d'aquest acord l'*IES Emilio Alarcos* de Gijón.

5.3.18. REGIÓ DE MÚRCIA

Els continguts de MNL d'Educació Secundària s'imparteixen durant, almenys, un Cicle o una Etapa. Els programes funcionen en Educació Infantil i Primària.

Els programes bilingües van començar amb un programa en conveni amb el BC i actualment s'apliquen en aquesta Comunitat a **33 centres públics de Secundària** en anglès, francès i alemany (2.000 alumnes). En llengua anglesa trobem **15** instituts.

Aquest programa comença (2008/09), de forma experimental, a dos centres de Primària.

El curs 2008/09 s'impartirà anglès a tots els centres d'Educació Infantil. Segons el Consejero de Educación, Juan Ramón Medina Precioso, *Múrcia es col·loca al cap del país* en aquesta matèria (La verdad, 06/08/08).

La normativa de les seccions bilingües a la Regió de Múrcia queda establerta (BORM de 06/11/2008) de la següent manera:

- una modalitat en cada idioma: increment de l'horari lectiu de LLE en dues hores, tres hores d'una Segona Llengua Estrangera i cursar dues MNL en LLE a la primera LLE
- Secció Bilingüe Mixta: una sola modalitat cursant dues LLE simultàniament (4 hores cada LLE) i almenys una MNL en cada LLE

Característiques generals:

- L'alumnat haurà de cursar una segona LLE a tots els cursos (també a BAT)
- Inici de la Secció a Primer d'ESO
- Almenys dues MNL en LLE a excepció de l'alumnat de 4t d'ESO que, per dificultat d'opcions, podrà cursar només una MNL però tindrà la primera LLE de la secció i la segona LLE de la secció obligatòria
- A BAT es podrà cursar només una MNL en LLE
- Els pares/mares d'alumnat de BAT han de manifestar per escrit que les proves d'accés a la Universitat es faran en castellà encara que hagin estudiat MNL en LLE
- Totes les decisions hauran de constar al Projecte Educatiu de Centre (escollat el Claustre)
- El nombre d'hores de la Primera LLE serà de 5, una de les quals es destinarà a reforç de MNL del Programa així com a l'estudi de la cultura d'origen dels països de la LLE
- La coordinació de la Secció Bilingüe recaurà en el departament de LLE o, en el seu defecte, en un professor de MNL
- La ràtio d'alumnes de la Secció serà l'establerta per a l'etapa

- Els centres han de comptar amb professorat definitiu suficient de LLE i de MNL, preferentment de Ciències de la Naturalesa i de Ciències Socials
- El centre informarà els diferents sectors de la comunitat educativa de les peculiaritats del Programa
- Si el nombre d'alumnes sol·licitants és major a les places disponibles i hi hagi empat a la baremació hi haurà sorteig
- El professorat de MNL adscrit a un lloc de perfil bilingüe haurà d'impartir la matèria pròpia fins a completar el seu horari, llevat d'un acord previ entre els membres del Departament. Si el lloc no s'hagués cobert mitjançant el concurs de trasllats, podrà adscriure's en comissió de serveis a un funcionari amb la titulació requerida
- El professorat de MNL que s'incorpori al programa haurà de tenir destinació definitiva
- El coordinador i el professorat de MNL comptarà amb dues hores complementàries per coordinació. Per tasques de preparació la reducció és de dues hores al coordinador i una al professorat que imparteix un nivell i dues si són més. Per tenir reducció s'ha d'impartir, com a mínim, 4 hores setmanals de MNL
- El professorat realitzarà cursos de formació per tal d'actualitzar els seus coneixements i metodologia i per elaborar materials didàctics
- La participació del professorat es valorarà com a mèrit (concurs de trasllats, etc.)
- La participació de l'alumnat constarà al seu expedient acadèmic
- La titulació que es requereix pel professorat de MNL (entre d'altres) és haver superat el Nivell Intermedi 2 del nou Pla de l'EOI i estar matriculat a l'avançat. També tenir el Certificate in Advanced English (CAE) o Certificate of Proficiency in English (CPE).

El professorat ha de realitzar de manera obligatòria cursos de metodologia CLIL en horari lectiu.

Un altre programa per fomentar les LLE, *Descubre en Idioma Extranjero*, consisteix en l'organització de visites guiades a museus i centres culturals en anglès. A partir de 2008/09 s'ofertarà també en francès.

Alguns dels primers instituts de la Regió de Múrcia el curs 2004/05 van ser l'*IES El Bohío* de Cartagena o l'*IES Saavedra Fajardo* de Múrcia. Un altre centre, l'*IES Alfonso X* de Múrcia (no forma part del conveni MEC/BC), té tres seccions bilingües. Va començar la secció bilingüe en llengua francesa el curs 2002/03 i en llengua alemanya i en llengua anglesa el 2006/07. A la secció en anglès les matèries impartides en aquesta llengua a 1r d'ESO són: Plàstica, Música i Educació Física però no Socials. El problema per implementar la Secció és la manca de professorat habilitat per impartir matèries en LLE, concretament de Socials.

6. LES CIÈNCIES SOCIALS EN LLENGUA ANGLESA

6.1. EXPERIÈNCIES DIDÀCTIQUES INNOVADORES

La metodologia CLIL implica, entre altres coses, organitzar, estimular i impulsar la participació del conjunt de l'alumnat, la interacció entre el/la docent-alumne/a, així com entre els mateixos alumnes. També és interessant destacar la importància de la coordinació entre departaments didàctics (sobretot de LLE) en la metodologia CLIL.

Així, és possible trobar experiències en aquest sentit: tant implicant-se diferents departaments com fomentant la participació de l'alumnat. Aclarim que aquestes variables no són excloents.

Les experiències estan agrupades en diferents apartats:

a) Interdisciplinarietat:

- Història i LLE
- Jocs de simulació
- Global Classroom

b) Cooperació intercentres:

- Grups de treball
- Associació de centres docents

c) Projecte integrat de llengües

d) Projectes concrets de matèries

a) Interdisciplinarietat

Ensenyar Història en anglès:

Amb el revelador títol: *Is it possible to teach History in English to students with a limited command of the language?* la professora de llengua anglesa, Montserrat Roquet (2004), ens il·lustra amb la seva experiència a l'IES *Lluís de Requesens* de Molins de Rei (Barcelona).

Aquest projecte va ser portat a terme amb col·laboració amb el departament de Socials com a crèdit variable (35 hores) de 4t d'ESO sobre Història del segle XX.

L'activitat comença amb un *brainstorm* sobre diversos esdeveniments del segle XX classificats segons fossin culturals, polítics, econòmics, socials i la dècada en la que van tenir lloc (dues sessions). Així els alumnes descobreixen que ja saben moltes coses. La resta de sessions els alumnes s'organitzen en grups d'*experts d'una dècada*. Cada grup ha de trobar informació extreta de fonts diverses (internet) i ha de

fer un informe amb: índex, introducció, eix cronològic de fets rellevants de la dècada, biografia d'un personatge, conclusió i reflexió. Es pot també exposar oralment.

Els resultats per als "bons alumnes" van ser satisfactoris tant en continguts com en LLE, i per als alumnes sense interès va augmentar la seva motivació i van guanyar confiança.

Elena del Pozo (2008), professora de Socials de l'IES Manuel de Falla de Coslada (Madrid), creu en la utilitat que l'experiència de determinades activitats pròpies de l'ensenyament de l'anglès aporta a les Ciències Socials: omplir espais amb conceptes, posar textos en ordre, explotació de fonts gràfiques, lectura de testimonis de figures d'interès històric... En cavi, pel desenvolupament del tema aconsella els procediments tradicionals: explicació a l'aula, lectura reflexiva, elaboració d'esquemes i resums, anàlisi de documents i petits treballs de recerca.

Recomana activitats introductòries per l'inici de la sessió (*warmers*) i dinàmiques motivadores com repartir fòssils o mostrar imatges de jaciments.

Explica la seva experiència CLIL a 1r d'ESO llegint "*Around the World in Eight Days*" de J. Verne per aplicar els fusos horaris.

Jocs de simulació:

- El Port del Pireu al segle V aC.

CLIL ens pot aportar experiències interessants bastant diferents a la classe tradicional com pot ser la **interdisciplinarietat** entre diferents departaments didàctics.

Podem veure un exemple en un projecte concret portat a terme a un centre docent de Luxemburg on l'alumnat estudia Història en LLE. Aquesta experiència va ser fruit de la col·laboració entre dos professors de Secundària belgues, Jérôme Béliard, professor de LLE i Guillaume Gravé-Rousseau, professor d'Història, experimentat en MNL en LLE. El títol del projecte és *A Cross Curricular CLIL Practice: The Historical Simulation in Role Play* (2008). Es tracta d'un joc de simulació històrica, el Port del Pireu al segle V aC., època d'esplendor atenenc, portat a terme entre la classe de LLE i d'Història. La tasca era imaginar el context (Atenes el segle V aC), escollir una identitat i simular un seguit d'activitats. En primer lloc, l'alumnat havia d'escollir personatges:

- ❖ sexe: 30% femenins i 70% masculins
- ❖ nacionalitat: 80% atenencs (lliures i esclaus), 20% estrangers
- ❖ professions (escollides pels professors)
- ❖ nom grec

El desenvolupament concret de l'activitat suposava que cada alumne havia de fer la descripció física i moral del seu personatge, l'explicació d'una batalla (Marató o Salamina), un diàleg entre dos/tres personatges, una descripció de les activitats d'una jornada de la vida quotidiana, participar a una escena d'un banquet, a la festa de les panatenees i, finalment, la mort del personatge utilitzant el passat.

Aquests dos professors valoren molt positivament aquesta experiència des del punt de vista pedagògic i també com a una manera de reforçar la identitat europea, la cultura i la ciutadania a través de l'estudi de fonts primàries i el coneixement de l'Antiga Grècia.

El projecte exigeix la feina conjunta i la copresència a classe en algunes sessions, aspecte molt valorat per l'alumnat.

Aquest tipus de simulació també es pot efectuar a l'època medieval: senyors, pagesos, monjos...

Un altre exemple d'interdisciplinarietat és *The Black Death Quest* sobre la Pesta Negra del segle XIV²⁷.

Es tracta d'un joc de simulació que es podria realitzar en col·laboració amb els departaments de **Socials i de Ciències de la Naturalesa**.

Tema: La plaga ja ha arribat al país però s'ha d'evitar que no s'acosti a la seva ciutat. L'alumnat, en grups de quatre, ha d'implementar un seguit de mesures per evitar que la pesta s'escampi. Hi ha activitats per a cada personatge.

Han de formar grups i seguir els diferents rols:

- ❖ sheriff
- ❖ metge (jueu o musulmà)
- ❖ l'especialista en ungüents (dona)
- ❖ monjos/monges

Hi ha un recull de webs on l'alumnat pot trobar informació per a la realització de les seves tasques de cada personatge.

Un professor britànic, Dan Moorhouse (2008), ens aporta la seva experiència de **joc de simulació** a Bradford amb el tema de la Revolució Industrial. També proposa tractar amb aquest mètode les **Causes de la Primera Guerra Mundial**. Es tracta de fer:

---

²⁷ El podem veure proposat a la web de l'IES Valldemossa de Barcelona per la professora de ciències de la Naturalesa, Maria Àngels Hernando (2006):
<http://www.xtec.cat/~mherna23/deatdream23/portada.htm#Introduction>

- ❖ grups d'alumnes que representen a Gran Bretanya, Rússia, Àustria-Hongria, França i Turquia.
- ❖ el moment d'inici: 1900
- ❖ esdeveniments: crisi Bòsnia 1908, Marroc 1911, l'assassinat de Ferran Francesc, 28 de juliol 1914, etc.

La Vida a l'Alemanya Nazi:

- ❖ grups d'alumnes: obrers, pagesos, jueus, dones, membres del partit
- ❖ el moment d'inici: Hitler nomenat canceller
- ❖ esdeveniments: lleis de Nuremberg, reocupació del Rhur, plans econòmics...

Aquestes simulacions històriques en el context CLIL es podrien realitzar amb la col·laboració del departament de LLE i de l'auxiliar de conversa.

Global Classroom:

La professora Elena del Pozo (2008)²⁸ ens detalla l'ensenyament al voltant d'un projecte interdisciplinari (Geografia, Història i LLE), **Global Classroom**, que han realitzat a l'*IES Manuel de Falla* de Coslada (Madrid) a 3r d'ESO.

Amb aquest *Model de conferència de Nacions Unides* l'alumnat ha de representar els diferents països de l'ONU. Per fer això ha d'investigar sobre els seus aspectes geogràfics, econòmics i històrics; a més ha de preparar informes i redactar resolucions consensuades.

Segons la professora, aquesta experiència va augmentar la motivació de l'alumnat envers les Socials, els afers internacionals i a desenvolupar una gran fluïdesa en el llenguatge escrit i oral. Posteriorment, van participar a una conferència de l'ONU a Nova York el 2007.

El projecte *Global Classroom* pretén oferir i fomentar a l'alumnat la participació i l'aprofundiment del coneixement d'altres països i cultures així com de temes d'actualitat internacional.

L'alumnat ha de fer simulacions de l'Assemblea Nacional, del Consell de Seguretat i d'altres cossos multilaterals de l'ONU. Amb aquesta simulació es proporciona als alumnes l'oportunitat de posar-se en el lloc dels ambaixadors dels seus països.

Representant aquest rol s'aconsegueix que els estudiants reflexionin sobre diferents perspectives de temes complexos –com terrorisme, explotació laboral de menors, el reassentament dels refugiats i el medi ambient- temes d'interès del jovent a nivell mundial. Per mitjà de la negociació i el diàleg, discuteixen temes d'actualitat.

Aquest any el tema a debatre és la Malària, la Tuberculosi i altres malalties infeccioses. A cada centre se li assignen els països que ha de representar.

---

²⁸ Experiencia pedagógica de la enseñanza de la Geografía e Historia en inglés en secundaria. Revista Aula nº 168

Prèviament es fa una feina de preparació i recerca dels temes i països assignats amb la coordinació del professor/a de Socials i els becaris.

L'alumnat ha de preparar esborranys per defensar la posició del país que representen deixant les seves idees i adoptant el rol de diplomàtic. D'aquesta manera l'alumnat aprèn a comprendre i a respectar les diferents formes de pensament, a adquirir coneixements de política i de geografia internacional, de negociació, de redacció de projectes, d'oratoría i de protocol.

El programa pretén també el desenvolupament de competències personals i socials de l'alumnat, així com el perfeccionament de la llengua anglesa. A més d'això, hi ha la participació de persones de l'entorn relacionades amb la temàtica del país que han de representar i visites de l'alumnat a centres institucionals propers.

Per a la realització d'aquest projecte, alguns dels instituts que ho han posat en pràctica, com l'*IES Villajunco* de Santander, l'*IES Manuel de Falla* de Coslada (Madrid), l'*IES Laguna de Joatzel* de Getafe (Madrid) o l'*IES Ciudad de Jaén* de Madrid (a 2n d'ESO)²⁹ compten amb la col·laboració de becaris *Fulbright*.

A l'*IES Villajunco* de Santander³⁰ comencen el projecte a 2n d'ESO i el continuen també a BAT.

Hi ha un comitè del projecte que selecciona els alumnes per anar a Nova York a una conferència amb alumnes de tot el món per representar un país i debatre els temes d'aquell país. Per exemple, una alumna de 2n d'ESO l'*IES Ciudad de Jaén* de Madrid va ser seleccionada i va estar a Nova York una setmana representant a Guinea Bissau (2007).

Aquest programa pedagògic és recolzat pel Centre d'Informació de les Nacions Unides i orientat a la formació i capacitació del jovent en els mecanismes de diàleg i negociació internacional.³¹

b) Cooperació intercentres:

❖ **Associació de centres docents:**

Una manera de connectar centres de diferents CCAA poden ser els programes d'**ajudes econòmiques** del Ministeri d'Educació per a projectes entre Comunitats Autònomes: ***Asociación de Centros Docentes***.

Un d'aquests projectes, que explica el professor de **Socials** Juan Carlos Ocaña (2008), és el de l'*IES Parque de Lisboa d'Alcorcón* (Madrid), l'*IES Llorenç Garcies i Font* d'Artà (Mallorca) i l'*IES Maria Moliner* de Segòvia.

²⁹ Es pot veure la seva experiència a la web d'aquest institut de diversitat de Madrid:
<http://www.educa.madrid.org/web/ies.ciudaddejaen.madrid>

³⁰ <http://www.villajunco.org/iesvillajunco@villajunco.org/classrooms.htm>

³¹ A la pàgina web: <http://www.unausa.org/site/pp.asp> es pot trobar informació (guia de preparació, països, etc.) sobre aquesta activitat de simulació *Educates Model United Nations*

Els objectius generals d'aquesta associació són: fomentar la col·laboració entre centres, reflexionar sobre l'experiència bilingüe i compartir experiències i materials.

Una idea específica d'aquest projecte era configurar una xarxa de centres bilingües amb la creació d'un lloc web per: mostrar i posar en comú recursos, un aparador de treballs de l'alumnat, servir de lloc de referència per col·laborar.

En aquesta experiència una de les activitats era la visita als llocs dels instituts (Segòvia, Mallorca i Madrid) i la tasca de l'alumnat era la de preparar l'intercanvi: organitzar les visites, elaborar material en anglès, estudiar els aspectes geogràfics, històrics, artístics, gastronòmics... del territori i preparar les activitats. També havien de redactar qüestionaris que els alumnes visitants hauran de realitzar per avaluar els coneixements adquirits durant l'intercanvi.

Una altra associació de centres de diferents CCAA amb professorat AICLE es va crear el curs 2008/09. El centres participants eren: l'*IES Laguna de Joatzel* de Getafe (Madrid), l'*IES la Ferreria* de Montcada i Reixac (Barcelona) i l'*IES Sierra Nevada* de Fiñana (Almeria). El projecte inclou una estada amb l'alumnat CLIL (4t d'ESO) dels tres instituts a un centre on les activitats per a l'alumnat es desenvolupen en llengua anglesa.

❖ grups de treball de professorat d'una mateixa àrea:

Per a l'elaboració de materials la tasca coordinada sembla una bona manera, però no només al centre docent sinó també la cooperació intercentres. Així, alguns professors de Socials de la Comunitat de Madrid han creat un **grup de treball** per col·laborar en la creació de materials CLIL³².

També hi ha iniciatives en aquest sentit a Andalusia, Extremadura i Castella i Lleó.

A Catalunya ja han començat a organitzar-se grups de treball de diferents àrees AICLE. Concretament, el curs 2008/09 es va formar un grup de treball de professorat de Física i Química CLIL per intercanvi d'experiències i elaboració de materials.

c) Projecte integrat de llengües:

Un projecte integrat de llengües és el del CEIP *Vila Olímpica* de Barcelona³³. El professorat d'aquesta escola pública explica la importància del projecte ja que l'anglès, argumenten, no és una llengua ambiental i que per tant, només l'aprenen mentre la parlen a l'escola.

Des de P4 a 6è de Primària l'alumnat estudia en castellà, català i anglès. Aquestes llengües estan integrades en el currículum d'algunes àrees a partir del Cicle Mitjà (de 2n a 6è) on l'alumnat compta amb cinc hores de LLE. A més de la classe de LLE,

³² www.historiasiglo20.org/Proyecto_MEC/BC

³³ <http://www.xtec.es/ceip-vila-olimpica>

s'imparteixen en llengua anglesa diferents temes d'altres àrees i així els continguts de Matemàtiques i Coneixement del Medi Natural i Social són estudiats en les tres llengües.

Un exemple del projecte integrat de llengües és l'estudi de la **pròpia localitat**. En aquest cas és la ciutat de Barcelona. En català es fa una part: el districte i la costa; en castellà: els Jocs Olímpics; i en anglès: un diàleg i una guia per a possibles turistes que visiten la ciutat.

d) Projectes concrets de matèries

Una experiència que he trobat molt interessant és la duta a terme pel professor d'Història de l'Art, Javier Muro³⁴, *The Human Figure Through Art History* (2008).

Es tracta d'una matèria optativa (35 hores) sobre escultura clàssica proposada per a 3r i 4t d'ESO amb material elaborat pel mateix professor.

La primera part del curs és més explicativa: mapes, conceptes, obres representatives dels diferents estils, etc.

La part pràctica: s'organitza la classe en grups de quatre alumnes i cadascun dels grups ha d'escollir 10 obres d'art clàssic per a un nou museu, fer una presentació pública a la classe justificant l'elecció i explicant les obres.

L'alumnat ha de fer les tasques següents:

- ❖ individualment han de mirar diferents pàgines webs i fer la pròpia selecció
- ❖ en grup han de decidir els criteris d'elecció de les 10 obres d'art
- ❖ aplicar el seu criteri i en grup fer la selecció de les obres
- ❖ preparar una presentació en power point explicant els criteris i les obres seleccionades
- ❖ decidir la presentació ja que cada membre del grup ha de desenvolupar una part: presentació global amb els criteris de selecció, catalogar les 10 obres i descriure cada obra seguint un model de descripció

També es proposen dos debats. El primer, sobre tornar o no els marbres del Partenó, ara al *British Museum* de Londres, a Grècia. El segon, sobre art contemporani versus art clàssic. En aquest cas, es contraposa la famosa *Venus de Milo* amb *Alison Lapper Pregnant* (2005)³⁵ de l'escultor Marc Quinn

---

³⁴ http://www.xtec.cat/cirel/pla_le/nottingham/javier_muro/index.htm

³⁵ la model és una pintora britànica, Alison Lapper, que va néixer sense braços

2A. THE PARTHENON MARBLES DEBATE

BRITISH MUSEUM	GREEK GOVERNMENT

2B. DEBATE: CONTEMPORARY ART VERSUS CLASSICAL ART?

Look at these images and do the following exercises:

6. 2. EXPERIÈNCIES DOCENTS A LES COMUNITATS AUTÒNOMES

He realitzat una entrevista a professors/es de Socials de cada Comunitat Autònoma menys a la Comunitat Valenciana i a Catalunya. En total, són 15 els docents entrevistats de les CCAA.

A la Comunitat Valenciana no he trobat cap centre en el qual el professorat de Socials imparteixi matèries en anglès. Hi ha instituts on s'imparteix Educació per a la ciutadania en llengua anglesa però la modalitat escollida és amb dos professors a l'aula (*team teacher*): el professorat del Departament d'anglès i el de Socials. En cap cas el docent de Socials va ser l'encarregat d'impartir sol aquesta matèria.

S'han realitzat set entrevistes al professorat de Socials de Catalunya que, donades les peculiaritats pròpies del programa AICLE, consten en un altre apartat.

Tots són centres públics entre els quals hi ha un centre de diversitat (Comunitat de Madrid).

Cinc dels centres seleccionats van començar el projecte en el marc de l'**acord MEC/BC**: Aragó, Comunitat de Madrid, Cantàbria, Navarra i Castella i Lleó.

Un centre, el de La Rioja, no té secció bilingüe específica de Socials en LLE però sí un altre *Projecte d'innovació lingüística en llengua anglesa* (PILC). El títol de LLE requerit per participar en aquest projecte és el Certificat Elemental de l'EOI.

A totes les CCAA el projecte per impartir ANL en LLE és compartit pel Claustre de professorat i pel Consell Escolar. És l'equip directiu l'encarregat d'impulsar-ho. En algun cas **la implicació de membres de les juntes directives** és encara més directa, com el cas de La Rioja on el Cap d'Estudis és també professor de Socials en LLE, el de la coordinadora de la secció bilingüe de l'IES de la Regió de Múrcia que és a la vegada la Cap d'estudis, o la Coordinadora de la Secció Bilingüe de l'IES de la Comunitat de Madrid que també és Cap d'Estudis del centre.

El resultat de la informació obtinguda a les entrevistes està ordenat per:

- característiques dels centres: ubicació, trajectòria del programa, auxiliar/s de conversa, altres projectes existents al centre, àrees implicades, etapa impartida, tipologia de les matèries impartides, nombre de professorat de Socials, nombre d'hores de Socials impartides, llibre de text/materials en llengua anglesa
- característiques de l'alumnat: si han estudiat a un centre amb secció bilingüe de Primària, si han estat seleccionats, nombre d'alumnes per classe, avaluació

- característiques del professorat: la seva situació laboral, anys a l'ensenyament, formació en llengua estrangera, formació en metodologia CLIL, reducció horària, complement econòmic. Per últim, s'han contemplat les opinions del professorat sobre l'aplicació del projecte AICLE.

6.2.1. ELS CENTRES

He procurat que hi hagués diversitat d'instituts en quant a la seva **ubicació**:

- capitals de província: Aragó, Comunitat de Madrid, Regió de Múrcia, Andalusia, Cantàbria, País Basc, Illes Canàries, Castella-la Manxa i Castella i Lleó
- ciutats de tipus mig: Astúries, Extremadura, Navarra
- ciutats petites/pobles: Galícia, Illes Balears, La Rioja

La trajectòria del programa és variada, però la majoria d'aquests instituts ja porten uns anys d'aplicació del projecte CLIL a Geografia i Història:

- curs 2002/03: País Basc
- curs 2004/05: Extremadura, Astúries, Cantàbria, Castella i Lleó, Regió de Múrcia
- curs 2005/06: Andalusia, Aragó, Comunitat de Madrid
- curs 2006/07: Navarra, Castella- La Manxa
- curs 2007/08: Galícia, Illes Balears, Illes Canàries, La Rioja

A tots els centres hi ha almenys un **auxiliar de conversa**:

- 1 auxiliar: Aragó, Cantàbria, Castella-la Manxa, Galícia, Extremadura, Illes Balears, Illes Canàries, La Rioja, País Basc, Principat d'Astúries, Navarra
- 2 auxiliars: Comunitat de Madrid
- 3 auxiliars: Andalusia
- 4 auxiliars: Castella i Lleó

A vuit centres a més de la secció bilingüe (o seccions en una altra llengua) hi ha **projectes d'innovació** amb altres centres docents com:

- Comenius/intercanvis escolars: Aragó, Castella i Lleó, Comunitat de Madrid, Navarra, País Basc, Regió de Múrcia
- agrupacions escolars: Cantàbria
- eTwining: Andalusia

Àrees implicades:

- A tots els centres de les diferents CCAA s'imparteix **més d'una àrea** de MNL en LLE

Etapa impartida: Encara que a molts d'aquests instituts amb seccions diferenciades en LLE (bilingües/europees/multilingües) a centres d'ESO, Cicles i BAT

- la gran majoria ofereixen CLIL només a l'ESO
- l'excepció és el centre docent del País Basc on el projecte s'imparteix al Batxillerat i no a l'ESO
- cap centre dels seleccionats que ofereixi àrees/matèries en anglès a Cicles Formatius.

Tipologia de les matèries impartides:

- el projecte es desenvolupa a les **matèries comunes** de Socials (ESO): totes les CCAA excepte el País Basc
- Ètica i ciutadania de 4t d'ESO: Illes Balears, Navarra
- matèries optatives: Castella-la Manxa (4t ESO)
- Batxillerat: el centre del País Basc

A vuit d'aquests instituts imparteixen **Socials dos o més professors:**

- Andalusia, Aragó, Cantàbria, Galícia, Astúries, Extremadura, Comunitat de Madrid, La Rioja

El nombre d'**hores de Socials impartides en LLE:**

- les tres de Socials íntegrament en anglès: Aragó, Cantàbria, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Comunitat de Madrid, Navarra, País Basc
- la meitat: Regió de Múrcia
- una de tres: Andalusia, Astúries, Galícia, Illes Balears, Illes Canàries
- una estona de cada classe (Projecte PILC): La Rioja

Llibre de text/materials en llengua anglesa:

- En general, a totes les CCAA s'utilitza **material** d'elaboració pròpia. Per això, s'aprofiten els recursos en llengua anglesa de diferents webs i els llibres de text en anglès d'editorials britàniques, irlandeses o americanes, i els llibres de

1r i 2n d'ESO de l'editorial Santillana (Ritchmond) en llengua anglesa.

S'utilitzen *llibres de text/materials* per a l'alumnat només en anglès a:

- Aragó, Cantàbria, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Comunitat de Madrid, Navarra, País Basc

6.2.2. L'ALUMNAT

- ja ha estudiat *Primària* a un centre bilingüe: Aragó, Cantàbria, Castella i Lleó, Comunitat de Madrid, Navarra
- s'inicien directament a l'ESO: Astúries, Galícia, Castella- La Manxa, Illes Balears, Illes Canàries, La Rioja, Regió de Múrcia
- comencen al BAT: País Basc

De vegades, els alumnes s'han **seleccionat** d'alguna manera:

- són acceptats pel seu nivell de LLE: Cantàbria, Illes Balears, Illes Canàries, Navarra, Extremadura
- nota de LLE i tenir totes les matèries aprovades: Galícia
- concurs públic: Andalusia, Astúries

El **nombre d'alumnes per grup** també és variat:

- 28/33 per classe: Andalusia, Astúries, Extremadura, La Rioja, Regió de Múrcia
- 19/28: Castella - La Manxa, Navarra, Comunitat de Madrid
- 15/18: Aragó, Castella i Lleó, Galícia, País Basc
- 10/15: Cantàbria, Illes Balears

L'avaluació de l'alumnat:

- exàmens en LLE: Aragó, Cantàbria, Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Extremadura, Navarra, Comunitat de Madrid
- alguna/s pregunta/s en anglès: Andalusia, Illes Canàries, Extremadura, La Rioja, Regió de Múrcia
- cap pregunta: Galícia

6.2.3. EL PROFESSORAT

Segons el **sexe** les entrevistes han estat realitzades a:

- set professors: Andalusia, Cantàbria, Extremadura, Galícia, la Rioja, Navarra i Regió de Múrcia
- vuit professores: Aragó, Astúries, Castella i Lleó, Castella-la Manxa, Illes Balears, Illes Canàries i País Basc

La tipologia del professorat AICLE és diversa:

Segons **la situació laboral** trobem:

- funcionaris amb plaça al centre on s'imparteix el projecte: Andalusia, Extremadura, Galícia, Illes Balears, Illes Canàries, Comunitat de Madrid
- funcionaris que han demanat trasllat a una plaça bilingüe: Regió de Múrcia
- comissió de Serveis per aquesta raó: Aragó, Castella- La Manxa
- interins que han optat a la plaça bilingüe: Astúries, País Basc, La Rioja, Castella i Lleó
- també trobem un professor estranger (britànic) llicenciat en Geografia i Història a un institut que havien començat el projecte dins del conveni MEC/BC: Cantàbria

Els anys que porten a l'ensenyament són també molt diferents:

- una experiència docent de més de 20 anys: Galícia, Illes Canàries, Comunitat de Madrid
- entre 10 i 6: Aragó, Castella-la Manxa
- menys de 6 anys: Regió de Múrcia, Navarra

La majoria del professorat té una **formació en LLE** de:

- nivell B2 o més: Aragó, Extremadura, Astúries, Cantàbria, Castella i Lleó, Illes Balears, País Basc, Navarra, Regió de Múrcia, Comunitat de Madrid.
- habilitats (sense el certificat d'Aptitud): Andalusia, Galícia, Castella-la Manxa
- més proper al nivell B1 ja que encara no tenen el Certificat d'Aptitud: Illes Canàries o estan estudiant a l'EOI: La Rioja

Molts dels professors han realitzat algun *curs de llengua anglesa a l'estranger* gràcies a beques per a professorat AICLE, sobretot quan són funcionaris (Galícia, Castella-la Manxa, Extremadura, Illes Canàries). També molts estan realitzant cursos d'anglès per millorar el seu nivell de llengua (Andalusia, Galícia, La Rioja).

La majoria també han fet algun **curs de metodologia CLIL**, a l'estranger o a la seva Comunitat, però el resultat no sempre el consideren satisfactori.

Pràcticament sempre hi ha algun tipus de **reducció horària** per al professorat CLIL però aquesta varia en funció del nombre de grups impartits i de la reducció general del centre.

La reducció pot ser d'hores lectives i/o complementàries. El màxim és de tres.

- tres hores: Cantàbria, Extremadura, País Basc, Castella-la Manxa, Navarra, Regió de Múrcia, Comunitat de Madrid
- dues hores: Aragó, Astúries, Illes Canàries
- una hora lectiva: Galícia
- en el cas de PILC no hi ha reducció horària: La Rioja

Hi ha dues CCAA que reben un **complement econòmic**:

- Castella-la Manxa i Comunitat de Madrid

Un dels principals **inconvenients** que han trobat els professors CLIL:

- el temps dedicat a l'elaboració de material i a la preparació de les classes
- necessitat de formació tant metodològica com lingüística
- de vegades l'elevat nombre d'alumnes per grup
- de vegades el baix nivell de llengua de l'alumnat

Els principals **avantatges**:

- la motivació de l'alumnat i de les seves famílies
- la millora de la LLE de l'alumnat
- el repte i estímul personal que suposa aquest programa
- la possibilitat de formació tant en llengua anglesa com en metodologia CLIL

Destaquem que tots/es els consultats es mostren satisfets de la seva experiència d'ensenyament de Ciències Socials en LLE.

6.2.4. RESUM I ANÀLISI DE LES ENTREVISTES

Resum:

- ❖ a tots els centres hi ha almenys un auxiliar de conversa
- ❖ vuit centres tenen altres projectes d'innovació amb altres centres docents
- ❖ a tots els instituts hi ha més d'una àrea no lingüística implicada en AICLE: generalment Ciències Naturals (només a quatre centres són altres matèries)

- ❖ a tots els centres s'imparteix a ESO (excepció del País Basc)
- ❖ a tots els instituts s'imparteix a les matèries comunes (excepció del País Basc)
- ❖ a cap dels centres s'imparteix a Cicles Formatius
- ❖ vuit centres tenen més d'un professor/a de Socials implicat
- ❖ set centres imparteixen les tres hores en llengua anglesa
- ❖ cinc instituts tenen el llibre de text/materials de Socials íntegrament en anglès
- ❖ el nombre d'alumnat per classe és molt divers: de 33 a 10
- ❖ quatre centres fan tots els exàmens en llengua anglesa
- ❖ sis professors/es són funcionaris amb plaça al mateix centre
- ❖ tres professors/es amb trasllat o comissió de serveis per CLIL
- ❖ quatre professors/es són interins per CLIL
- ❖ tot el professorat CLIL té reducció horària
- ❖ sis centres apliquen 3 hores de reducció
- ❖ dos centres gaudeixen d'un complement econòmic (Madrid, Castella-la Manxa)
- ❖ inconvenient principal: moltes hores de preparació de material
- ❖ a alguns centres hi ha un elevat nombre d'alumnes per classe
- ❖ els principals avantatges són: la motivació de l'alumnat i les seves famílies
- ❖ suposa un estímul personal i és gratificant ja que l'alumnat aprèn molt
- ❖ satisfacció general del professorat amb aquesta modalitat

Anàlisi:

- Destaquem que de les entrevistes a professorat de cinc instituts del Projecte Bilingüe MEC/British Council (Aragó, Comunitat de Madrid, Cantàbria, Navarra i Castella i Lleó) hem pogut constatar algunes característiques comunes:

- projectes d'innovació amb altres centres en els quals està involucrada la llengua anglesa
  - l'alumnat prové d'una escola de Primària amb secció bilingüe
  - l'alumnat es pot examinar i tenir el títol de Secundària reconegut pel Regne Unit
  - s'imparteix el projecte a les matèries comunes d'ESO
  - les àrees impartides són, com a mínim, Ciències Naturals i Socials (en dos casos E. Física, en altres dos, Música, i en un altre, Física i Química)
  - totes les hores de Socials són en llengua anglesa
  - utilitzen només llibres de text i materials en anglès
  - els exàmens són en llengua anglesa
  - les hores de reducció del professorat: mínim de dues
- Per tot això podem concloure que aquests centres són els que tenen una estructura més organitzada i més reglada. A més, tota la relació professorat/alumnat (dins i fora de l'aula) és en llengua anglesa
  - Tots els instituts analitzats de les CCAA compten amb auxiliars de conversa. Aquest és un element important tant per a l'alumnat com per al professorat. En alguns casos, la seva implicació ha afavorit projectes innovadors als centres. Especialment, els becaris Fullbraith són molt valorats pel professorat
  - Un altre aspecte a assenyalar és el començament generalitzat al primer curs de l'ensenyament secundari i la inclusió d'almenys dues àrees a totes les CCAA. Això significa la idea de Secció CLIL al centre i la continuïtat del programa al llarg de tota l'etapa. D'aquesta manera es pot consolidar l'aprenentatge de les matèries en LLE
  - Les llistes d'interinatge amb perfil AICLE i de Comissions de Servei per impartir classes en LLE són un element comú a les CCAA. Crec que seria molt difícil posar en marxa un projecte de seccions bilingües sense la possibilitat de contemplar les llistes de substitucions AICLE
  - El concurs de trasllats per a places CLIL no està generalitzat i, encara que és un tema polèmic, ja ha començat a la pràctica

7. LES CIÈNCIES SOCIALS EN LLENGUA ANGLESA A CATALUNYA

7.1. LLICÈNCIES D'ESTUDI RETRIBUÏDES I ESTADES AL REGNE UNIT

Un dels instruments del Departament d'Educació per fomentar AICLE són les llicències d'estudi retribuïdes i les estades a l'estranger per al professorat, tant d'àrees no lingüístiques com de llengües estrangeres.

He fet una recerca dels temes i de les persones que han tingut llicències d'estudi retribuïdes relacionades amb les Ciències Socials i la Llengua Anglesa concedides pel Departament d'Educació des de 2003 fins al curs 2008/09, tant de Primària com de Secundària.

En concret, he analitzat les llicències concedides **per preparar material** o per fer projectes de continguts no lingüístics (concretament de Socials) en LLE. En aquest sentit, també, a més de les llicències d'estudi B, C i D, trobem les estades de 10 setmanes al Regne Unit (Nottingham i Norwich).

LLICÈNCIES B

Aquestes llicències són concedides exclusivament per preparar material educatiu i tenen una durada de cinc mesos o de mitja jornada durant un curs escolar.

De vegades a Secundària és el professorat de llengua anglesa el que prepara materials per a altres àrees i, en altres casos, és el professorat de MNL de Secundària els que els han preparat. A Primària l'elaboració de material és bàsicament tasca del professorat d'anglès.

El curs 2003/04 no hi ha cap llicència B de Socials AICLE i al curs 2004/2005 tampoc, ja que trobem una llicència de Secundària però per preparar material de Ciències en llengua anglesa.

Curs 2005/2006:

De Secundària:

- Núria Bastardas Rufat: *Pràctiques de Geografia en anglès*. Consta de 15 unitats didàctiques (Geografia Humana i Econòmica) en format de quaderns virtuals, en format pdf amb explicació i exercicis. Adreçat a Segon Cicle d'ESO.
- M. Pilar Pont i Vicens: *Discovering the British Museum: an exciting trip to the past*
En format pdf

Curs 2006/2007:

De Primària:

- García Gumiel, A. (2007): *Educació multicultural a través de les ciències socials*

Amb la idea del viatge es treballen dos països: el Marroc i Perú: *Let's go to Morocco* i *Let's go to Perú*. Es creen dos Agències de Viatges i cada alumne ha de formar part d'una d'elles i realitzar diferents tasques.

De Secundària:

- Jordi Massana Lluç: *Ensenyem en anglès: creació de material didàctic en anglès per a l'ensenyament d'altres matèries* (Art, Geografia, Història, Religió...).
- Isabel Pérez Molina: *La Història en llengua anglesa. Learning History in English*. Material adreçat a 1r i 2n de Batxillerat. Es pot adaptar a 4t ESO. Hi ha 9 unitats (3 d'Història del Món Contemporani i 6 d'Història de Segon de BAT).

Curs 2008/2009:

De Primària:

- Lozano Vives, M. Dolores: *The Commonwealth and other English Speaking Countries today*
Consta de tretze unitats: Historical Background of the British Empire, Expansion and Transformation, The United Kingdom, Ireland, Canada, The USA, Jamaica, South Africa, Sierra Leone, Kenya, Índia, Australia i New Zeland.

Cap llicència de Secundària per preparar material de Socials en llengua anglesa.

LLICÈNCIES C

Són llicències d'un any de durada per realitzar activitats de formació i elaborar materials basats en la metodologia AICLE a la Gran Bretanya. Aquest tipus de llicències comencen el curs **2003/04** i acaben el curs 2008/09 ja que a la convocatòria de llicències per al curs 2009/10 no es contemplen.

El curs **2003/04** hi havia dues llicències C que eren d'educació primària i no eren de Socials.

Curs 2004/2005: 10 llicències C però totes són d'Educació Primària.

De **Primària** destaquem dues propostes encara que una d'elles no és únicament de Socials:

- Núria Carrillo Monsó: *Tractament de l'anglès a les matèries curriculars de*

Matemàtiques, Medi Natural i Medi Social (Per a Cicle Superior de Primària). La part de *Medi Social* es divideix en dues parts: una unitat didàctica sobre la Història de Londres i un seguit d'activitats per fer i interpretar mapes (concepte de pla, d'escala, de la necessitat d'especificar la llegenda, l'ús de coordenades, l'orientació i localització en un mapa, les indicacions de relleu, l'altitud). Es fa una aplicació comparativa de mapes parcials de Londres i Barcelona amb localització concreta d'alguns punts importants.

- Montserrat Sabater Bertomeu: *Learning to live together/Aprendre a conviure* (Cicle Superior de Primària). A la primera part es treballen valors i l'expressió dels sentiments. A la segona part, *A Trip to Africa*, s'aprendrà geografia, música, danses, menjar, etc. d'aquest continent. *A Trip to China*, amb activitats i tallers per aprendre sobre tradicions, música, etc. d'aquest país.

Curs 2005/2006: De les sis llicències C d'aquest curs trobem una de Socials de Primària i dos de Secundària. La de **Primària** és:

- Roser Gassió i Ribé: *Learning together through English*. Projecte basat en la interculturalitat i la diversitat des d'un punt de vista geogràfic i cultural.

Les dues de **Secundària** són:

- Marta Suñer Mariné: *Issues for all Seasons* (Citizenship). Es tracta d'analitzar dotze celebracions als països de parla anglesa que donen peu a tractar aquestes festes des d'un punt de vista alternatiu i a desenvolupar temes de valors i ciutadania. Algunes són: *New Lanark* per tractar Labour Day o *Body Building* per Halloween.
- M. Rosa Ena Vidal: *We can change the world* (contingut de Ciutadania i Geografia). Destinat a l'alumnat d'ESO. Aquest treball ha rebut el premi John McDowell (2009) per a treballs de professorat d'anglès.

Curs 2006/2007: De 23 llicències en podem concretar dos de Socials de Secundària:

- Maria del Roser Pujadas Jubany: *People and the Textile Industry*. Es tracta d'estudiar la indústria tèxtil des de 1750 en set unitats. Hi ha set Power Point, dos listening i dos jocs. (Història de 4t ESO).
- M. Teresa Santiago González Garibay: *Elaboració de materials didàctics per a l'ensenyament de les Ciències Socials en anglès al GES*. El material consta de quatre unitats de Geografia (Continents, the Earth, Elements of the environment, The Landscapes). Pàgina web amb activitats.

Curs 2007/2008: De les 20 llicències C hi ha un projecte de Socials de **Primària**:

- Maturana Gutiérrez, E. (2008): *The History of two cities*. Es tracta de la Història de Londres i Barcelona des dels romans fins ara.

De Secundària:

- Jordi Canalda: *A Journey to citizenship* (Education for citizenship and human rights). Proposta adreçada a 3r d'ESO. Consta de sis unitats didàctiques: Discrimination and Identity; Bulling; Racism, Xenophobia and Genocide; Violence against women; Rights and Responsibilities i Child Abuse. Sis PDF.

Curs 2008/2009: 12 llicències C de les quals les de **Secundària** són 7 i d'aquestes només en trobem tres relacionades amb les Ciències Socials:

- Marta Comellas Solé: *Educating Myself*
- Roser de Antonio García: *Life along history*
- M. Teresa Gassió Ribé: *Let's improve through Social Science*

ESTADES DE 10 SETMANES AL REGNE UNIT (University of Nottingham i Norwich)

Actualment (des de 2008) aquestes estades s'anomenen llicències D.

A més del curs de formació en metodologia CLIL i d'observació a l'aula, els professors/res han de preparar material en llengua anglesa per a 10 hores de classe.

Curs 2006/07: Aquest curs trobem dos projectes de Socials de **Primària**

- Carme Florit: *Where are you from? A country report* (Cicle Superior de Primària). Aquesta proposta interrelaciona l'àrea de Geografia i les TIC.
- Roser Gassió i Ribé: *Living and Moving around the World* (Cicle mitjà de Primària). Hi ha tres unitats: Maps and Mapping, At Home i Food and Recipes.

De Secundària:

- Loreto Meix Boira: Aquesta professora va preparar *Life in Ancient Egypt*, adreçat a l'alumnat de 1r ESO. El primer gran tema tracta de personatges històrics, el segon d'economia, el tercer tracta de la societat i el darrer gran tema està vinculat amb aspectes culturals de l'Antic Egipte.

Curs 2007/08: De Secundària destaquem els següents projectes:

- Miquel Costa: *Democracy*. Material per classes d'Ètica de 4t d'ESO
- Miquel Àngel Font: *Edmund's Journey*. Material per a Història medieval. Els temes són: The Castle, Building a Cathedral, etc.

- Isabel Peinado: *The Olympics*. The Ancient Greec world, The olympian's origins, Names, Appereances and Patronage, Myts, Tradition nowadays.
- Javier Muro Subías: *The Human Figure Through Art History*, matèria optativa per a 3r i 4t d'ESO sobre Art Clàssic
- Miquel Montesinos: *Canvi climàtic*, material per impartir una matèria una optativa (3r ESO). Les tres parts són: Signs of change, Global Warming and Consequences.
- Anna Moreno: *The Earth and Climate*. Es tracta d'un projecte de dues unitats. A la primera, Continents and Oceans, The Earth Relief, Rivers and Lakes, Mountains and Rivers of the World. A la segona, temes relacionats amb Climate.

LLICÈNCIES D

Són llicències per realitzar activitats de formació i elaborar materials basats en metodologia AICLE a Gran Bretanya. La durada és de 10 setmanes.

Aquest tipus de llicències comencen el curs 2008/2009 amb 32 candidatures seleccionades del cos de mestres i de professorat d'ensenyament secundari. D'aquestes llicències només 12 són de Secundària però cap d'aquestes eren de Socials.

La convocatòria per al curs **2009/10** és de 60 llicències D: 30 del cos de mestres i 30 del cos de professorat de secundària.

Constatem que hi ha una professora que ha gaudit de llicències dos anys seguits i ha preparat material de temàtica molt semblant tant a la llicència C (2005/06) com a la D (2006/07).

D'altra banda, no hi ha un recull a la web del Departament (xtec CIREL) de tots els recursos AICLE que al llarg d'aquests cursos s'han fet en el marc de les llicències d'estudis (B, C i D).

7.2. PLA D'IMPULS DE L'APRENTATGE DE L'ANGLÈS

El Conseller d'Educació Ernest Maragall va presentar (maig 2007) un Pla d'Impuls de l'Aprenentatge de l'Anglès amb mesures per al professorat i per a l'alumnat. L'objectiu en paraules del Conseller **és convertir Catalunya en un país trilingüe.**

Segons dades del Departament d'Educació (15/7/2007) aquest pla va entrar en funcionament (curs 2007/08) a 175 nous centres (52 instituts). En total, el curs 2007/08 hi havia 486 centres educatius de Catalunya aplicant aquest projecte. Un total de **800** centres educatius de Catalunya compten (2008/09) amb un projecte propi per potenciar l'ús de la tercera llengua. És a dir, un 60% més que el curs anterior (500 centres).

El pla té un pressupost de 221 milions d'euros (2006/2010) i s'espera que estigui totalment implementat l'any 2015.

Aquest pla preveu: l'avançament de l'aprenentatge de la llengua estrangera a educació infantil, la introducció de la segona llengua estrangera a 5è i 6è curs, l'ensenyament i aprenentatge de continguts curriculars d'àrees no lingüístiques en LLE i la millora de la competència d'expressió oral en aquest idioma per part de l'alumnat.

Per aconseguir aquests objectius, el pla preveu la formació progressiva de 15.000 docents dels quals 3.600 seran professorat de llengua anglesa i 4.500 per tenir la capacitat d'impartir la seva matèria no lingüística en anglès.

És voluntat del Departament d'Educació que el Pla d'impuls a les Terceres Llengües incideixi especialment en què els alumnes aconseguixin el domini de l'idioma estranger des de les etapes inicials de l'escolarització. Així, dels 9.000 docents formats, 5.069 corresponen a l'educació infantil i primària, i 3.890 a educació secundària³⁶.

El Pla d'Impuls de l'Anglès (2008/09) ofereix:

- activitats per millorar la competència del professorat en anglès
- activitats per capacitar professorat per impartir àrees no lingüístiques
- activitats per al professorat especialista d'anglès

Aquest pla contempla beques per cursos de llengua anglesa de 2 setmanes (estiu 2008) per a l'alumnat de Primària (579) i de Secundària (500).

La Generalitat també ofereix beques per fer millorar el nivell lingüístic del professorat. En aquest sentit, per realitzar cursos de llengua anglesa de tres setmanes al mes de juliol a la Gran Bretanya. La demanda d'aquestes beques (juliol 2008) ha estat massiva i des del Departament d'Educació s'ha optat prioritàriament per a la concessió de beques al professorat de centres amb PELE.

---

³⁶ Dades del Departament, març de 2009

Per capacitar el professorat per impartir àrees no lingüístiques també s'ofereixen cursos de llengua anglesa a Catalunya: tant extensius (130 hores) de 1r a 5è de l'EOI com intensius (80 hores).

El curs 2008/09 es formaran en anglès 8.937 docents. El curs 2007/08 es van ofertar 7.600 places i enguany l'oferta ha augmentat en 1.403 places.

El nivell d'anglès del professorat se situa majoritàriament en el B1.

El Departament pretén amb aquest seguit d'iniciatives aconseguir una plantilla docent preparada per impartir qualsevol matèria no lingüística en anglès. És a dir, normalitzar l'ús de la llengua anglesa com a eina per a la docència, i així alhora transmetre aquesta normalitat a l'alumnat.

7.3. PROJECTES D'INNOVACIÓ CLIL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

Els projectes d'innovació CLIL a Educació Secundària comencen a convocar-se el període 1999/2002. Continuen els cursos 2002/2005 i a partir de **2005** els projectes d'innovació s'anomenen Pla Experimental de Llengües Estrangeres (**PELE**) .

Dels 32 centres de Secundària que tenien projecte de **1999 a 2005** la majoria eren de Ciències (de la Naturalesa, Física i Química) i Tecnologia. En aquest període només hi havia sis centres docents que haguessin demanat el projecte CLIL per impartir alguna matèria de Socials (incloent Filosofia i Ètica) en llengua anglesa.

D'aquests instituts tres eren de Barcelona ciutat, un del Vallès Oriental, un del Baix Llobregat i un de Lleida. Les matèries impartides eren tant crèdits variables i Ètica com matèries optatives de Batxillerat (Art).

Alguns d'aquests centres no han continuat amb aquesta experiència posteriorment per raons diverses però fonamentalment per falta de professorat.

El Pla experimental de Llengües Estrangeres (PELE) , entre altres objectius, és per a impartir àrees/matèries no lingüístiques en LLE. Són sempre projectes per tres anys.

Alguns centres públics amb projecte PELE 2008/09 no ho han pogut posar en pràctica per manca de professorat.

A Catalunya el projecte AICLE de centres públics de Secundària es caracteritza per tenir algunes peculiaritats pròpies i diferents de la resta de CCAA:

- Hi ha una tendència molt més marcada a impartir AICLE a les matèries de Ciències que a Socials.
- Majoritàriament s'imparteix AICLE a les matèries optatives (abans anomenades crèdits variables) i no a les matèries comunes.
- El professorat de LLE de vegades imparteix MNL. En aquesta modalitat la matèria més impartida (de Ciències Socials) és Educació per a la Ciutadania. També a optatives d'ESO
- No hi ha seccions AICLE sinó que els projectes de MNL en LLE estan dins del Pla Experimental de Llengües Estrangeres (PELE)
- Hi ha centres on no hi ha projecte PELE però també s'imparteixen MNL en LLE ja que per diverses raons (només haver-hi un/una professor/a d'una àrea/matèria que ofereix aquesta possibilitat) no s'ha demanat. Si l'institut està d'acord pot fer-ho sense tenir PELE i per tant, sense gaudir de la possibilitat de fer cursos de metodologia CLIL, d'auxiliar de llengua o de beques per cursos de llengua anglesa a l'estranger.

- Alguns centres tenen projecte PELE només per AICLE a una àrea/matèria. En aquest cas, Ciències Socials. A vegades per impartir només matèries optatives i un únic professor/a
- Es pot començar l'aplicació del projecte el segon any de PELE
- L'auxiliar de conversa només es pot tenir el segon any del projecte. Si el centre no ha demanat un PELE no hi haurà auxiliar per ajudar al professorat CLIL
- Consta una hora de reducció per al professorat AICLE (PELE 2009/10). Però a la pràctica en la majoria dels centres consultats no tenen hores de reducció o com a molt, una hora
- En algun cas, i d'acord amb el Pla d'Autonomia de Centre, s'està impartint una optativa de llengua castellana en anglès: *Let's become a reporter!*

7. 4. EXPERIÈNCIES DOCENTS ALS CENTRES EDUCATIUS

En primer lloc he considerat interessant recollir algunes de les opinions dels docents AICLE entrevistats per la professora Mercè Vilarubias (2008) en la seva llicència d'estudis³⁷.

La primera constatació és que dels 13 professors AICLE de Secundària entrevistats només trobem una professora de Socials (optativa a 2n ESO). La majoria són de Ciències de la Naturalesa, dos de Tecnologia, un de Matemàtiques i un altre d'Anglès. Això pot exemplificar la relació entre el professorat i la majoria d'àrees que s'imparteixen actualment en LLE a Catalunya.

Algunes de les opinions dels docents:

- S'han de fer més cursos d'anglès instrumental: manquen cursos per a nivell avançat a l'EOI
- Es necessita aprendre bé el llenguatge específic de la matèria
- Seria molt útil disposar d'un corpus de funcions acadèmiques, com expressar causa-efecte, fer hipòtesis, comparar o classificar
- El llenguatge de gestió de l'aula és considerat bàsic i no està disponible a cap lloc que coneguin els docents
- La classe AICLE requereix una metodologia comunicativa (dinàmica, pràctica i participativa), no una classe magistral
- La formació rebuda a Nottingham i les tres sessions anuals de metodologia CLIL són molt bones i útils però insuficients

A més dels set centres seleccionats per fer les entrevistes a professorat CLIL també s'ha parlat amb docents d'altres instituts amb PELE Socials/Anglès 2008/2011 de diferents llocs de Catalunya:

IES 1: La Coordinadora Pedagògica i coordinadora del projecte és de Llengua Anglesa. Aquest, serà posat en pràctica pel professor de Ciències Socials durant el tercer trimestre a 2n d'ESO per tenir continuïtat durant el curs següent. Aquest professor té el Certificat d'Aptitud (EOI). L'elaboració dels materials es realitzarà durant el segon trimestre quan també tindrà lloc el curs de formació.

IES 2: La professora, del Departament de Llengües Estrangeres (anglès) però llicenciada també en Història de l'Art, fa una matèria optativa d'*Història del Cinema* (2 hores) un quadrimestre per a l'alumnat de 2n i 3r (en la mateixa franja horària) que

---

³⁷ Aquesta professora de llengua anglesa va analitzar el nivell del professorat de MNL a *Eines per a la millora de la competència lingüística i la comunicació a l'aula dels docents AICLE d'anglès*

ho escullin. Aquesta matèria es repeteix el segon quadrimestre. Comença pel cinema mut i la professora treballa amb material propi.

IES 3: una matèria optativa d'Anglès amb material de Ciutadania i Ciències Socials impartit per una professora d'anglès.

IES 4: Faran l'últim trimestre Ciències Socials de 3r d'ESO en llengua anglesa quan hagin preparat el material. El professor en aquests moments està estudiant 4t curs de llengua anglesa a l'EOI.

IES 5: La professora de Ciències Socials està impartint aquest curs (per primera vegada) una matèria, *Alternativa a la religió*, de dues hores (el primer quadrimestre) a 4t d'ESO. Els temes a tractar són: món actual, canvi climàtic, conflictes... L'alumnat és voluntari amb bon nivell d'anglès.

El material l'ha preparat ella. La coordinadora del projecte és una persona del departament de llengües estrangeres que corregeix i comenta les activitats preparades.

La professora té el títol *Proficiency* de Llengua Anglesa.

IES 6: estava previst que una persona del departament de llengua anglesa fes una matèria optativa, *Egypt*, en anglès però una retallada de professorat va fer aquest projecte inviable.

IES 7: a aquest centre s'imparteix una optativa a 3r d'ESO, *History of Rome*, però des del departament d'anglès.

IES 8: després d'una experiència de tres anys, aquest curs (2008/09) no es pot fer per manca d'hores del professor que impartia la matèria optativa que feien. Tampoc ho faria més ja que suposa, segons les seves paraules, *una explotació del professorat. No hi ha reconeixement per part de l'administració: ni hores de reducció, ni materials, ni augment de sou.*

IES 9: la professora de Socials farà una matèria optativa de geografia l'últim trimestre de 2009. Aquesta professora ja ha elaborat el material.

IES 10: la professora de Socials imparteix una hora en llengua anglesa a la matèria comuna de Socials a 3r i a 4t d'ESO. La fórmula d'aquest institut és oferir quatre hores de Socials, una de les quals es desdobla amb llengua anglesa. D'aquesta manera podem fer classe CLIL d'anglès i de Socials a la meitat del grup.

Com veiem hi ha tres centres (1, 4 i 9) que no havien iniciat el projecte a classe ja que estaven preparant el material; tres centres (2, 3 i 7) imparteixen alguna matèria de Socials però des del departament d'anglès; dos centres (6 i 8) no fan el projecte per manca de professorat o per raons personals.

Així, dels 10 centres consultats abans del tercer trimestre de 2009 només les professores de l'IES 5 i 10 eren de Socials i estaven impartint una matèria del departament, *Alternativa a la religió* en un cas i Socials de 3r i 4t d'ESO en l'altre.

No he fet entrevistes ni visites als centres on el professor/a de LLE feia classes de Geografia, Història o Ciutadania en anglès perquè la meua intenció era copsar la realitat del professorat de la seva matèria en llengua anglesa. Considero que és molt diferent la problemàtica lingüística per al professorat de Socials que pel de LLE així com les qüestions metodològiques més pròpies de la matèria.

També he descartat seleccionar centres concertats de Secundària, ja inclosos als projectes PELE 2008/11.

Igual que a la resta de CCAA el projecte per impartir ANL en LLE a Catalunya és compartit pel Claustre de professorat i pel Consell Escolar i és l'equip directiu l'encarregat d'impulsar-ho. També, com en altres CCAA, en algun cas constatem la participació directa d'algun membre de la junta directiva com a professor de MNL en LLE. En aquest cas, al centre del Vallès Oriental.

El resultat de la informació obtinguda a les set entrevistes realitzades està ordenat per:

- característiques dels centres: ubicació, trajectòria del projecte, centres amb PELE o sense, auxiliar/s de conversa o sense, altres projectes existents al centre, àrees implicades, etapa impartida, tipus de matèria, nombre de professorat de Socials, hores impartides en llengua estrangera, llibre de text/materials en llengua anglesa
- característiques de l'alumnat: selecció, nombre d'alumnes per classe, avaluació
- característiques del professorat: la seva situació laboral, anys a l'ensenyament, formació en llengua estrangera, formació en metodologia CLIL, reducció horària

Per últim, s'han contemplat les opinions del professorat sobre l'aplicació del projecte AICLE.

7.4.1. ELS CENTRES

La ubicació dels centres seleccionats és variada:

- una gran ciutat: Barcelona (IES I centre de Cicles)
- ciutats de tipus mig: Vallès Occidental, Garraf
- pobles: Vallès Oriental, Tarragona, Maresme

Referent a la **trajectòria del projecte CLIL** podem trobar:

- curs 2004/05: el centre de Cicles
- curs 2006/07: Tarragona, Barcelona
- curs 2007/08: Vallès Occidental, Maresme
- curs 2008/09: Vallès Oriental, Garraf

Centres amb **PELE** (llengua anglesa):

- Barcelona, Maresme, Tarragona, Vallès Occidental, Vallès Oriental

Centres sense PELE (llengua anglesa):

- Garraf, Cicles

Centres amb **auxiliar de conversa**:

- IES de Barcelona, Maresme

Centres sense auxiliar de conversa:

- el centre de Cicles, Garraf, Vallès Occidental, Vallès Oriental, Tarragona

Centres amb altres projectes:

- PELE idioma francès: Cicles
- Comunicació audiovisual/TIC: Maresme

Àrees implicades:

- més d'una àrea: Vallès Occidental, IES de Barcelona, Maresme
- només matèries de Socials: Vallès Oriental, Tarragona, Garraf, Cicles
- només un professor/a de Socials: Cicles, Tarragona, Garraf

Etaipa impartida:

- ESO: Maresme, Vallès Oriental, Tarragona, Barcelona, Vallès Occidental
- Batxillerat: Garraf
- Cicles: Barcelona

El tipus de matèria impartida en LLE és:

- una optativa d'ESO (Tarragona, Vallès Occidental, Maresme)
- matèria comuna (Barcelona)
- matèria optativa i comuna (Vallès Oriental)
- una optativa de BAT (Garraf)
- un centre on s'aplica CLIL només a Cicles Formatius de Grau Superior (Barcelona)

Centres on imparteixen Socials en anglès **dos o més professors**:

- Barcelona, Vallès Occidental

Només un docent de Socials:

- Cicles, Garraf, Maresme, Vallès Oriental, Tarragona,

Hores impartides en LLE:

- si es tracta d'una matèria comuna d'ESO: una hora a la setmana en LLE
- si és una matèria optativa de batxillerat: una hora a la setmana
- si és una optativa d'ESO: totes les hores (35 al trimestre/quadrimestre)

Llibre de text/materials en llengua anglesa:

A cap dels centres consultats hi ha com a llibre de text un en llengua anglesa. Sempre es treballa amb **material d'elaboració pròpia**. En alguns casos aprofitant:

- una estada a l'estranger o una llicència d'estudis concedida pel Departament d'Educació: Maresme, Tarragona, Cicles, Vallès Occidental, Garraf
- elaboració pròpia: Vallès Oriental, IES de Barcelona

7.4.2. L'ALUMNAT

Selecció:

- l'alumnat no prové d'escoles de Primària adscrites amb projectes AICLE
- a les matèries comunes d'ESO no hi ha selecció d'alumnat ja que l'han de fer tots: Barcelona i Vallès Oriental
- quan es tracta d'una matèria optativa d'ESO en LLE els alumnes la poden triar: Vallès Occidental, Maresme, Tarragona, Vallès Oriental
- la matèria optativa de Batxillerat l'han de fer obligatòriament: Garraf
- en el cas de cicles formatius de grau superior, l'alumnat fa la tria i posteriorment és seleccionat per nivell de LLE

El nombre d'alumnes per grup AICLE és molt variat ja que depèn de la matèria:

- entre 15 i 18 (si és una matèria optativa d'ESO): Tarragona i Maresme
- entre 19-25 (matèria optativa de BAT/Cicles): Garraf i Cicles
- entre 20-23 (matèria comuna ESO): Barcelona i Vallès Oriental

L'avaluació de l'alumnat:

- cap pregunta en anglès: Garraf

- una part de l'examen: Vallès Oriental, Cicles
- treball (grup) escrit i presentació oral: Barcelona, Maresme, Vallès Occidental

7.4.3. EL PROFESSORAT

Segons el **sexe** les entrevistes han estat realitzades a:

- tres professores: Garraf, Tarragona, Cicles
- quatre professors: Barcelona, Maresme, Vallès Oriental, Vallès Occidental

Segons la seva **situació laboral** trobem diferents tipus de places de funcionaris, però a Catalunya, a diferència de la resta de CCAA, no he trobat interins AICLE:

- funcionaris amb plaça definitiva: Garraf, Cicles de Barcelona, Maresme
- funcionaris en comissió de serveis: Tarragona, Vallès Occidental, Vallès Oriental
- lloc singular: Barcelona

Anys de docència:

- experiència docent de més de 20 anys: Vallès Oriental, Tarragona, Maresme
- entre 15/6: Garraf, Cicles de Barcelona, Vallès Occidental
- menys de 6: Barcelona

Formació en LLE:

- nivell B2 o més: Garraf, Tarragona, Maresme, Cicles de Barcelona
- nivell B1: Vallès Oriental, Barcelona

Cursos de metodologia CLIL:

- han fet algun curs: Garraf, Cicles de Barcelona, Tarragona, Vallès Occidental, Vallès Oriental, Maresme
- no n'han fet: Barcelona

Reducció horària:

- una hora de reducció: Maresme (complementària)
- cap hora de reducció: Barcelona, cicles de Barcelona, Tarragona, Vallès Occidental, Vallès Oriental, Garraf

Els principals **inconvenients** que ha destacat el professorat són:

- la manca d'hores de reducció per preparar el material i les classes i per coordinar-se amb el coordinador de LLE, amb l'auxiliar de llengua i amb altres departaments implicats en AICLE
- comporta gran esforç personal i molta feina extra

- de vegades, manca d'interès de l'alumnat (quan es tracta d'una matèria que no han elegit fer-la en anglès)
- en dos casos, problemes amb la llengua estrangera
- en algun cas, problemes organitzatius al centre (elecció d'optatives)
- manca de professorat preparat en LLE per implementar el projecte a les matèries comunes

Avantatges:

- una forma de desenvolupament professional i un repte pedagògic
- la possibilitat de formació en LLE i en metodologia CLIL
- permet fusionar l'interès per l'anglès i per la matèria
- augment de la motivació de l'alumnat cap a l'anglès
- en un cas, la possibilitat d'accés a un determinat centre docent

Suggeriments:

- necessitat de cursos de formació de nivell C (avançat d'anglès) a l'EOI
- necessitat d'hores de reducció per preparació material/classes/activitats amb l'auxiliar de llengua, coordinació, etc.

7.4.4. RESUM I ANÀLISI DE LES ENTREVISTES

Resum:

- ❖ l'aplicació de programes CLIL és variada: des de més de cinc anys al primer any d'aplicació
- ❖ l'experiència professional del professorat és diversa: de més de 20 anys a 6 anys de docència
- ❖ tot el professorat és funcionari: tres d'ells amb plaça definitiva i quatre en comissió de serveis
- ❖ un dels professors: lloc singular
- ❖ majoritàriament no hi ha cap hora de reducció al professorat CLIL (sis de set)
- ❖ sis dels set entrevistats han fet algun curs de metodologia CLIL
- ❖ cinc dels professors tenen nivell B2 de LLE
- ❖ cinc centres tenen PELE i dos no
- ❖ cinc centres no tenen auxiliar de conversa i dos sí (encara que no sempre van a classe de Socials)

- ❖ dos centres participen en altres projectes d'innovació, però no en projectes amb altres centres docents
- ❖ a tres dels instituts hi ha més d'una àrea implicada i a quatre centres només s'aplica a Socials
- ❖ a cinc centres hi ha un únic docent impartint Socials en anglès
- ❖ cinc instituts imparteixen CLIL a ESO, un a cicles i un a Batxillerat (matèria optativa)
- ❖ a quatre centres s'imparteixen matèries optatives d'ESO i a dos les matèries comunes
- ❖ l'alumnat no prové d'escoles de Primària amb programes AICLE
- ❖ el nombre d'alumnes per grup: de 15 a 25
- ❖ l'alumnat de les matèries comunes i de la matèria optativa de Batxillerat no pot triar fer-les en LLE o no (ha de fer-les obligatòriament)
- ❖ els exàmens no són íntegrament en anglès a cap dels centres
- ❖ importa sobretot el contingut de la matèria, no la LLE
- ❖ tot el professorat entrevistat utilitza material d'elaboració pròpia
- ❖ no hi ha llibre de text en llengua anglesa a cap dels centres
- ❖ avantatges: és una forma de desenvolupament personal i un repte pedagògic, a més de la motivació de l'alumnat
- ❖ inconvenients: suposa molt esforç personal i molta feina extra a més de la necessitat de formació en LLE de manera privada, ja que no hi ha cursos de nivell avançat d'anglès a l'EOI

Anàlisi:

- als centres CLIL de Catalunya l'auxiliar de conversa només hi és un any. D'aquesta manera és difícil planificar la feina d'aquesta persona i la seva implicació al centre
- en tots els instituts hi ha més d'una àrea no lingüística implicada en AICLE (a Catalunya no sempre)
- a tots els centres s'imparteix a ESO amb l'excepció del País Basc (BAT) i Catalunya (Cicles)
- a tots els instituts s'imparteix fonamentalment a les matèries comunes amb l'excepció del País Basc (Batxillerat) i de Catalunya (també a matèries optatives)

7. 4. 6. VISITES ALS CENTRES I OBSERVACIÓ DE CLASSES CLIL

He realitzat diverses **visites a dos centres** catalans amb PELE i he pogut parlar, amb la persona que impartia la matèria en LLE i amb diferents professors/es del centre, veure l'ambient de l'institut i de la classe CLIL (materials, metodologia, participació de l'alumnat, etc.).

L'observació de dues classes CLIL van ser: d'una matèria comuna d'ESO i d'una matèria d'un cicle formatiu de grau superior.

COMENTARI DE LES OBSERVACIONS DE CLASSES CLIL

Materials:

- en els dos casos observats eren d'elaboració pròpia

Metodologia:

- en els dos casos era participativa
- s'incideix en la competència d'expressió oral de l'alumnat
- treballs en equip

8. CONCLUSIONS GENERALS

- Hem analitzat tres models relacionats amb AICLE/CLIL en llengua anglesa: el projecte MEC/BC, el de les CCAA i el de Catalunya (Pla Experimental de Llengües Estrangeres)
- Dels tres, el del MEC/BC és, segons la meua opinió, el més organitzat i més reglat
- Els models de les CCAA en general tenen característiques bastant semblants
- Els instituts de les CCAA compten amb auxiliars de conversa. Aquest és un element important tant per a l'alumnat com per al professorat. És evident que una persona s'ha d'encarregar d'organitzar el seu horari i la seva feina
- Un altre aspecte a assenyalar és el començament generalitzat al primer curs de l'ensenyament secundari i la inclusió d'almenys dues àrees, fonamentalment Ciències Naturals i Ciències Socials a totes les CCAA. Això significa la idea de Secció CLIL al centre i la continuïtat del programa al llarg de tota l'etapa. D'aquesta manera es pot consolidar l'aprenentatge de les matèries en LLE
- Les llistes de substitucions i d'interinatge amb perfil AICLE, així com de Comissions de Servei per impartir classes en LLE, és un element comú a les CCAA
- El concurs de trasllats amb places AICLE no està encara generalitzat. Considero que s'hauria d'arribar a un acord entre les CCAA ja que, si cada dos anys hi ha un concurs de trasllats estatal, seria convenient que hi hagués una normativa comuna en aquest sentit
- A Catalunya no hi ha seccions AICLE. Per tant, no es comença sempre des del primer curs de l'etapa, ni s'aplica el projecte a una àrea sencera (amb alguna excepció), és més habitual l'ensenyament a les matèries optatives que a les comunes, el professorat no sempre és especialista de la MNL (ja que també pot ser el professorat de LLE) i els auxiliars de conversa només hi són el segon any del projecte PELE
- S'ha pogut constatar que, a pesar dels inconvenients, el projecte AICLE té molts **avantatges** per als centres, per a l'alumnat i per al professorat. Alguns podrien ser: l'augment de la motivació de l'alumnat cap a l'anglès i millora de la llengua estrangera, una forma de desenvolupament professional i un repte pedagògic per al professorat, la fusió de l'interès per l'anglès i per la matèria i, finalment, la possibilitat de formació en LLE i en metodologia CLIL

- Hem vist també algunes **dificultats** com: el temps dedicat a l'elaboració de material i a la preparació de les classes, la manca d'hores de reducció per al professorat i la necessitat de formació en LLE

- Precissament aquest és un dels **reptes** del projecte AICLE: considero que s'hauria de millorar la formació en llengua del professorat CLIL ja que encara que el nivell B2 és un bon punt de partida seria convenient que el professorat que imparteix MNL arribés al C1. Per tant, seria desitjable que des del Departament d'Educació s'oferissin **cursos a nivell avançat** a l'EOI per garantir la competència en LLE del professorat CLIL

- Un altre repte seria donar estabilitat als programes CLIL a Catalunya. Un element en aquest sentit podria ser la creació de **llistes de substitucions i d'interinatge** amb perfil CLIL pel bon funcionament d'aquests projectes

- Per últim, considero que, una vegada realitzada la normalització lingüística en català i de la posada en marxa de les aules d'acollida, potser ara és el moment de la creació de **seccions AICLE** en llengües estrangeres als centres

9. GLOSSARI DE TERMES UTILITZATS

AICLE: Aprenentatge Integrat de Contingut Curricular i Llengua Estrangera

ANL: Àrees No Lingüístiques

BC: British Council

BHINEBI: Anglès a través de continguts amb professorat de LLE (ESO i BAT al País Basc)

CCAA: Comunitats Autònomes

CESIRE CIREL: Centre de suport a la innovació i recerca educativa en llengües (Catalunya)

CLIL: Content and Language Integrated Learning

CRLE: Centre de Recursos de Llengües Estrangeres (Catalunya)

CUALE: Formació Complementària en llengües estrangeres (Galícia)

ENSENYAMENT MULTILÍNGÜE: AICLE (ESO/BAT) amb professorat especialista (País Basc)

EOI: Escola Oficial d'Idiomes

EURYDICE: Xarxa europea d'informació sobre educació

INEBI: Anglès a través de continguts amb professorat de LLE (Primària al País Basc)

JCCM: Junta de Comunidades de Castilla-la Manxa

LLE: Llengua estrangera

MECR: Marc Europeu Comú de Referència per a les llengües:

A: Usuari bàsic
B: Usuari independent
C: Usuari competent

- A1: Principiant
- A2: Nivell elemental
- B1: Intermedi Baix
- B2: Avançat
- C1: Domini Operatiu Eficaç
- C2: Mestria

MEC: Ministeri d'Educació i Ciència

MEPSYD: Ministeri d'Educació, Política Social i Esport (fins abril de 2009)

MNL: Matèries No Lingüístiques

PILC: Proyecto de Innovación Lingüística en Centros (La Rioja)

PALE: Programa de Apoyo a la Enseñanza y el Aprendizaje de Lenguas Extranjeras (CCAA amb conveni MEC/BC)

PELE: Pla Experimental de Llengües Estrangeres (Catalunya)

PEXTRI: Pla Extensió del Trilingüisme (Comunitat Valenciana)

SECCIÓ BILINGÜE: Línia/s bilingüe/s que al mateix centre coexisteix amb altres que no ho són

SECCIÓ EUROPEA: Línia bilingüe a les Illes Balears i a Castella-La Manxa

UE: Unió Europea

10. BIBLIOGRAFIA

Aliaga, Rosa (2005): *El multilingüismo y multiculturalismo en el sistema educativo vasco*. Gobierno Vasco, Departamento de Educación, Universidades e Investigación. Novembre 2005.

Allain, L; Ceuleers, E. & Van de Craen, P (2008): *Boosting individual and societal multilingualism in a language sensitive area*. Vrije University Brussel. En: http://www.kke.ee/index_bin.php?action=REF&fname=785_CLIL%202008%20Presentation%20-%20Vandecraen_Allain_Ceuleers_ENG.pdf

Alzina Mestre, J. (2007): *El currículum integrado en la ESO a partir del Convenio MEC/BC. Modelo de introducción de las lenguas extranjeras en materias no lingüísticas en la ESO*. En: Organización y Gestión Educativa, núm. 3. Maig-Juny 2007. Pàg. 36-38.

AULA intercultural *The intercultural education web site*, 25 maig 2007

Baixaui, S. & Hoyos, M. (2008): *Difficulties in Developing CLIL Projects in a Secondary School* (València). Congrés Internacional "CLIL Fusion", Tallinn. Octubre 2008

Ball, Phill & Beobide, Harri: *Process vs. Transmission within the CLIL framework*. Congrés Internacional "CLIL Fusion", Tallinn. Octubre 2008

Barrull García, M. (2007): *L'anglès a les nostres aules: una llengua per comunicar-se? Proposta per millorar l'aprenentatge de l'expressió oral a les aules*. Llicència d'estudis retribuïda 2006/07. Departament d'Educació Generalitat de Catalunya.

Bastida, A. & Hormaza, I. (2008): *BHINEBI, un proyecto de enseñanza de lengua inglesa a través de contenidos para ESO*. Revista Aula nº 168, Gener 2008. Pàg. 30-33.

Béliard, J.; Gravé-Rousseau, G. (2008): *A Cross Curricular CLIL Practice: The Historical Simulation in Role Play*. Congrés Internacional "CLIL Fusion", Tallinn. Octubre 2008

Borrull, M. N, Catrain, M., Juan, M., Salazar, J., Sánchez, R. (2008). *La enseñanza del inglés como lengua extranjera basada en contenidos. Percepciones del profesorado de educación secundaria en las Islas Baleares* en IN. Revista Electrònica Investigació Innovació Educativa i Socioeducativa. ICE Universitat Illes Balears. V. 1, núm. 0, Pàg. 105-128. Consultat en: <http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol1num0>

Brunet, I., Pastor, I, Belzunegui, A. (2002): *Tècniques d'investigació social*. Barcelona. Pòrtic/Universitat Rovira i Virgili.

Carrera, Cándido & Guinarte, Juan (2008): *Obradoiro de busca e tratamento de información nunha sección bilingüe*. Xornada CLIL Xunta de Galicia: O Modelo CLIL, Santiago. Novembre 2008

Clegg, J. (2007): *Analysing the Language Demands of Lessons Taught in a Second Language*. En Revista Española de Lingüística Aplicada. Núm. Extraordinario 1. Pàg. 113-128.

Comisión Europea: Eurobarómetro (2006): *Los Europeos y sus lenguas*. Eurobarómetro especial 243.

Commission of the European Communities (2007): *Multilingualism boost European competitiveness* <http://ec.europa.eu/educations/policies/lang/key/studio.en/htm>

Graddol, David (2006): *English Next*. British Council. En: <http://www.britishcouncil.org/files/documents/learning-research-english-next.pdf>

CRLE (2006): *CLIL in Catalonia*. En CLIL in Catalonia, from Theory to Practice (2006), APAC Monographs, 6. Pàg. 31-37.

Eurydice (2006): *Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe* (2006) en <http://eacea.eu.europa.eu/ressorces/eurydice/pdf .Eurydice 2006>

Eurydice (2008): *Key Data on Teaching Languages at School in Europe*. October 2008 Edition (22/11/2008) en <http://eacea.eu.europa.eu/ressorces/eurydice/pdf .Eurydice 2008>

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2005): *La llengua anglesa al batxillerat* (2004). Quaderns d'Avaluació 2, Abril 2005. Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació.

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2006): *La llengua anglesa en l'avaluació de l'ESO* (2006) en <http://www20.gencat.cat/docs> Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació.

Dalton-Puffer, C. (2007): *Discourse in Content and Language Integrated Learning (CLIL) Classrooms*. John Benjamins, Amsterdam.

Del Pozo, Elena (2008): *Experiencia pedagógica de la enseñanza de la Geografía e Historia en inglés en secundaria. Los proyectos en el aula*. Revista Aula nº 168. Gener 2008. Pàg. 53-58.

García Mayo, P. & García Lecumberri, M. (Eds.) (2003) *Age and the Acquisition of English as a Foreign Language*. Clevedon, UK.: Multilingual Matters.

García Mayo, P. & Villarreal, I. (2008): *Does CLIL Improve the Acquisition of L3 English Tense and Agreement Morphology?* Congrès Internacional "CLIL Fusion", Tallinn. 24/25 Octubre 2008

Grenfell, M. (2002) *Modern Languages Across The Curriculum*. London: Routledge

Hellkjaer, G. O. (2001): *From the CLIL Classroom to Teacher Education: New Skills, New Knowledge Needed?* Van Craen, A.P. & Pérez_Vidal, C. (Eds) *The Multilingual Challenge/Le Défi Multilingue*. Final Report 2000. Printulibro, Barcelona.

Iannou-Georgiou, S. & Pavlov, P. (2008): *The Attitudinal Landscape Faced by a New Clil Programme in Cyprus*. CLIL Fusion Conference. Tallinn 24/25 Octubre 2008

Instituto Cervantes: *Marco Común Europeo de Referencia para las Lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación* (2002)
http://cvc.cervantes.es/obref/marco/cvc_mer.pdf

Järvinen, Heini-Marja (1999): *Acquisition of English in Content and Language Integrated Learning at elementary level in Finnish comprehensive school*. Universitat de Turku

Julián, C.: *Proyectos educativos para la selección de Centros Bilingües para el curso 2007/08*. Junta de Andalucía

Lasagabaster, David.: *Programas de multiculturalismo en el País Vasco*, Cátedra Lingüamón-UOC. Barcelona, 13 de maig de 2008

Lasagabaster, David: *CLIL and the Affective Dimension*. Congrès Internacional "CLIL Fusion". Tallinn 24/25 Octubre 2008

Latorre, Antonio (2008): *Bases metodològiques per a la recerca educativa*. Curs ICE de la Universitat de Barcelona. Desembre 2008.

Llinares, A., Whittaker, R. & McCabe, A. (2008): *Students' Oral and Written Representations of Content in CLIL History Classes*. Congrès Internacional "CLIL Fusion". Tallinn 24/25 Octubre 2008

Ocaña, Juan Carlos (2008): *Agrupaciones de centros docentes con sección bilingüe*. Revista Aula nº 168, gener 2008. Pàg. 21-24.

Pérez Calvo, Milagros (2007): *La educación bilingüe en Aragón*. En Bilingüe, la web de la sección bilingüe de la Universidad de Zaragoza. <http://www.unizar.es>

Pérez-Vidal, C. (2006) *Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Europe. Teaching materials for use in the secondary school classroom*. Pérez-Vidal (Ed) i Campanale Grilloni, N. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra

Pérez-Vidal, C. (2008) *Multilingüismo a la Europea. Aprender contenidos, adquirir lenguas, conocer culturas*. Xornada CLIL Xunta de GALICIA: O Modelo CLIL, Santiago, novembre 2008.

Plana Pujol, Núria (2008): *Estratègies exitoses d'ensenyament AICLE a l'escola finlandesa. Aportacions a l'escola catalana*. Llicència d'estudis retribuïda del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya curs 2007/08.

Marsh, D., Maljers, A & Hartiala, A. (2001) *The CLIL Compendium. Profiling European CLIL Classrooms*. Jyväskylä: University of Jyväskylä

Majers, Anne: *Quality Assurance System for CLIL Schools: The Dutch Model*. CLIL 2008 Fusion Conference, Tallinn 24/25 Octubre 2008

Moorhouse, Dan (2008): *How to make historical simulation adaptable, engaging and manageable*. En Teaching History the secondary education journal of the Historical Association, nº 133, London, December 2008. Pàg. 10-16.

Muñoz, Carmen (2006): *The effects of age on foreign language learning*. En C. Muñoz (Ed), *Age and Rate of Foreign Language Learning*. Clevedon. Multilingual Matters. Pàg. 1- 40.

Ramos, Francisco (2007): *Programas bilingües y formación del profesorado en Andalucía*. Revista ibero-americana de educación nº 44, maig-juny 2007

Roquet, M., Escobar, C. & Cuscó, I. (2004): *Is it possible to teach History in English to students with a limited command of the language?* EuroClic Newsletter. En <http://www.euroclic.net>

Ruiz de Zarobe, Yolanda. (2008): *CLIL in a Multilingual Learning Community: Supporting Research in the Basc Country*. CLIL 2008 Fusion Conference. Tallin 24/25 Octubre 2008

Sweerts, Evelyn (2008): *Vive la France! A comparison od French and British history teaching, with practical suggestions from across La Manche*. En Teaching History the secondary education journal of the Historical Association, nº 128, London, September 2008. Pàg. 38-43.

Torres, Manuel: *Filosofía en enseñanza bilingüe (inglés-gallego) en GALICIA* (2008). Revista Aula núm. 171, març 2008. Pàg. 28-33.

Universidad Pública de Navarra (1998/2000): *La enseñanza de contenidos a través de una lengua extranjera*. www.unavarra.es/tel2

Van de Craen, P. Mondt, K., Ceuleers, E.& Allain, L. (2009): *Ten years of CLIL Practice in multilingual Belgium. An overview of teaching and learning results.* III Trobada sobre Semi-Immersi3 a Catalunya I Taula Rodona Internacional sobre Programes AICLE. Març 2009.

Villarrubias, Merc3: *Eines per a la millora de la compet3ncia lingüística i la comunicaci3 a l'aula dels docents AICLE d'angl3s*, Llic3ncia d'estudis retribuïda 2007/08. Departament d'Educaci3 Generalitat de Catalunya.

Diaris:

Diario de Mallorca, 30/08/2008

El Faro de Vigo, 29/07/2008

El Pa3s, 01/10/2007

El Peri3dico de Arag3n, 05/08/2007

El Mundo, 23/08/2008 (Castella i Lle3)

La Cr3nica de Badajoz, 08/11/2008

Las Provincias, 19/08/08 i 16/12/2008 (Val3ncia)

La Regi3n Internacional, 16/09/2007; 17/10/2007 (Asturies)

La Vanguardia, Editorial 26/07/2008

La Verdad, 06/08/2008 (M3rcia)

www.europapress de 22/11/08

www.informacion.es 01/12/08 (d'Alacant)

www.eldiariomontanes.es 14/07/2008 (Cantàbria)

www.lne.es de 27/05/08 (centres Asturies)

<http://www.xornalgalicia.com/print.php?sid=39070> de 08/11/2008 (Gal3cia)

Normativa AICLE de les CCAA:

BOA núm. 29 de 1999(Arag3)

BOC núm 81; 24/04/07 (Convocat3ria seccions bilingües Illes Canàries)

BOC núm 91; 12/05/2008 (Convocat3ria centres secundària Cantàbria)

BOCyL núm 114; 08/06/2004 (Convocat3ria centres bilingües Castella i Lle3)

BOCyL núm 8; 12/01/2006 (Convocatòria centres bilingües Castella i Lleò)

BOCyL núm 43; 01/03/2007 (Relació de centres bilingües Castella i Lleò)

BOCyL núm 36; 21/02/2008 (Centres públics i concertats Catella i Lleò)

BOCM núm.135; 08/06/2005 (Creació seccions llengua anglesa a 10 IES de la C. de Madrid)

BOCM núm. 129; 01/06/2006 (Process d'habilitació Comunitat de Madrid)

BOCM núm. 278; 22/11/2006 (Criteris complement de productivitat Comunitat de Madrid)

BOE núm. 160; 06/07/2005 (Real decret d'ordenació de l'ensenyament als centres MEC/BC)

BOE núm. 106; 04/05/2006: Ley Orgànica Educación (LOE)

BOE núm 5; 05/01/2007: Aplicación de la LOE

BOE núm. 39; 14/02/2007: (PALE Comunidad de Madrid)

BOE núm. 221; 16/09/2005 (Comunidad de Madrid)

BOE núm 291; 03/12/2008 (Concurs de trasllats estatal)

BOIB núm. 34; 08/03/2008 (Participació Seccions Europees de Balears)

BOIB núm. 121; 30/08/2008 (Llistat de centres seleccionats amb seccions europees Balears)

BOJA núm. 65; 05/04/2005 (Orden Organización de Centros Bilingües de Andalucía)

BON núm 140; 17/11/2008 (Convocatòria seccions bilingües de Navarra)

BOPA núm 115; 19/05/2008 (Concocatòria seccions bilingües Astúries)

BOR núm 54; 22/04/2008 (Orden de Convocatòria de secciones bilingües de La Rioja)

BORM núm. 258; 06/11/2008 (Seccions bilingües Regió de Múrcia)

BORM núm. 276; 09/12/2008 (Concurs de trasllats Regió de Múrcia)

DOCM núm 29; 07/02/2005 (Creació seccions europees Castella-la Manxa)

DOCM núm 64; 26/03/08 (Funcionament seccions europees Castella-la Manxa)

DOE núm. 118 de 19/06/2008 (Organizació centres bilingües Extremadura)
www.juntaex.es/pdefs/doe/2008/118

DOCV núm. 5257; 12/05/06 (Convocatòria projectes de formació Comunitat Valenciana)

DOCV núm 5832; 21/08/2008 (Educació plurilingüe E. Infantil Comunitat Valenciana)

DOG núm. 87; 07/05/2007 (Convocatòria GALÍCIA)

DOG núm. 112; 01/06/2007 (Programa de Cursos de Formació complementària en llengües estrangeres professorat ESO i FP, *Cuale*)

DOG núm. 190; 27/08/2007 (Resolució de centres programa Cuale de GALÍCIA curs 2007/08)

DOG núm. 200; 15/10/2008 (Relació de centres autoritzats per a participar programa de formació Cuale i relació de centres amb seccions bilingües de GALÍCIA curs 2008/09)

DOG 05/12/2008 (concurs de trasllats i vacants provisionals de GALÍCIA)

DOGC núm. 3401; 01/06/2001 (Regulació dels plans estratègics Catalunya)

DOGC núm. 5128; 09/05/2008 (característiques PELE Catalunya)

DOGC núm. 5536; 11/03/2009 (PELE Catalunya)

DOGC núm. 5339; 16/11/2009 (PALE Catalunya)
http://www.xtec.cat/formacio/licencies/200910/dogc_d.pdf

Oficina del Portavoz del Gobierno de la Junta de Andalucía. 11 de juliol 2008
www.juntadeandalucia.es/averroes

www.palejcm.file.wordpress.com/2007/03/gestiondecentros.bilingües (Castella-la Manxa)

www.palejcm.file.wordpress.com/2007/03/programa.evaluacionpale (Castella-la Manxa)

Pla d'Impuls de l'Aprenentatge de l'Anglès. Butlletí d'Educació. Professorat núm. 18. Generalitat de Catalunya. Octubre 2007.

Impuls de l'anglès amb la formació de 9.000 docents. Butlletí d'Educació. Professorat núm. 52. Generalitat de Catalunya. 11 de Març de 2009.

Plan de Fomento del Plurilingüismo. Una política lingüística para la sociedad andaluza. Consejería de Educación de la Junta de Andalucía. Noviembre 2004. En: http://www.juntadeandalucia.es/averroes/html/portal/com/bin/contenidos/B/InnovacionEInvestigacion/ProyectosInnovadores/Plurilinguismo/Seccion/CVIntegrado/CurriculoIntegrado/1179404878356_wysiwyg_modelometodologico.pdf

Programa de normalización lingüística y multilingüe, nov. 2005. PDF. En www.elkarrekim.org/elk/inglesa

Resolución de 25/05/06: Dirección General de Política Educativa del Departamento de Educación, Cultura y Deporte de la Comunidad de Aragón (normativa secciones bilingües). En <http://www.educaragon.org>

Resolución de 25/05/08: Dirección General de Política Educativa del Departamento de Educación, Cultura y Deporte de la Comunidad de Aragón (modificació normativa). En <http://www.educaragon.org>

Resolución de 02/04/07: Orden Proyectos de Secciones Bilingües Canarias <http://www.gobiernodecanarias.org/educacion/General/Legislacion>

Resolució de 27/06/08: Selecció projectes PELE 2008/09 Catalunya (l'listat de centres)

Resolución del Gobierno Vasco del 21/06/2007 (convocatòria experimentació ensenyament multilingüe i relació de centres de Secundària cursos 2007/08 i 2008/09) En <http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net/r43-2459/es/contenidos>

Webs de CCAA:

http://caib.es/Programes/Internacionals/sec_europees.htm	(Illes Balears)
http://www.ceuta-mec.org	(Ceuta)
http://www.educacantabria.es	(Cantàbria)
http://www.educaragon.org	(Aragó)
http://www.educa.jccm.es	(Castella i Lleó)
http://educacion.pnte.cfnavarra.es/portal	(Navarra)
http://www.educastur.es	(Astúries)
http://www.educa.madrid.org/portal/web/bilingues	(Madrid)
http://www.educarm.es	(Murcia)
http://www.educarioja.org	(Rioja)
http://www.edu.gva.es	(València)
www.edu.xunta.es/linguasestranxeiras	(GALÍCIA)
www.extremadura.com	(Extremadura)

<http://www.gobiernodecanarias.org/educacion>
<http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net>
www.juntadeandalucia.es/averroes
<http://www.xtec.cat>

(Canàries)
(País Basc)
(Andalusia)
(Catalunya)

Webs europees:

www.ccn.clil.eu
www.clilcompendium.com
www.eurydice.org
www.euroclil.net
www.europa.eu.int/comm/education/languages/index.html
www.netwerktto.europeesplatform.nl

(CLIL Països Baixos)

